

De Nederlandse conjunctuur

2006, aflevering 4



Verantwoording

Met de in 2000 opgestarte publicatie *De Nederlandse conjunctuur* wordt op basis van de vele CBS-conjunctuurgegevens een gedetailleerd, samenhangend overzicht gegeven van de recente ontwikkelingen in de Nederlandse economie. De samenhang wordt onder andere bereikt door het gebruik van de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen, die een systematische beschrijving van de economie geven. Deze aflevering bevat de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen 2006-II.

Waar mogelijk zijn de gegevens over het tweede kwartaal van 2006 aangevuld met indicatoren voor het derde kwartaal van 2006. Daarbij gaat het onder meer om de Consumptie-index, het Consumenten Conjunctuur Onderzoek, de Conjunctuurtesten van de industrie en de zakelijke dienstverlening en de Productie-index van de industrie.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair bedrijf

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair bedrijf

Omslagontwerp

WAT ontwerpers, Utrecht

Inlichtingen

Tel.: 0900 0227 (€ 0,50 per minuut)
Fax: (070) 337 59 94
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax: (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Voorburg/Heerlen, 2006.
Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik of
intern gebruik is toegestaan.

Prijzen zijn incl. administratie- en
verzendkosten.
Abonnementsprijs: € 48,40
Prijs per los nummer: € 13,30
ISSN 1566-3191



Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

Verantwoording	2
Verklaring der tekens	4
Summary	7
1. Macro-economisch beeld	9
2. Bestedingen	12
2.1 Stevige groei consumptie huishoudens	12
2.2 Groei overheidsconsumptie trekt weer aan	13
2.3 Investerings in vaste activa: groei zet door	13
2.4 In- en uitvoer: hoge groei houdt aan	14
3. Productie	16
3.1 Goederenproducenten: tegenvallende groei	16
3.2 Commerciële dienstverlening: hoogconjunctuur op de flexmarkt	19
3.3 Niet-commerciële dienstverlening: overheid krimpt	19
4. Prijzen en lonen	21
4.1 Inflatie blijft 1,3 procent in derde kwartaal	21
4.2 Afzetprijzen in de industrie minder hard gestegen	21
4.3 Cao-loonstijging loopt op in tweede kwartaal	22
5. Inkomen en arbeid	23
5.1 Aanhoudende banengroei	23
5.2 Inkomen ondernemers sterk gestegen	24
6. Internationaal	25
6.1 Economisch herstel EU-25 houdt aan	25
6.2 Japanse economie groeit door	25
6.3 Aanhoudend sterke groei Amerikaanse economie	27
Artikelen	28
Uitgaven wettelijke sociale uitkeringen licht gedaald	28
Financiële balans van het Rijk verbeterd en staatsschuld licht gedaald	32
Gemeenten investeren in de eerste helft van 2006 3,3 miljard euro	36
Tabellen	39
Tables	39
Begrippenlijst	59
Main concepts	59
Verwante publicaties	61

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2003–2004	= 2003 tot en met 2004
2003/2004	= het gemiddelde over de jaren 2003 tot en met 2004
●	= niet aangepast aan jaarcijfers NR
□	= in overeenstemming met voorlopige jaarcijfers NR
■	= in overeenstemming met nader voorlopige jaarcijfers NR

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Explanation of symbols

.	= data not available
*	= provisional figure
x	= publication prohibited
—	= nil
—	= (between two figures) inclusive
0 (0,0)	= the figure is less than half of the chosen unit
a blanc	= category not applicable
2003–2004	= 2003 to 2004 inclusive
2003/2004	= the average of the years 2003 to 2004 inclusive
●	= not adjusted to annual figures NA
□	= adjusted to first preliminary annual NA figures
■	= adjusted to second preliminary annual NA figures

In case of rounding the total may not completely match the sum of the added numbers.

Afsluitdatum gegevensverwerking voor tabellen en persbericht: 28 september 2006.
De tekst van deze publicatie is tot 12 oktober 2006 bijgewerkt.

Zie voor overzicht van alle publicaties www.cbs.nl

Closing data of data processing for tables and press release: September 28th 2006.
The text in this publication has been updated until October 12th 2006.

See www.cbs.nl for a complete listing of all publications

Short term indicators

		Unit	2005				2006		
		I	II	III	IV	I	II	III	
Economic growth									
Netherlands	% volume growth	0.4	1.9	2.0	1.9	2.9	2.8	.	
Germany	% volume growth	−0.6	1.7	1.4	1.1	3.1	1.0	.	
EU-25	% volume growth	0.9	2.1	1.8	1.8	2.9	2.2	.	
US ¹⁾	% volume growth	3.3	3.1	3.4	3.1	3.7	3.5	.	
Japan	% volume growth	1.4	2.6	2.8	3.7	3.6	2.5	.	
Expenditure and foreign trade									
Imports of goods and services	% volume growth	6.4	6.8	5.3	2.2	8.7	6.9	.	
Exports of goods and services	% volume growth	7.3	7.4	5.5	2.2	8.3	6.9	.	
Consumption	% volume growth	−0.6	0.2	1.2	1.5	1.9	2.4	.	
Government	% volume growth	−0.4	−0.5	1.0	1.2	0.3	2.1	.	
Households	% volume growth	−0.8	0.6	1.3	1.6	2.6	2.6	.	
Gross fixes capital formation	% volume growth	−0.4	5.1	7.5	2.7	4.4	4.2	.	
Businesses	% volume growth	−0.6	5.3	7.8	2.6	4.5	4.4	.	
Government	% volume growth	0.7	4.1	5.7	3.6	4.0	2.8	.	
Surplus of the nation on current transactions	in % GDP	.	.	.	.	.	.	.	
Production (value added)									
Producers of goods	% volume growth	−2.0	1.6	−0.4	−0.6	3.9	0.8	.	
Producers of commercial services	% volume growth	2.6	2.6	3.3	3.3	2.9	2.9	.	
Producers of non-commercial services	% volume growth	−0.4	0.9	1.3	1.6	0.8	0.7	.	
Prices, wages and interest rates									
Consumer price index	% change	1.7	1.5	1.7	1.8	1.1	1.3	1.3	
Producers' prices manufacturing industry: output	% change	6.6	6.0	6.3	5.9	6.6	6.7	.	
Producers' prices manufacturing industry: input	% change	9.5	9.3	11.0	10.9	14.0	13.2	.	
Crude oil, North Sea Brent	\$ per barrel	47.86	52.49	61.66	57.29	62.33	70.24	70.77	
US dollar	euro	0.76	0.79	0.82	0.84	0.83	0.79	0.78	
Monthly contract wages	% change	0.6	0.5	0.8	1.0	1.9	2.0	2.1	
Call money	%	2.1	2.1	2.1	2.1	2.4	2.6	2.9	
Assets and financing									
AEX All-share index ²⁾	% change	7.2	7.1	6.8	6.3	9.5	−4.2	8.7	
Savings	% change	8.1	6.8	6.5	5.0	4.7	4.9	.	
Consumer credit	% change	−3.1	0.9	−4.5	−12.6	−5.0	−8.8	.	
Labour market									
Paid employment in full-time equivalents	% change	−1.2	−1.0	−0.5	0.0	0.9	0.9	.	
Hours worked by temporary workers	% change	9.7	13.2	12.6	12.7	21.7	18.2	.	
Registered unemployment	%	6.5	6.2	6.5	7.0	6.7	6.2	.	
Vacancies	x 1,000	154	154	153	157	185	210	.	
Sentiment									
Producers' confidence manufacturing industry	level (%)	0.2	−0.3	−0.9	3.3	4.5	5.3	8.3	
Consumer confidence	level (%)	−22.0	−21.0	−25.0	−21.0	−11.0	−1.0	5.0	
Calendar and season									
Shopping days		75	76	79	78	77	74	79	
Working days		63	63	66	64	65	62	65	

¹⁾ Changes derived from seasonally adjusted series.

²⁾ Change on previous period.

Summary

Dutch economic growth was strong again in the second quarter of 2006. The gross domestic product (GDP) rose by 2.8 percent. This was only a fraction lower than the first quarter growth rate of 2.9 percent, which was the highest in the last five years. Economic growth has nearly doubled compared with 2005. Exports still contribute most to growth, but domestic expenditure also played an important role. Unemployment reached its lowest rate since mid 2003.

Expenditure: consumption continues to rise strongly

Consumption by households contributed importantly to economic growth in the second quarter of 2006. It was 2.6 percent higher than in the same period in 2005, equalling the substantial growth in the first quarter. An important part of the growth is explained by the continuous increase in the consumption of durable goods: 8 percent up in the second quarter. Spending on clothes and shoes in particular grew considerably. The calculation of consumption growth has been corrected for the effects of the new health care insurance system.

Just as the rise in consumption by households, the growth in fixed capital formation that started in the first quarter also continued in the second quarter of 2006. Companies invested more in machines, computers and goods vehicles, and the increase in investment in dwellings is also continuing.

Government consumption showed substantial growth in the second quarter. After correction for changes in the health care insurance system, the increase on the second quarter of 2005 was 2.1 percent. In the first quarter of this year the increase on twelve months previously was only 0.3 percent. Almost all of this increase in government consumption was accounted for by increased expenditure on care.

With the substantial increase in consumption and fixed capital formation, the economic recovery is gaining an

increasingly broader base. Unlike previous years, exports are not the only driving force of economic growth. However, they are still the predominant force. Although the increase in exports was smaller in the second quarter than in the first quarter, at 6.9 percent it was still considerable. To an important extent the growth is still caused by re-exports: goods produced outside the Netherlands which are imported, undergo little or no further processing, and are then exported. Exports of goods produced in the Netherlands did account for an increasing share of the growth in total exports in 2006. Exports of Dutch-manufactured products grew by 3 percent in the second quarter. After the increase of 4.8 percent in the first quarter, this is still higher than in 2005, when it was 1.3 percent.

Imports grew at exactly the same rate as exports. The increase in imports is not only caused by the increase in re-exports, but also to a great extent by the rising domestic expenditure and production.

Production: high growth for commercial services

Production increased across the board in the second quarter of 2006. Once again the highest growth was in commercial services, where temp agencies, wholesale, and banking were among the leaders. Retail trade benefited from an increase in willingness to buy among consumers. Compared with the first quarter of 2006, the contribution of goods manufacturers was modest, although it should be taken into account in this respect that the second quarter had one working day fewer than last year. Manufacturing and construction grew slightly compared with the second quarter of 2005. Production in the energy sector was lower, however, as less energy was generated and less gas was extracted. Non-commercial services realised the same slight growth as in the first quarter, mostly in the care sector.

Staat 1
Conjunctuurindicatoren

		Eenheid	2005				2006		
		I	II	III	IV	I	II	III	
Economische groei									
Nederland	% volumegroei	0,4	1,9	2,0	1,9	2,9	2,8	.	
Duitsland	% volumegroei	-0,6	1,7	1,4	1,1	3,1	1,0	.	
EU-25	% volumegroei	0,9	2,1	1,8	1,8	2,9	2,2	.	
VS ¹⁾	% volumegroei	3,3	3,1	3,4	3,1	3,7	3,5	.	
Japan	% volumegroei	1,4	2,6	2,8	3,7	3,6	2,5	.	
Bestedingen en buitenlandse handel									
Invoer goederen en diensten	% volumegroei	6,4	6,8	5,3	2,2	8,7	6,9	.	
Uitvoer goederen en diensten	% volumegroei	7,3	7,4	5,5	2,2	8,3	6,9	.	
Consumptie	% volumegroei	-0,6	0,2	1,2	1,5	1,9	2,4	.	
Overheid	% volumegroei	-0,4	-0,5	1,0	1,2	0,3	2,1	.	
Huishoudens incl. IZW huishoudens	% volumegroei	-0,8	0,6	1,3	1,6	2,6	2,6	.	
Bruto investeringen in vaste activa	% volumegroei	-0,4	5,1	7,5	2,7	4,4	4,2	.	
Bedrijven	% volumegroei	-0,6	5,3	7,8	2,6	4,5	4,4	.	
Overheid	% volumegroei	0,7	4,1	5,7	3,6	4,0	2,8	.	
Saldo lopende transacties met het buitenland	in % BBP	.	.	.	.	.	.	.	
Productie (toegevoegde waarde)									
Goederenproducenten	% volumegroei	-2,0	1,6	-0,4	-0,6	3,9	0,8	.	
Producenten van commerciële diensten	% volumegroei	2,6	2,6	3,3	3,3	2,9	2,9	.	
Producten van niet-commerciële diensten	% volumegroei	-0,4	0,9	1,3	1,6	0,8	0,7	.	
Prijzen, Cao-lonen en rentestanden									
Consumentenprijsindex	% mutatie	1,7	1,5	1,7	1,8	1,1	1,3	1,3	
Producentenprijsindexcijfer industrie afzet	% mutatie	6,6	6,0	6,3	5,9	6,6	6,7	.	
Producentenprijsindexcijfer industrie verbruik	% mutatie	9,5	9,3	11,0	10,9	14,0	13,2	.	
Aardolie, North Sea Brent	\$ per barrel	47,86	52,49	61,66	57,29	62,33	70,24	70,77	
Amerikaanse dollar	euro	0,76	0,79	0,82	0,84	0,83	0,79	0,78	
Cao-lonen per maand	% mutatie	0,6	0,5	0,8	1,0	1,9	2,0	2,1	
Daggeldrente	%	2,1	2,1	2,1	2,1	2,4	2,6	2,9	
Vermogen en financiering									
AEX All-Share herbeleggingsindex ²⁾	% mutatie	7,2	7,1	6,8	6,3	9,5	-4,2	8,7	
Spaartegoeden	% mutatie	8,1	6,8	6,5	5,0	4,7	4,9	.	
Verstrekt consumptief krediet	% mutatie	-3,1	0,9	-4,5	-12,6	-5,0	-8,8	.	
Arbeidsmarkt									
Arbeidsvolume van werknemers	% mutatie	-1,2	-1,0	-0,5	0,0	0,9	0,9	.	
Aantal uren van uitzendkrachten	% mutatie	9,7	13,2	12,6	12,7	21,7	18,2	.	
Werkloze beroepsbevolking	%	6,5	6,2	6,5	7,0	6,7	6,2	.	
Aantal vacatures	x 1 000	154	154	153	157	185	210	.	
Stemming									
Producentenvertrouwen industrie	niveau (%)	0,2	-0,3	-0,9	3,3	4,5	5,3	8,3	
Consumentenvertrouwen	niveau (%)	-22,0	-21,0	-25,0	-21,0	-11,0	-1,0	5,0	
Kalender en seizoenen									
Koopdagen		75	76	79	78	77	74	79	
Werkdagen		63	63	66	64	65	62	65	

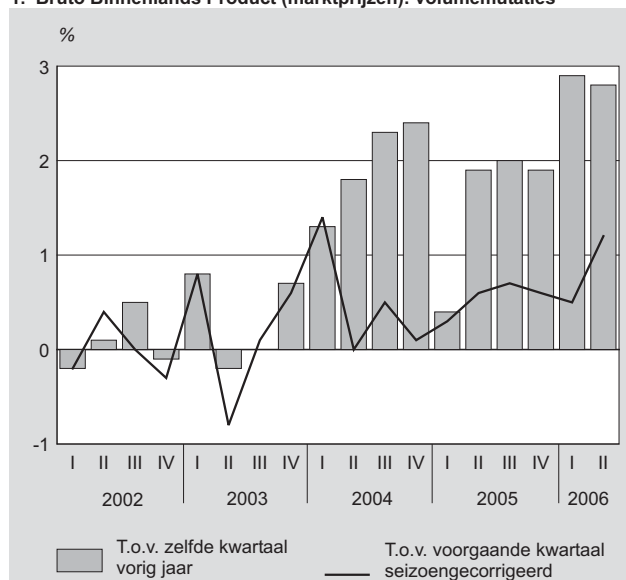
¹⁾ Veranderingen afgeleid uit seizoen gecorrigeerde tijdreeks.

²⁾ Veranderingen t.o.v. de voorgaande periode.

1. Macro-economisch beeld

De Nederlandse economie is in het tweede kwartaal van 2006 sterk gegroeid. Het bruto binnenlands product (BBP) nam met 2,8 procent toe. Hiermee lag de groei slechts een fractie lager dan in het eerste kwartaal, toen met 2,9 procent de hoogste groei van de afgelopen vijf jaar werd genoteerd. De economische groei is in vergelijking met 2005 bijna verdubbeld. De export levert nog altijd de grootste bijdrage aan de groei, maar ook de binnenlandse bestedingen spelen een belangrijke rol. De werkloosheid bereikte het laagste peil sinds medio 2003.

1. Bruto Binnenlands Product (marktprijzen): volumemutaties



Ten opzichte van het voorgaande kwartaal bedroeg de groei van de Nederlandse economie in het tweede kwartaal van 2006 1,2 procent. Dit is de hoogste kwartaal-op-kwartaalgroei van het BBP in meer dan twee jaar. De uitvoer blijft zeer belangrijk voor de ontwikkeling van de Nederlandse economie, maar de economische groei wordt

steeds breder gedragen. De sterke groei van de consumptie door huishoudens hield ook in het tweede kwartaal aan; vooral de consumptie van duurzame goederen groeide sterk door. Ook de groei van de investeringen in vaste activa was onveranderd hoog. Aan de productiezijde van de economie kwam de groei voor het overgrote deel op naam van de commerciële dienstenproducenten. De groei van de goederenproducenten in het tweede kwartaal van 2006 viel aanzienlijk lager uit dan in het eerste kwartaal. Een verzachtende omstandigheid is het feit dat het tweede kwartaal dit jaar een werkdag minder telde dan vorig jaar.

Bestedingen: consumptie blijft sterk toenemen

De consumptie door huishoudens leverde in het tweede kwartaal van 2006 een belangrijke bijdrage aan de sterke economische groei. De consumptie nam met 2,6 procent toe in vergelijking met dezelfde periode in 2005, waarmee de forse groei uit het eerste kwartaal van 2006 werd geëvenaard. Een belangrijk deel van de groei wordt gevormd door de voortdurende toename van de consumptie van duurzame goederen, die in het tweede kwartaal 8 procent bedroeg. Vooral de uitgaven aan kleding en schoeisel maakten een forse groei door. Bij de berekening van de groei van de consumptie in het tweede kwartaal is rekening gehouden met de effecten van de nieuwe inrichting van het zorgstelsel, door de cijfers te corrigeren voor pakketveranderingen als gevolg van de nieuwe Zorgverzekeringswet (zie staat 5 in hoofdstuk 2).

De aanhoudende groei van de consumptie door huishoudens wordt gesteund door de verdere toename van het consumentenvertrouwen. Het vertrouwen van de consument stijgt inmiddels al een jaar lang onafgebroken en bereikte in het tweede kwartaal van 2006 het hoogste punt in de afgelopen vijf jaar. De stijging is in het derde kwartaal van 2006 onverminderd doorgezet, ook in september was weer een verdere verbetering van het vertrouwen zichtbaar. Consumenten zijn steeds positiever gestemd over de situatie van de economie en de eigen financiële situatie. In

Staat 2
Bruto binnenlands product

	2005				2006	
	I	II	III	IV	I	II
mld euro; prijsniveau 2001						
Oorspronkelijk BBP	113,6	118,4	112,9	120,6	116,9	121,7
Kalendereffecten	0,7	-0,3	-0,3	0,3	0,0	0,0
Gestandaardiseerd BBP	114,2	118,0	112,5	120,9	116,9	121,7
Seizoeneffecten	1,0	-2,1	4,2	-3,5	1,1	-2,3
Conjunctuurrelevant BBP	115,2	115,9	116,8	117,5	118,0	119,4

september waren er voor de vierde maand op rij meer optimisten dan pessimisten. Zij waren niet alleen weer positiever over de economische situatie in de afgelopen en de komende 12 maanden, maar toonden ook meer koopbereidheid.

Net als de groei van de consumptie door huishoudens is de in het eerste kwartaal ingezette groei van de investeringen in vaste activa doorgezet in het tweede kwartaal van 2006. Bedrijven investeren steeds meer in machines, computers en vrachtwagens, en ook de groei van de investeringen in woningen houdt aan.

De overheidsconsumptie liet in het tweede kwartaal een forse groei zien. Gecorrigeerd voor de veranderingen in het zorgstelsel bedroeg de toename ten opzichte van het tweede kwartaal van 2005 2,1 procent. In het eerste kwartaal van dit jaar bedroeg de toename nog slechts 0,3 procent. De groei van de overheidsconsumptie wordt veroorzaakt door de toenemende uitgaven aan de zorg.

Met de forse toename van de consumptie en de investeringen heeft de economische groei zich verbreed. In tegenstelling tot de voorgaande jaren is de export niet langer de enige motor van de economische groei. Dit neemt niet weg dat de uitvoer nog altijd de belangrijkste bijdrage levert aan de groei van de Nederlandse economie. De groei van de export lag in het tweede kwartaal van 2006 weliswaar lager dan in het eerste kwartaal, maar met 6,9 procent was de toename nog altijd fors. Een belangrijk onderdeel van deze groei blijft de toename van de wederuitvoer. Bij wederuitvoer gaat het om producten die in een ander land dan Nederland zijn geproduceerd, en die na hoogstens een kleine verdere bewerking weer verder worden gedistribueerd. De uitvoer van in Nederland geproduceerde goederen is in 2006 echter ook een steeds grotere rol in de groei van de totale export gaan spelen. De export van Nederlands fabrikaat groeide in het tweede kwartaal met 3 procent. Na de groei van 4,8 procent in het eerste kwartaal ligt de toename van de export van Nederlands product daarmee aanzienlijk hoger dan in 2005, toen deze 1,3 procent bedroeg.

De groei van de invoer was precies gelijk aan de groei van de uitvoer. De toename van de invoer heeft niet alleen te maken met de verdere groei van de wederuitvoer, maar

wordt voor een groot deel verklaard door de verder aantrekkende binnenlandse bestedingen en productie.

Productie: hoge groei commerciële dienstverlening

De productie nam in het tweede kwartaal van 2006 over de hele linie toe. De grootste groei werd wederom gemeten bij de commerciële dienstverleners, waarbij vooral de uitzendbureaus, de groothandel en het bankwezen tot de uitblinders behoorden. De eerder genoemde toename van de koopbereidheid van consumenten was zeer gunstig voor de detailhandel. De bijdrage van de goederenproducenten is ten opzichte van het eerste kwartaal van 2006 slechts bescheiden, waarbij dient te worden aangetekend dat het tweede kwartaal dit jaar een werkdag minder telde dan vorig jaar. De industrie en de bouw groeiden licht ten opzichte van het tweede kwartaal van 2005. De productie van de energiesector was echter lager, doordat er minder energie werd opgewekt en er minder aardgas werd gewonnen. De niet-commerciële dienstverlening realiseerde dezelfde lichte groei als in het eerste kwartaal. Deze groei komt voor het grootste deel op het conto van de zorg.

Arbeidsmarkt: banengroei blijft sterk

Het tweede kwartaal van 2006 was het vijfde achtereenvolgende kwartaal waarin het aantal banen toenam. Gecorrigeerd voor seizoensinvloeden waren er 23 duizend banen meer dan in het eerste kwartaal van 2006. De kwartaalgroei was hiermee iets lager dan in het eerste kwartaal, maar nog altijd hoger dan in de daaraan voorafgaande kwartalen. Ten opzichte van het tweede kwartaal van 2005 nam het aantal banen met 83 duizend toe.

De banengroei blijft het grootst in de zakelijke dienstverlening. Vooral de uitzendbranche profiteert van het economisch herstel. Het aantrekken van de economie schept extra banen die door werkgevers voorlopig worden ingevuld met uitzendkrachten. Maar ook bij andere zakelijke dienstverleners zoals accountants-, advocaten-, ingenieursbureaus en ICT-bedrijven zijn meer mensen in dienst genomen. Verder blijft de zorg met 25 duizend

Staat 3
Bruto binnenlands product: ontwikkeling

	2005				2006	
	I	II	III	IV	I	II
% volumemutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar						
Oorspronkelijk BBP	0,4	1,9	2,0	1,9	2,9	2,8
Gestandaardiseerd BBP	0,7	1,6	2,0	2,4	2,3	3,1
% volumemutaties t.o.v. de voorgaande periode						
Conjunctuurrelevant BBP	0,3	0,6	0,7	0,6	0,5	1,2

nieuwe banen in het tweede kwartaal een belangrijke rol spelen in de groei van de werkgelegenheid. Er zijn echter nog altijd sectoren waar de werkgelegenheid krimpt. Zo verdwenen er ten opzichte van het tweede kwartaal in 2005 18 duizend banen bij de overheid en waren er 15 duizend arbeidsplaatsen minder in de industrie. Ook bij het vervoer en in de landbouw nam het aantal banen met enkele duizenden af.

Het conjuncturele herstel heeft nog niet geleid tot een grote stijging van de loonkosten. De lonen en salarissen waren in het tweede kwartaal van 2006 1,1 procent hoger dan in dezelfde periode in 2005. Net als in het eerste kwartaal was de toename van de werkelijke loonkosten echter kleiner vanwege de lagere werkgeverspremies voor (pre-)pensioen en arbeidsongeschiktheid. De loonkostenstijging bedroeg hierdoor 0,6 procent. Gecombineerd met de bescheiden stijging van 0,2 procent in het eerste kwartaal, is de stijging van de loonkosten in het eerste halfjaar van 2006 historisch gezien laag. Ook de inflatie laat nog altijd een zeer gematigde ontwikkeling zien. In het eerste halfjaar van 2006 bedroeg de inflatie gemiddeld 1,2 procent.

Met een groei van 1,1 procent per arbeidsjaar lag de loonkostenstijging het hoogst in de zakelijke dienstverlening. In het onderwijs en de landbouw daalden de loonkosten licht.

2006-III: gunstig conjunctuurbeeld

Het CBS heeft in 2005 een nieuw instrument ontwikkeld om de stand en het verloop van de Nederlandse conjunctuur in beeld te brengen: de Conjunctuurklok. Zoals een gewone klok de actuele tijd weergeeft laat de Conjunctuurklok de meest recente stand van de conjunctuur zien. Dit nieuwe analyse-instrument wordt eens per maand geactualiseerd.

De meeste conjunctuurrelevante indicatoren maken deel uit van de klok. Aan de bestedingenkant van de economie zijn dat consumentenvertrouwen, bereidheid tot het doen van grote aankopen, consumptie, uitvoer en investeringen. Ook de groei van het BBP is als indicator in de klok opgenomen. Elk van de indicatoren krijgt, afhankelijk van zijn ontwikkeling, een plaats in één van de kwadranten van de klok. Hierdoor is in een oogopslag te zien in welke fase de conjunctuur zich bevindt. De vier kwadranten betekenen het volgende:

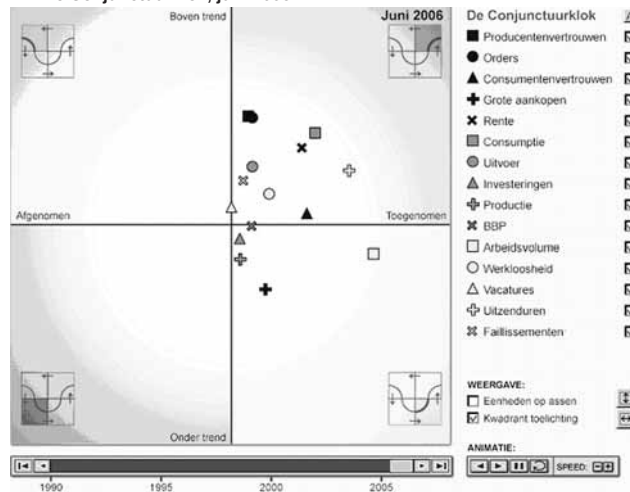
- rechtsboven: de indicator ligt boven de trend en is toegenomen;
- linksboven: de indicator ligt boven de trend en is afgenomen;
- linksonder: de indicator ligt onder de trend en is afgenomen;
- rechtsonder: de indicator ligt onder de trend en is toegenomen.

Het conjunctuurbeeld van eind september is onverminderd positief. Het zwaartepunt van de indicatoren ligt in de fase van hoogconjunctuur: het kwadrant rechtsboven. In de loop van september is van de meeste indicatoren nieuwe

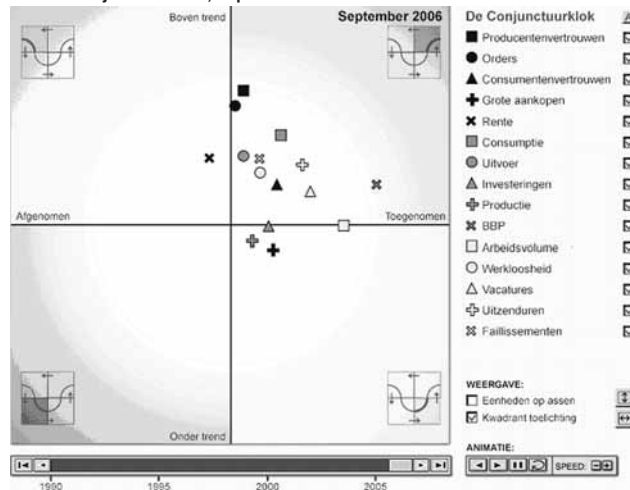
informatie beschikbaar gekomen. Hoewel de spreiding van de indicatoren over de kwadranten nauwelijks is gewijzigd laat de klok van eind september in vergelijking met die van eind augustus wel een aantal verbeteringen zien. Deze verbeteringen betreffen vooral het BBP en het consumentenvertrouwen.

Met uitzondering van de rente liggen alle indicatoren in de twee rechterkwadranten, wat betekent dat zij een toename laten zien. Het zwaartepunt van de puntenwolk ligt ruim in het kwadrant rechtsboven. De indicatoren die rechtsboven staan nemen toe en liggen boven hun langjarige gemiddelde, de indicatoren rechtsonder groeien eveneens maar liggen nog beneden het langjarig gemiddelde. De vertrouwensindicatoren voor de industrie (het producentenvertrouwen en de ontvangen orders) lopen in de klok voorop. De arbeidsmarktindicatoren blijven hier nog wat bij achter. Het arbeidsvolume ligt inmiddels wel op de grens tussen het kwadrant rechtsboven en rechtsonder.

2. De Conjunctuurklok, juni 2006



3. De Conjunctuurklok, september 2006



2. Bestedingen

De economie groeit stevig door. De economische groei in het tweede kwartaal van 2006 is uitgekomen op 2,8 procent. Hoewel de groei van de uitvoer terugviel, bleef de uitvoer de belangrijkste motor achter de groei. Er werd in het tweede kwartaal van 2006 flink meer geïnvesteerd en geconsumeerd dan een jaar eerder.

2.1 Stevige groei consumptie huishoudens

Het volume van de consumptieve bestedingen was in het tweede kwartaal 2,4 procent groter dan een jaar eerder. Huishoudens gaven 0,7 procent minder uit, terwijl de overheidsconsumptie 8,3 procent hoger uitkwam dan een jaar eerder. Deze opvallende groeicijfers hangen samen met de invoering van het nieuwe zorgstelsel per 1 januari 2006. Hierdoor verschuift een deel van de consumptie door huishoudens naar de overheidsconsumptie. Deze verschuiving heeft voornamelijk invloed op de consumptie van diensten en in mindere mate op de consumptie van goederen. De veranderingen in het zorgstelsel hebben geen effect op de totale consumptie. Voor een juiste vergelijking van de consumptieve volumeontwikkeling in de tijd, publiceert het CBS ook consumptiecijfers gecorrigeerd voor de effecten van de veranderingen in de zorg. Dit geeft een duidelijker beeld van conjuncturele ontwikkeling.

Na correctie is het volume van de consumptie door huishoudens in het tweede kwartaal van dit jaar 2,6 procent groter dan een jaar eerder. Dit is een stevige toename. Hiermee houdt de groei van de consumptie door huishoudens hetzelfde tempo aan als in het eerste kwartaal van 2006. In vergelijking met 2005 is de groeiversnelling van de economie in het tweede kwartaal het grootst bij de consumptie door huishoudens. De overheidsconsumptie groeide met 2,1 procent. In de rest van dit hoofdstuk staan de gecorrigeerde consumptiecijfers centraal.

De groei van de binnenlandse consumptieve bestedingen is verder aangetrokken. Na een groei van 2,8 procent in het eerste kwartaal van 2006 ten opzichte van een jaar

eerder, nam de binnenlandse consumptie in het tweede kwartaal toe met 2,9 procent. Dit zijn de hoogste groeicijfers sinds 2001.

Vooral consumptie duurzame goederen in de lift

De groei van de consumptie door huishoudens komt vooral door de uitgaven aan goederen. In het tweede kwartaal lagen de reële bestedingen aan goederen 5,0 procent boven het niveau van dezelfde periode een jaar eerder.

De groei van de uitgaven aan duurzame goederen is sinds medio 2005 fors aangetrokken. Ook in het tweede kwartaal van 2006 deed de sterkste volumegroei zich voor bij deze conjunctuurgevoelige consumptie categorie. Aan duurzame goederen werd 8,0 procent meer besteed dan in het tweede kwartaal van 2005. De voor prijsverandering gecorrigeerde uitgaven aan kleding en schoenen waren 8,8 procent hoger dan een jaar eerder. Woninginrichting en andere duurzame goederen waren samen goed voor een volumetoename van 10,6 procent. Hardloper binnen die categorie is de consumentenelektronica. Opmerkelijk is dat aan vervoermiddelen maar weinig meer besteed werd dan een jaar eerder.

Met een toename van 4,2 procent was de volumegroei van de bestedingen aan voedings- en genotmiddelen in het tweede kwartaal hoog. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat Pasen dit jaar in het tweede kwartaal viel en in 2005 in het eerste kwartaal.

Bestedingen aan diensten nemen ook toe

De bestedingen aan consumptieve diensten kwamen 1,2 procent hoger uit dan een jaar eerder. De dienstenconsumptie is minder gevoelig voor schommelingen in de conjunctuur. De volumeontwikkeling van een zwaarwegende post als huisvesting (huren, toegerekende huurwaarde eigen woningbezit en onderhoud huis en tuin)

Staat 4
Binnenlandse consumptieve bestedingen

	2005	2005				2006	
		I	II	III	IV	I	II
% volumemutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar							
Goederen, w.v.:	0,4	-1,9	-0,3	1,7	2,0	3,3	3,3
Voedings- en genotmiddelen	0,0	-1,3	-0,4	1,3	0,3	2,0	4,2
Duurzame consumptiegoederen	1,0	-3,1	-1,4	3,5	5,0	6,5	7,1
Overige goederen	-0,1	-0,8	1,5	-0,8	-0,2	0,6	-2,6
Diensten	1,4	0,8	1,5	1,7	1,4	-3,7	-3,5
Consumptieve bestedingen huishoudens inclusief IZWh (binnenlands)	0,9	-0,5	0,6	1,7	1,7	-0,4	-0,4
Consumptieve bestedingen huishoudens inclusief IZWh (nationaal)	0,7	-0,8	0,6	1,3	1,6	-0,6	-0,7

Staat 5
Effecten van het nieuwe zorgstelsel

	Waardemutaties				Volumemutaties			
	Oorspronkelijk		Gecorrigeerd		Oorspronkelijk		Gecorrigeerd	
	2006-I	2006-II	2006-I	2006-II	2006-I	2006-II	2006-I	2006-II
<i>% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>								
Bestedingscomponenten van het BBP								
Consumptieve bestedingen door huishoudens incl. IZWh, waaronder:	1,8	0,9	5,0	4,3	-0,6	-0,7	2,6	2,6
Duurzame consumptiegoederen	5,8	6,7	6,8	7,6	6,5	7,1	7,4	8,0
Overige goederen	8,5	3,8	12,6	8,3	0,6	-2,6	4,6	1,8
Diensten	-1,7	-2,6	3,0	2,2	-3,7	-3,5	0,8	1,2
Consumptieve bestedingen door de overheid, waarvan:	9,2	10,0	2,2	3,7	7,2	8,3	0,3	2,1
Individuele consumptie door overheid w.v.	14,8	15,0	3,5	4,6	13,1	13,6	2,0	3,3
individualiseerbaar	1,9	1,4	1,9	1,4	0,6	0,6	0,6	0,6
soc. uitkering in natura	23,0	24,6	3,0	24,6	21,0	22,7	2,8	5,2
Collectieve consumptie door overheid	2,0	3,5	0,6	2,6	-0,5	1,4	-1,9	0,5
Productiebenadering van het BBP; toegevoegde waarde basisprijzen								
Toegevoegde waarde bedrijfstak financiële en zakelijke dienstverlening	3,4	5,2	3,1	4,8	1,7	4,9	1,3	4,5
Toegevoegde waarde bedrijfstak overheid	-1,9	-0,7	-1,1	0,1	-1,7	-1,0	-0,9	-0,2

fluctueert bijvoorbeeld maar weinig van kwartaal tot kwartaal.

De groei van de dienstenconsumptie blijft in de eerste twee kwartalen van 2006 achter bij die van de goederenconsumptie. Dit valt vooral toe te schrijven aan de reële uitgaven aan medische en maatschappelijke diensten, die ook na correctie voor het zorgstelsel nog ver onder het niveau van 2005 liggen. Een andere factor van betekenis is dat het vervallen van het lesgeld voor 16- en 17-jarigen in de eerste drie kwartalen van 2006 een remmend effect heeft op de groei van de bestedingen aan overige diensten. In de corresponderende kwartalen van 2005, waarmee vergeleken wordt, kwamen deze kosten nog voor rekening van de huishoudens.

De groei van de dienstenconsumptie is vooral het gevolg van de groei van de bestedingen aan horecadiensten. In het tweede kwartaal van 2006 werd er 2,7 procent meer uitgeven in de horeca dan een jaar eerder.

Consument positiever

Sinds het laatste kwartaal van 2005 steeg het consumentenvertrouwen onafgebroken. Aan het eind van het tweede kwartaal van 2006 kwam het vertrouwen boven de nul uit. Deze stijging werd vooral veroorzaakt door een verbeterd oordeel over het economisch klimaat. De koopbereidheid steeg ook, maar aanzienlijk minder hard. Na een kleine hapering in juli, zette de stijging in het derde kwartaal van 2006 door.

2.2 Groei overheidsconsumptie trekt weer aan

De groei van de overheidsconsumptie komt in het tweede kwartaal van 2006 uit op 2,1 procent. Dit is beduidend hoger dan in het voorgaande kwartaal toen de groei slechts 0,3 procent bedroeg. Over het gehele jaar 2005 was deze groei met 0,3 procent eveneens matig.

De overheidsconsumptie bestaat voor een groot deel uit door de overheid zelf geproduceerde diensten. Deze zogenaamde consumptie uit eigen productie omvat de uitgaven aan collectieve goederen en diensten zoals defensie en openbare orde plus de uitgaven die bestemd zijn voor specifieke groepen van de samenleving zoals het onderwijs.

In het tweede kwartaal van 2006 zijn de collectieve consumptie (0,5 procent) en de individualiseerbare consumptie (0,6 procent) nauwelijks hoger dan vorig jaar. Dat de ontwikkeling van de overheidsconsumptie toch zoveel hoger was, komt door de laatste component van de overheidsconsumptie: de zogenaamde uitkeringen in natura. De groei hiervan komt met 5,2 procent op een aanzienlijk hoger niveau. Ook in het eerste kwartaal was de groei van deze component met 2,9 procent al beduidend hoger dan de matige ontwikkeling van 0,4 procent over het gehele jaar 2005. De uitkeringen in natura bestaan voor ongeveer 85 procent uit de verstrekte vergoedingen van de overheid in het kader van de Zorgverzekeringswet (ZVW) en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Het zijn in 2006 juist deze zorguitgaven die voor de aantrekkende uitkeringen in natura verantwoordelijk zijn.

Dat de collectieve overheidsconsumptie in het tweede kwartaal aanmerkelijk hoger is dan in het eerste kwartaal komt door een incidentele gebeurtenis. In het tweede kwartaal van 2005 heeft defensie een aantal fregatten en gevechtsvliegtuigen verkocht en uitgevoerd. Dat wordt gerekend tot de marktproductie en heeft toen geleid tot een lagere collectieve overheidsconsumptie. In 2006 heeft deze gebeurtenis zich niet herhaald zodat defensie minder marktproductie en dus meer overheidsconsumptie heeft.

2.3 Investerings in vaste activa: groei zet door

De investeringen in vaste activa zijn in het tweede kwartaal van 2006 gegroeid met 4,2 procent. Hiermee komt de groei voor het eerste half jaar van 2006 uit op 4,3 procent. De groei van de investeringen in vaste activa zette door. In

Staat 6
Bruto investeringen in vaste activa

	2005				2006	
	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>						
Bruto investeringen in vaste activa	23,4	25,8	22,9	25,7	24,8	27,3
Investerings in schepen, vliegtuigen en in cultuur gebrachte activa	0,3	0,4	0,3	0,2	0,4	0,6
Grote projecten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruto investeringen in vaste activa (geschoond)	23,0	25,4	22,6	25,4	24,4	26,6
<i>% waardenmutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>						
Bruto investeringen in vaste activa	0,3	5,6	8,4	4,3	6,2	5,7
Bruto investeringen in vaste activa (geschoond)	0,9	8,6	7,6	4,4	5,7	4,7

2005 werd er voor 3,6 procent meer geïnvesteerd. Net als in het vorige kwartaal werd in bijna alle investeringscategorieën geïnvesteerd. Het grootste aandeel in deze groei hebben de investeringen in woningen, machines en installaties en computers. Maar ook investeringen in wegvervoermiddelen en vliegtuigen laten een duidelijke groei zien.

In het tweede kwartaal groeiden de investeringen in woningen met 3,2 procent. De groei houdt hiermee aan, al is de groei lager dan in het eerste kwartaal (9 procent) en in 2005 (5,3 procent). Het hoge groeicijfer van het eerste kwartaal is echter vertekend doordat het eerste kwartaal één werkdag meer telde dan in het eerste kwartaal van 2005. De investeringen in bedrijfsgebouwen namen met 1,1 procent af in het tweede kwartaal van 2006. Dit is de eerste daling na een jaar van licht stijgende investeringen in bedrijfsgebouwen, na enkele magere jaren.

In de infrastructuur zijn de investeringen gegroeid met 3,2 procent in het tweede kwartaal van 2006. Het groeicijfer over het eerste half jaar van 2006 komt hierdoor uit op 3,8 procent. Dit is beduidend hoger dan de matige groei van de investeringen in infrastructuur van 1,3 procent in 2005.

De groei in de investeringen in zakenauto's zakte licht terug naar 2,9 procent. In het eerste kwartaal namen de investeringen in zakenauto's toe met 4,1 procent terwijl in 2005 de investeringen in zakenauto's met 4,6 procent nog sterker stegen.

In de categorie overige wegvervoermiddelen blijft het volume van de investeringen echter fors toenemen met 10,8 procent. Bijna alle vervoermiddelen binnen deze categorie laten een stijging zien. Vooral trekkers (33,4 procent) en vrachtauto's (18,1 procent) waren zeer in trek, maar ook bestelauto's (6,2 procent) deden het goed. In treinen en trams is 26,1 procent meer geïnvesteerd dan in dezelfde periode vorig jaar. Er is nieuw materieel aangeschaft, met name ten behoeve van de Randstadrail. De investeringen in vliegtuigen zijn zeer sterk toegenomen door de aanschaf van enkele nieuwe vliegtuigen.

Forse groei investeringen in computers houdt aan

De groei in computers blijft onverminderd op een zeer hoog niveau. Na een groei van bijna 22 procent in het eerste kwartaal van 2006 en ruim 23 procent in 2005, trekt de groei in het tweede kwartaal van 2006 zelfs nog verder aan naar 29,3 procent. Deze sterke stijging van de investeringen in computers is voor een deel te verklaren door de sterke prijsdaling van de computeronderdelen in combinatie met de fors stijgende dienstenproductie.

De investeringen in machines en installaties groeiden met 10,3 procent in het tweede kwartaal van 2006. Samen met het hoge groeicijfer van 9,8 procent in het eerste kwartaal, was er in het eerste halfjaar van 2006 met 10,1 procent sprake van een forse groei. In 2005 daalden de investeringen in machines en installaties nog met 1,8 procent. Hier is duidelijk sprake van een omslag in ontwikkeling.

Groeiden de investeringen in overige materiële activa in het eerste kwartaal van 2006 met een matige 0,6 procent, in het tweede kwartaal loopt de groei op tot 3 procent. In 2005 groeiden de investeringen in overige materiële activa met 2,3 procent. Tot deze investeringscategorie behoren onder andere meubilair, rekken, silo's, opslagtanks, containers, pallets en dergelijke.

In software is in het tweede kwartaal van 2006 voor 4,3 procent meer geïnvesteerd. In hetzelfde kwartaal een jaar eerder lag de groei nog op 1,7 procent. Sindsdien is het groeitempo van de investeringen in software ieder kwartaal toegenomen, zodat nu al vier kwartalen op rij de investeringen in software toenemen. De groei voor 2005 kwam gemiddeld uit op 2,4 procent.

2.4 In- en uitvoer: hoge groei houdt aan

Het volume van zowel de invoer als de uitvoer van goederen en diensten is in het tweede kwartaal van 2006 6,9 procent groter dan in dezelfde periode een jaar eerder. Deze groeicijfers zijn iets lager dan die van het vorige

kwartaal, maar hoger dan de groeicijfers van 2005, toen de in- en uitvoer beiden met ruim 5 procent toenamen.

De buitenlandse handel in goederen is sterker toegenomen dan de buitenlandse handel in diensten. De invoer van goederen is het sterkst gestegen met 8,9 procent, terwijl de invoer van diensten een matige groei liet zien met 0,7 procent. De groeicijfers van de uitvoer lagen dicht bij elkaar. De uitvoer van goederen groeide met 7,4 procent terwijl de uitvoer van diensten met 4,7 procent groeide.

Herstel uitvoer Nederlands product zet door

Binnen de uitvoer doet de wederuitvoer het wederom erg goed: deze groeide met bijna 13,1 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal vorig jaar. De wederuitvoer bestaat uit goederen die uit het buitenland worden ingevoerd en, na hooguit een kleine bewerking, weer worden uitgevoerd naar andere landen. Zwaarwegende productgroepen in de wederuitvoer, die bovendien een hoge volumegroei lieten zien, zijn basismetalen, farmaceutische producten, computers, elektrische apparaten, medische instrumenten, en radio's en tv's. Voor deze productgroepen geldt dat de wederuitvoer meer dan de helft van de betreffende invoer en uitvoer omvat, waardoor ook deze een hoge groei laten zien.

Ook de omvang van de uitvoer van in Nederland geproduceerde goederen neemt in 2006 toe. Na een forse groei van 4,8 procent in het eerste kwartaal, groeide de export van Nederlandse producten in het tweede kwartaal met 3,0 procent. Hoewel de groei in het tweede kwartaal iets is afgenomen ten opzichte van het vorige kwartaal, kan nog steeds gesproken worden van een voortzetting van het herstel van de uitvoer van Nederlandse producten. In heel 2005 was de groei met 1,3 procent beduidend lager.

Hoge energieprijzen

Het uitvoervolume van bijna alle productgroepen neemt toe, behalve bij de landbouw en de delfstoffen. Deze namen beiden met ruim 2 procent af. Door de prijsstijgingen van deze producten neemt de uitvoer ervan uitgedrukt in euro's echter wel toe, namelijk met 2,5 procent voor de landbouw- en visserijproducten en met maar liefst 37 procent voor de delfstoffen. Aan dit laatste ligt een stijging van de prijs van aardgas, het belangrijkste Nederlandse product in deze categorie, ten grondslag van ruim 42 procent.

Aan de invoerkant is dezelfde ontwikkeling te zien. Alleen in de landbouw en bij de delfstoffen neemt het invoervolume af (met respectievelijk 2,8 procent en 6,5 procent), terwijl deze in euro's wel weer toeneemt (met respectievelijk 5,5 procent en 28,3 procent). Bij de delfstoffen speelt de aanzienlijke stijging van de energieprijzen hierbij weer een rol.

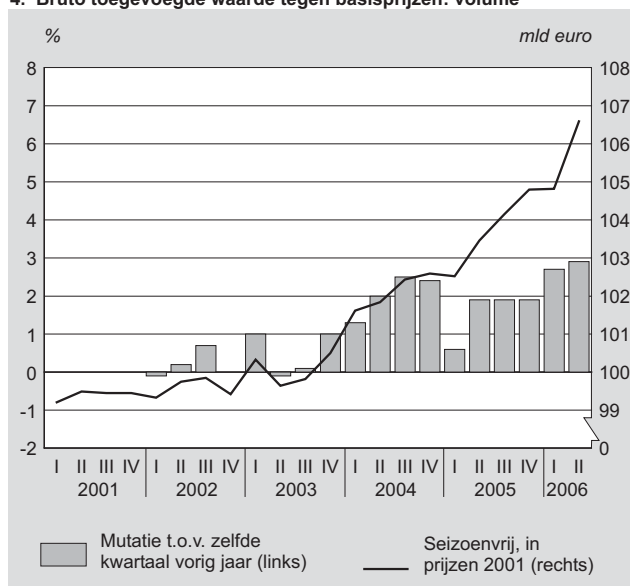
Ruilvoet voor Nederlands product verbeterd

De ruilvoet is de verhouding tussen de invoerprijzen en de uitvoerprijzen. Bij een verbetering van de ruilvoet wordt de invoer vergeleken met de uitvoer goedkoper. In het tweede kwartaal van 2006 was er een lichte verslechtering van de ruilvoet: de invoerprijzen stegen met 5,8 procent, de uitvoerprijzen met 5,1 procent. Als bij de uitvoer niet naar de wederuitvoer, maar naar de uitvoer van Nederlandse producten gekeken wordt, was er een ruilvoetverbetering te zien. De uitvoerprijzen van in Nederland geproduceerde goederen steeg, mede dankzij de prijsstijging van aardgas, met 8,1 procent.

3. Productie

De gunstige economische ontwikkelingen in het tweede kwartaal van 2006 hebben zich niet vertaald in een sterke groei van de goederenproductie. De industrie en de bouw noteerden bescheiden groeicijfers, de productie van de energiesector nam af doordat er minder aardgas werd gewonnen en er minder energie werd opgewekt. Positieve uitzonderingen waren de chemie en de metaalindustrie. De sterkste groei werd gemeten bij de commerciële dienstverleners, waarbij vooral de uitzendbranche, de groothandel en de detailhandel sterk presteerden.

4. Bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen: volume



3.1 Goederenproducenten: tegenvallende groei

De groei van de goederenproductie was in het tweede kwartaal van 2006 over de hele linie bescheiden. Met een

toename van 0,8 procent ten opzichte van het tweede kwartaal in 2005 lag de groei aanmerkelijk lager dan in het eerste kwartaal, toen het herstel van de goederenproductie werd ingezet met een groei van 3,9 procent. Met uitzondering van de landbouw lag de groei in alle bedrijfstakken lager dan in het eerste kwartaal van 2006. Hierbij dient echter wel te worden aangetekend dat het tweede kwartaal dit jaar een werkdag minder telde dan vorig jaar.

In de industrie nam de toegevoegde waarde in het tweede kwartaal van 2006 met 1,4 procent toe ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. In bijna alle branches van de industrie was sprake van een bescheiden groei en in enkele van krimp. Net als in het eerste kwartaal zetten de gestegen energie- en grondstofprijzen het gevormde inkomen in de industrie flink onder druk. Ondanks een gemiddelde stijging van de afzetprijzen van bijna 6 procent daalde het inkomen in de totale industrie met ruim 2 procent.

Het producentenvertrouwen in de industrie kwam in september 2006 uit op 7,9. Dit is weliswaar 0,3 punten lager dan in augustus, maar het optimisme onder de industriële ondernemers is hiermee nog altijd groot. Vooral het oordeel over de orderpositie is onverminderd positief. De binnenlandse orderontvangst zijn nagenoeg gelijk gebleven terwijl het aantal ontvangen orders uit het buitenland is toegenomen. In combinatie met hogere afzetprijzen verwachten de ondernemers voor september tot en met november een verdere toename van de productie.

De chemie- en de metaalindustrie vormden in het tweede kwartaal de positieve uitschieters in de Nederlandse industrie. Beide branches realiseerden een hogere groei dan in het eerste kwartaal. In de chemie nam zowel bij de chemische basis- als de eindproductenindustrie de toegevoegde waarde fors toe, waarbij met name de petrochemische en de farmaceutische industrie een sterke groei lieten zien. In

Staat 7
Bruto toegevoegde waarde van drie groepen producenten: volume

	Aandeel in 2005	2005	2005				2006	
			I	II	III	IV	I	II
	%	% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar						
Goederenproducenten	26	-0,4	-2,0	1,6	-0,4	-0,6	3,9	0,8
Landbouw, bosbouw en visserij	2	1,1	2,6	-3,2	1,1	3,5	-1,6	1,2
Delfstoffenwinning	3	-9,1	-6,4	1,1	-20,9	-11,5	10,3	-3,0
Industrie	14	0,2	-1,7	1,1	0,7	0,6	2,1	1,4
Energie- en waterleidingbedrijven	1	-0,1	5,9	-4,8	1,2	-2,2	5,2	-3,7
Bouwnijverheid	6	1,8	-3,8	6,7	2,8	1,5	4,9	1,8
Producenten van commerciële diensten	49	3,0	2,6	2,6	3,3	3,3	3,1	5,3
Handel, horeca en reparatie	15	2,8	1,4	1,2	4,6	4,1	6,2	7,5
Vervoer, opslag en communicatie	7	1,8	0,9	0,6	2,3	3,3	2,1	2,0
Financiële en zakelijkdienstverlening	27	3,4	3,8	4,0	2,8	2,9	1,7	4,9
Producenten van niet-commerciële diensten	25	0,8	-0,4	0,9	1,3	1,6	0,4	0,6
Overheid	12	0,6	-0,8	1,0	0,4	1,7	-1,7	-1,0
Zorg en overige dienstverlening	13	1,1	-0,1	0,8	2,1	1,4	2,3	2,2
Bruto toegevoegde waarde (basisprijzen)	100	1,6	0,6	1,9	1,9	1,9	2,7	2,9

Staat 8
Bedrijfstakkenoverzicht in het tweede kwartaal 2006

	Aandeel in Waarde				Prijs			Volume		
	totale toegevoegde waarde	Productie	Verbruik	Toegevoegde waarde	Productie	Verbruik	Toegevoegde waarde	Productie	Verbruik	Toegevoegde waarde
	%	% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar								
BEDRIJFSTAKKEN										
Landbouw, bosbouw en visserij	2,1	9,0	4,3	15,7	7,8	3,3	14,4	1,1	1,0	1,2
Delfstoffenwinning	3,0	33,7	9,1	40,7	37,4	10,7	45,0	-2,7	-1,5	-3,0
Industrie	13,6	7,9	11,8	-2,2	5,7	9,3	-3,6	2,1	2,3	1,4
Voedings- en genotmiddelenindustrie	2,3	4,4	7,9	-6,3	1,7	4,7	-7,3	2,6	3,1	1,1
Textiel- en lederindustrie	0,3	2,1	3,0	0,0	0,6	1,4	-1,3	1,5	1,5	1,3
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	1,6	1,8	2,7	0,5	0,8	1,5	-0,2	1,0	1,2	0,7
Aardolie-industrie	0,7	19,0	26,4	-17,3	29,0	36,8	-9,4	-7,7	-7,6	-8,6
Chemische basisproductenindustrie	1,5	23,5	29,7	3,5	10,4	15,8	-7,2	11,9	12,0	11,4
Chemische eindproductenindustrie	0,6	7,9	11,0	-2,8	1,5	4,4	-8,4	6,3	6,3	6,0
Rubber- en kunststofindustrie	0,4	5,1	8,2	-2,1	1,9	4,5	-4,3	3,1	3,5	2,2
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	1,6	6,7	9,4	1,3	5,0	7,8	-0,7	1,7	1,5	2,1
Machine-industrie	1,3	4,6	5,6	2,5	1,3	2,0	-0,2	3,2	3,5	2,7
Elektrotechnische industrie	0,7	2,0	4,4	-7,9	0,9	2,9	-7,2	1,1	1,5	-0,7
Transportmiddelenindustrie	0,7	2,8	2,9	2,4	1,8	1,6	2,2	1,0	1,2	0,2
Overige industrie	1,8	0,2	2,1	-2,1	2,0	3,1	0,7	-1,8	-1,0	-2,8
Energie- en waterleidingbedrijven	1,5	13,4	15,5	7,9	17,2	19,3	12,1	-3,3	-3,1	-3,7
Bouwnijverheid	5,8	5,3	6,0	4,0	2,9	3,3	2,2	2,3	2,6	1,8
Handel, horeca en reparatie	14,8	7,2	6,9	7,5	1,0	2,2	0,0	6,2	4,5	7,5
Handel en reparatie	12,9	7,6	7,2	7,8	0,8	2,2	-0,3	6,7	4,9	8,1
Horeca	1,9	5,3	5,1	5,5	2,1	2,4	1,9	3,1	2,7	3,5
Vervoer, opslag en communicatie	6,7	3,8	7,0	-0,1	0,9	3,4	-2,0	2,8	3,5	2,0
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	4,2	4,9	8,2	0,4	1,9	4,6	-1,6	2,9	3,5	2,1
Post en telecommunicatie	2,5	1,7	4,2	-0,9	-1,0	0,6	-2,7	2,7	3,6	1,8
Financiële en zakelijke dienstverlening	26,9	4,0	2,6	5,2	0,4	0,5	0,2	3,7	2,1	4,9
Financiële instellingen	6,8	-2,5	-2,2	-2,8	-4,7	1,1	-9,3	2,3	-3,3	7,1
Verhuur van en handel in onroerend goed	7,3	4,1	-0,4	7,1	2,3	-2,6	5,6	1,8	2,2	1,5
Uitzendbureaus	2,5	21,1	19,8	21,4	1,8	1,3	1,9	19,0	18,2	19,1
Overige zakelijke dienstverlening	10,3	6,2	6,4	6,0	2,4	1,6	3,1	3,7	4,7	2,8
Overheid	12,5	1,5	6,2	-0,7	1,6	4,5	0,3	-0,1	1,7	-1,0
Zorg en overige dienstverlening	13,1	3,3	2,3	3,9	1,7	1,8	1,7	1,6	0,5	2,2
Totaal	100,0	5,9	7,5	4,1	3,3	5,2	1,2	2,5	2,2	2,9

Staat 9
Industrie: bezettingsgraden, productiebelemmeringen, producentenvertrouwen en productiegroei

	2005				2006		
	I	II	III	IV	I	II	III
	%						
Bezettingsgraad	82,1	81,9	81,7	82,1	81,4	82,1	83,0
Productiebelemmeringen							
Nee	80,0	79,0	77,0	80,0	82,0	81,0	79,0
Ja	20,0	21,0	23,0	20,0	18,0	19,0	21,0
<i>Te weten, als gevolg van:</i>							
onvoldoende vraag	12,0	12,0	14,0	11,0	10,0	9,0	7,0
tekort aan arbeidskrachten	0,0	1,0	1,0	2,0	1,0	1,0	4,0
te geringe capaciteit	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	4,0	5,0
overige belemmeringen	5,0	5,0	5,0	4,0	4,0	5,0	5,0
Producentenvertrouwen	0,2	-0,3	-0,9	3,3	4,5	5,3	8,3
Productiegroei in volume	-1,7	1,1	0,7	0,6	2,1	1,4	.

de rubriek *Uitgelicht* wordt dieper op het herstel van de chemische industrie ingegaan.

De Conjunctuurtest van september laat een licht verslechterd beeld zien in de aardolie, de chemische en de rubber- en kunststofverwerkende industrie. In het bijzonder de verwachting over de toekomstige productie is minder positief. De orderontvangsten zijn per saldo nauwelijks veranderd. De binnenlandse orderontvangsten zijn gedaald, terwijl de buitenlandse orders juist zijn toegenomen. De oordelen over de orderpositie, orderontvangst en de voorraadpositie zijn nagenoeg gelijk gebleven. De verwachtingen over de personeelssterkte zijn iets negatiever dan in augustus.

De productie van de basismetale- en metaalproductenindustrie nam vooral toe dankzij een sterke groei van de productie in de ijzer- en staalindustrie. De prijsontwikkeling in deze branche was echter uitermate ongunstig. De combinatie van dalende afzetprijzen en fors toenemende verbruikskosten leidden tot een flinke daling van het gevormde inkomen. De non-ferro industrie vertoonde een tegenovergesteld beeld. De productie nam hier weliswaar af, maar doordat de stijging van de afzetprijzen veel hoger was dan de toename van de verbruiksprijzen nam het inkomen sterk toe.

Het conjuncturele herstel stimuleerde de investeringen in nieuwe machines en had daarmee een gunstig effect op de productie van de machinebouw. De investeringen in nieuwe machines stegen in het tweede kwartaal van 2006 met 10 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2005, waardoor de productie van de machinebouw met ruim 3 procent toenam. Het volume van de toegevoegde waarde steeg in het tweede kwartaal met bijna 3 procent, waarmee de machinebouw zich herstelde van de kleine krimp in het eerste kwartaal.

De elektrotechnische industrie heeft geen vervolg weten te geven aan de opleving in het eerste kwartaal van 2006. De lichte groei van de productie werd overschaduwd door de stijging van de verbruiksprijzen, waardoor de toegevoegde waarde kromp. De productie van meet- en regelinstrumenten wist zich als enige branche in de elektrotechniek enigzins aan de malaise te onttrekken.

In de transportmiddelenindustrie werd na een lange periode van krimp in het tweede kwartaal van 2006 voor het eerst weer een zeer lichte groei van de toegevoegde waarde gemeten. Binnen deze industrie werd de hoogste groei gehaald bij de autobouwen. Dit kwam vooral door de forse toename van de productiewaarde van vrachtauto's (+11,7 procent). De productie van personenauto's lag met bijna 30 duizend stuks ruim 16 procent hoger dan in het eerste kwartaal van 2006.

De Conjunctuurtest van september laat een zeer positief beeld zien in de metaal, elektra en transportmiddelenindustrie. In augustus bleven de orderontvangsten gelijk aan die van juli. Dit is voor de tijd van het jaar positief. De oordelen van de ondernemers over de orderontvangsten, de orderpositie en de voorraad gereed product zijn onveranderd positief. De ondernemers verwachten voor september tot en met november een verdere toename van de

productie. Dit zal volgens hen gepaard gaan met fors hogere afzetprijzen. De ondernemers zijn in vergelijking met augustus positiever over de verwachte personeelssterkte.

De productie van de voedings- en genotmiddelenindustrie is in het tweede kwartaal met 2,6 procent toegenomen. Dit is gelijk aan de groei in het eerste kwartaal. De hoogste groei werd gehaald in de aardappel-, groente- en fruitverwerkende industrie, de zuivelindustrie en de drankenindustrie. De prijsontwikkelingen in de verschillende branches liepen sterk uiteen, maar gemiddeld stegen de verbruiksprijzen in de voedings- en genotmiddelenindustrie harder dan de afzetprijzen.

De opleving van de Nederlandse economie klinkt duidelijk door in de belangrijkste productie-indicatoren in de industrie (zie staat 9). Het percentage van de industriële dat een onvoldoende vraag als belangrijkste productiebelemmering noemt is in de afgelopen kwartalen snel gedaald en bereikte in het derde kwartaal van 2006 het laagste punt sinds begin 2001. Het percentage van de ondervraagden dat een tekort aan personeel opgeeft, neemt in het derde kwartaal van 2006 flink toe en ligt nu op het hoogste peil in vijf jaar. De positieve economische ontwikkelingen vertalen zich ook in de bezettingsgraad in de Nederlandse industrie die in het derde kwartaal van 2006 het hoogste punt sinds juli 2004 heeft bereikt.

Na de sterke groei van 7 procent in het eerste kwartaal van 2006 viel de productiegroei van de bouwnijverheid in het tweede kwartaal terug naar ruim 2 procent. Het totaal aantal gereedgekomen woningen is gedaald ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Deze daling komt voort uit een afname van het aantal opgeleverde koopwoningen met ruim 2,5 procent. Het aantal opgeleverde huurwoningen steeg wel met ruim 3 procent.

Ondanks een toenemende vraag vanuit het bedrijfsleven daalde de winning van aardgas. De productie van de delfstoffenwinning, die voor ruim 75 procent bestaat uit aardgas, lag hierdoor ruim 3 procent lager dan in het tweede kwartaal van 2005. De forse stijging van de afzetprijzen hield echter aan. Onder invloed van de stijgende olieprijs steeg de prijs van aardgas in het tweede kwartaal met ongeveer 40 procent.

Sterk herstel autoverkoop aan particulieren

In het tweede kwartaal van 2006 zijn er in totaal 127 duizend nieuwe personenauto's verkocht, een stijging van 3 procent ten opzichte van het tweede kwartaal van 2005. De toename van de consumptie leidt ertoe dat de particuliere markt voor personenauto's, na twee jaren met krimpende verkoopaantallen, in 2006 duidelijk in herstel is. In het tweede kwartaal van 2006 is het aantal verkopen op deze markt met bijna 4 procent toegenomen. Terwijl het aantal verkochte personenauto's aan particulieren in het eerste halfjaar van 2005 nog met bijna 15 procent daalde, is de verkoop in dit marktsegment in dezelfde periode van 2006 met circa 6 procent toegenomen.

In de landbouw werd de grootste stijging van de productie-waarde in vijf jaar gerealiseerd. Hierbij profiteerden bijna alle sectoren van afzetprijzen die veel harder stegen dan de verbruiksprijzen. Zo waren aardappelen drie keer duurder dan vorig jaar en nam ook de prijs van groente en fruit stevig toe. De stijging van de afzetprijzen is deels ook het gevolg van een doorrekening van de gestegen energiekosten. Dankzij de melkveehouderij en de telers van groente en fruit lag de productie van de landbouw 1 procent hoger dan in het tweede kwartaal van 2005.

3.2 Commerciële dienstverlening: hoogconjunctuur op de flexmarkt

In tegenstelling tot de goederenproducenten toonden de commerciële dienstverleners in het tweede kwartaal van 2006 een sterke groei. De toegevoegde waarde van de commerciële dienstverleners groeide met 5,3 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal vorig jaar. Gecorrigeerd voor de wijzigingen in het zorgstelsel komt deze groei op 5,1 procent uit. In het eerste kwartaal bedroeg de gecorrigeerde groei van de commerciële dienstverleners 2,9 procent. Vooral de uitzendbranche en de groot- en detailhandel presteerden sterk.

In het tweede kwartaal van 2006 is de omzet van de uitzend- en uitleenbedrijven met ruim 20 procent toegenomen ten opzichte van het tweede kwartaal van 2005. Vooral het sterke herstel van het aantal uren bij de detacheerders draagt bij aan dit resultaat. Na een toename van 3 procent in 2005 groeide het aantal uren bij detacheerders nu, evenals als het aantal uitzenduren, met 18 procent. Het volume van de toegevoegde waarde in de uitzendbranche nam hierdoor met 19 procent toe. De prijsontwikkeling in de uitzendbranche is ondanks de hoge groei nog altijd bescheiden, maar vertoont wel een licht stijgende tendens.

De toegevoegde waarde van het bankwezen steeg in het tweede kwartaal met bijna 6 procent ten opzichte van het tweede kwartaal van 2005. De groei ligt daarmee weer op het niveau dat over het jaar 2005 werd gehaald. Het aantal hypotheekleningen neemt nog steeds toe. Het volume van de woninghypotheken steeg in het tweede kwartaal met ruim 14 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal vorig jaar.

Na jaren van krimp is de omzet van de horeca weer aan het groeien. De omzet nam met 5,3 procent toe ten opzichte van een jaar eerder. Vooral de hotels hebben in het tweede kwartaal goed gepresteerd. Door de positieve omzetontwikkeling is het volume van de toegevoegde waarde in de horeca met 3,5 procent toegenomen.

De groei van de consumptie werkt sterk door in de ontwikkeling van de groothandel en de detailhandel. Beide branches zagen de toegevoegde waarde in het tweede kwartaal van 2006 flink toenemen. Voortdurende prijsdalingen veroorzaakt door de prijzenoorlog bij de supermarkten zorgden echter wel voor dalende marges in de detailhandel.

3.3 Niet-commerciële dienstverlening: overheid krimpt

De productie van de niet-commerciële dienstverlening nam in het tweede kwartaal van 2006 met 0,6 procent toe. Gecorrigeerd voor de wijzigingen in het zorgstelsel bedraagt de groei 1,0 procent. De groei in de niet-commerciële dienstverlening wordt bijna volledig veroorzaakt door de groei van de zorgsector. Evenals in het eerste kwartaal nam de toegevoegde waarde in de gezondheidszorg en overige dienstverlening met ruim 2 procent toe ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar.

De toegevoegde waarde bij de overheid is in het tweede kwartaal van 2006 met 1 procent afgenomen. De krimp betreft vooral het openbaar bestuur en defensie met een daling van ongeveer 2 procent. Bij het onderwijs bleef de toegevoegde waarde nagenoeg gelijk.

De daling in het openbaar bestuur wordt voor een groot deel veroorzaakt door de invoering van het nieuwe zorgstelsel. De voormalige ziekenfondsen worden met ingang van 2006 niet langer tot de overheidsinstellingen gerekend, maar tot het verzekeringswezen. Daardoor daalt de toegevoegde waarde bij de sociale verzekeringsinstellingen met bijna 25 procent. Zonder deze verschuiving zou de daling bij de overheid met 0,2 procent zeer gering zijn.

Uitgelicht

De groei in de chemische industrie zet door

De hoogste groei onder de goederenproducenten werd in het tweede kwartaal van 2006 gerealiseerd door de chemische industrie. De productiewaarde van de chemische basisproducten- en eindproductenindustrie is in het tweede kwartaal van 2006 18,7 procent hoger dan in hetzelfde kwartaal van 2005. Hiermee komt de groei van de productiewaarde voor het eerste halfjaar van 2006 uit op 15,6 procent. De branches in de chemische basisproductenindustrie leveren de belangrijkste bijdrage aan deze groei. In het tweede kwartaal van 2006 stegen de afzetprijzen gemiddeld met bijna 8 procent. De productie van de chemische industrie nam met 10 procent toe. Het volume van de toegevoegde waarde is in het tweede kwartaal van 2006 per saldo met bijna 10 procent toegenomen. Dit is ruim hoger dan de groei van de toegevoegde waarde van de totale industrie en die van de totale Nederlandse economie.

De groei van de chemische basisproducten- en eindproductenindustrie ligt sinds het derde kwartaal van 2005 hoger dan de groei van de totale industrie en die van de Nederlandse economie. In het tweede kwartaal van 2006 is er zelfs sprake van een groeiversnelling. Hiermee herstelt de chemische industrie zich sterk van de mindere periode die duurde van het derde kwartaal van 2004 tot en met het tweede kwartaal van 2005. In deze periode lag de groei van de toegevoegde waarde in de chemie juist ruim onder de groei van de totale industrie en de Nederlandse economie. Deze mindere periode kende twee belangrijke oorzaken. Allereerst werden halverwege 2004 enkele krakers in de aardolie-industrie stilgelegd voor onderhoud. Dit had vooral gevolgen voor de productie bij de chemische basisproductenindustrie en in mindere mate bij de eindproductenindustrie. Om aan de vraag uit het buitenland te kunnen blijven voldoen is in deze periode de wederuitvoer opgevoerd, er werden meer chemische producten geïmporteerd die vervolgens zonder verdere bewerking weer werden uitgevoerd. Naast de verminderde capaciteit door het onderhoud aan de kraakinstallaties had de achterblijvende economische groei in Nederland een drukkend effect op de productie van de chemie.

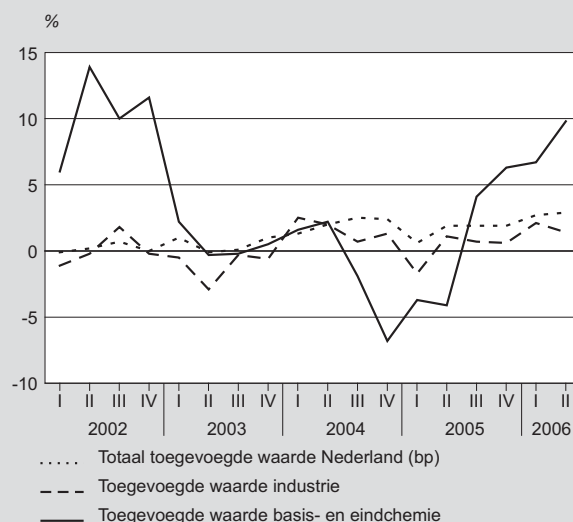
Begin 2005 werd het onderhoud afgerond waarna de productie weer langzaam op gang kwam. Halverwege 2005 trok de productie vervolgens weer aan, waarna de

groei onder invloed van het herstel van de Nederlandse economie in het eerste halfjaar van 2006 is versneld.

Ondanks de oplopende volumegroei in de laatste vier kwartalen zijn de nominale resultaten in de basis- en eindchemie gedaald. De prijsontwikkeling van de toegevoegde waarde ten opzichte van de overeenkomstige periode een jaar eerder is sterk negatief. De branche is zeer gevoelig voor prijsontwikkelingen. De chemische basisproductenindustrie ondervindt veel hinder van de sterke stijging van de prijzen van energie en olie-gerelateerde grondstoffen. Deze prijsstijgingen kunnen maar gedeeltelijk en met vertraging doorberekend worden aan de afnemers. Als deze kosten zo hoog blijven zet dit, net als de hoge koers van de euro ten opzichte van de dollar, de verkopen en de marges van de sector onder druk. Volgens de Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie (VNCI) hebben enkele producenten in de afgelopen periode al aangekondigd de productie in Nederland te zullen stoppen.

De hogere energiekosten en de hogere afzetprijzen van de basisproductenindustrie zijn voor de eindproductenindustrie de oorzaak van de hogere verbruiksprijzen. In de laatste zes kwartalen zijn deze gemiddeld met ruim 4 procent toegenomen. Hiertegenover staat slechts een groei van de afzetprijzen van ruim 1 procent. Ook in deze branche staat de ruiervoet dus onder druk.

5. Toegevoegde waarde van de industrie en de basis- en eindchemie volumemutatie t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar



4. Prijzen en lonen

De inflatie kwam in het derde kwartaal van 2006 uit op 1,3 procent, waarmee de prijsstijging stabiliseerde in vergelijking met het voorgaande kwartaal. In de industrie stegen de afzetprijzen nog steeds fors, maar het tempo van de prijsstijging vlakke af. De cao-lonen stegen in het tweede kwartaal van 2006 met 2,0 procent, waarmee de loonstijging weer een fractie hoger ligt dan het eerste kwartaal van 2006. Deze hogere cao-loonstijging wordt voor een deel veroorzaakt door de toename van de bijzondere beloningen in verband met de levensloopregeling en ziektekosten.

4.1 Inflatie blijft 1,3 procent in derde kwartaal

De inflatie is in het derde kwartaal van 2006 onveranderd gebleven. Net als in het tweede kwartaal kwam de inflatie uit op 1,3 procent. De inflatie in het derde kwartaal werd vooral beïnvloed door de stijgende woonlasten en de prijsontwikkeling van benzine, kleding en verse groenten.

In juli kwam de inflatie uit op 1,3 procent. De woninghuren zijn per 1 juli gemiddeld met 2,7 procent gestegen. Ook de tarieven van gas en elektriciteit gingen omhoog. De prijsontwikkeling van nieuwe auto's, autobrandstoffen en kleding en schoeisel hadden een verlagend effect op de inflatie in juli.

In augustus nam de inflatie toe tot 1,4 procent. Dit kwam vooral doordat kleding, aardappelen, verse groenten en fruit en bloemen duurder werden. Benzine werd juist goedkoper.

De inflatie daalde in september tot 1,1 procent. De benzineprijs daalde flink in die maand. Hoewel de prijs voor kleding ook deze maand steeg, was de stijging kleiner dan een jaar eerder zodat kleding toch een neerwaarts effect had op de inflatie. Verse groenten werden duurder.

6. Consumentenprijzen (CPI) alle huishoudens mutatie t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar



De inflatie gemeten volgens de Europese geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP) bedroeg in Nederland 1,7 procent in het derde kwartaal van 2006. Volgens de HICP behoorde Nederland in september tot de landen met de laagste inflatie in de Eurozone.

4.2 Afzetprijzen in de industrie minder hard gestegen

De afzetprijzen van producten van de Nederlandse industrie lagen in het tweede kwartaal van 2006 gemiddeld 6,7 procent hoger dan een jaar eerder. Ook in de maanden juli en augustus 2006 waren de afzetprijzen fors hoger dan een jaar eerder, respectievelijk 5,9 en 5,1 procent. Hoewel de prijsstijgingen in de laatste maanden op een hoog niveau blijven is er wel sprake van een afvlakking. De prijsstijging in augustus is iets kleiner dan in de voorgaande maanden en de kleinste vanaf juni 2005.

Staat 10
Prijsontwikkeling bruto binnenlands product naar componenten

	2005		2006				2006	
			I	II	III	IV	I	II
% prijsverandering t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar								
Bruto binnenlands product	1,7	1,8	1,6	1,4	1,8	2,5	2,5	1,3
Bestedingen								
Consumptie	1,8	1,9	1,6	1,8	2,0	2,2	2,2	1,6
Investerings (incl. voorraden)	1,3	0,7	1,5	0,8	1,8	1,6	1,6	1,0
Uitvoersoverschot	1,3	3,3	1,7	-0,1	0,2	6,4	6,4	-1,1
Totaal toegevoegde waarde, waarvan:	1,4	1,5	1,4	1,3	1,5	2,5	2,5	1,2
Goederenproducenten	4,2	4,3	3,9	3,9	4,7	7,0	7,0	4,0
Producenten van commerciële diensten	-0,2	-0,6	-0,3	-0,1	0,0	0,8	0,8	-0,2
Producenten van niet-commerciële diensten	1,9	2,7	2,2	1,6	1,1	0,8	0,8	1,0

De gesignaleerde afvlakking is vooral het gevolg van een neerwaartse trend van de prijsontwikkeling in de aardolie-verwerkende industrie. In september 2006 was de prijsstijging in deze bedrijfstak 9,7 procent ten opzichte van de overeenkomstige maand in 2005. Sinds april 2004 was de prijsstijging niet zo laag. In augustus stegen de prijzen nog met 17,3 procent. De afvlakkende stijging sluit aan bij de waargenomen prijsontwikkeling van ruwe aardolie. In de chemische industrie stegen de prijzen in augustus met 10,1 procent. Een kleine afname van de stijging ten opzichte van de maand juli toen de prijsstijging 10,3 procent bedroeg.

In de metaalindustrie namen de afzetprijzen fors toe. Zo werd in de maand augustus in de basismetaal een prijsstijging van 15,6 procent genoteerd ten opzichte van een jaar geleden.

Opvallende prijsstijgingen vinden ook plaats in de hout-industrie waar de prijzen 3,9 procent hoger liggen dan een jaar eerder. Dit is de grootste prijsstijging sinds september 2001. In de papierindustrie lagen de prijzen 2,7 procent

hoger. Een dergelijke stijging heeft zich sinds juli 2001 in deze bedrijfstak niet voorgedaan.

In vrijwel alle industrieën deden zich prijsstijgingen voor ten opzichte van een jaar eerder. Prijsdalingen werden alleen gezien bij producenten van kantooromachines en medische en optische apparaten. De prijsdalingen bedroegen respectievelijk 0,6 en 1,0 procent ten opzichte van een jaar eerder.

4.3 Cao-loonstijging loopt op in tweede kwartaal

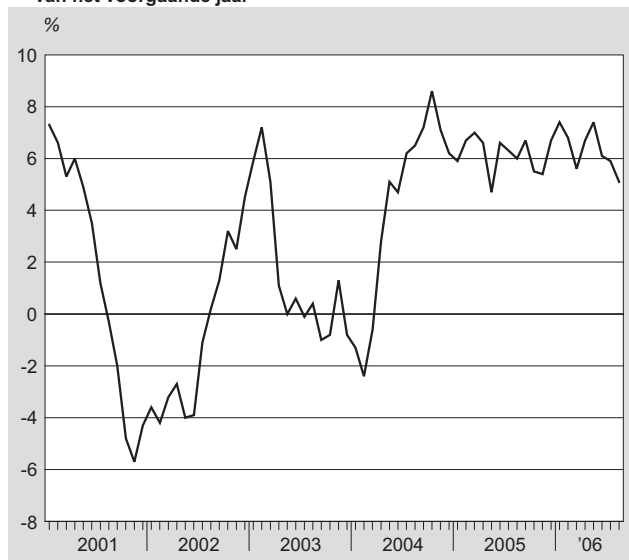
In het tweede kwartaal van dit jaar zijn de cao-lonen met 2,0 procent gestegen ten opzichte van een jaar eerder. Dat is fors hoger dan in 2005. Toen bedroeg de loonstijging nog 0,8 procent, de laagste stijging sinds 1984.

De cao-loonstijging vertoonde vanaf eind 2001 een dalende lijn. Vanaf het derde kwartaal van 2005 neemt ze echter weer toe. De hogere cao-loonstijging wordt deels veroorzaakt door de toename van de bijzondere beloningen in verband met levensloopregeling en ziektekosten. Zonder de bijzondere beloningen resteert een gemiddelde cao-loonstijging van 1,7 procent.

Ook bij de sector overheid nemen de bijzondere beloningen toe. Hierdoor is de loonstijging in deze cao-sector nu met 2,7 procent het grootst. In 2004 en 2005 was de loonstijging bij de overheid nog het kleinst met 0,4 procent. Bij de gesubsidieerde sector en de particuliere bedrijven nemen de bijzondere beloningen minder snel toe. Bij de gesubsidieerde sector namen de cao-lonen met 1,4 procent toe tegen 2,0 procent bij de particuliere bedrijven.

De contractuele loonkostenstijging is in het tweede kwartaal van 2006 uitgekomen op 1,2 procent. Sinds het eerste kwartaal van 2006 stijgen de contractuele loonkosten minder dan de cao-lonen. De loonkostenstijging is vooral afgenomen door de lagere werkgeverspremies voor arbeidsongeschiktheid en pensioen. De verlaging van de pensioenpremies is deels het gevolg van de afschaffing van de vut- en prepensioenpremie's.

7. Afzetprijzen industrie procentuele mutaties t.o.v dezelfde periode van het voorgaande jaar



5. Inkomen en arbeid

In het tweede kwartaal van 2006 was de situatie op de arbeidsmarkt gunstig. Het aantal banen steeg voor het vijfde opeenvolgende kwartaal, het aantal werklozen nam weer af en het aantal vacatures bereikte het hoogste niveau in vijf jaar. Door een combinatie van gematigde loonontwikkeling en lagere sociale lasten bleef de loonkostenstijging beperkt tot 0,6 procent per arbeidsjaar.

5.1 Aanhoudende banengroei

Het aantal banen van werknemers is voor het vijfde achtereenvolgende kwartaal gestegen. In het tweede kwartaal van 2006 waren er 23 duizend banen meer dan in het eerste kwartaal (gecorrigeerd voor seizoensinvloeden). De banengroei in de eerste helft van 2006 is daarmee uitgekomen op 55 duizend. Deze groei is bijna tweemaal zo groot als in de tweede helft van het jaar 2005. In die periode nam het aantal banen van werknemers met 30 duizend toe.

Het aantal banen groeide vooral in de zakelijke dienstverlening en in de zorg. Door de aantrekkende economie ontstaan extra banen die door veel werkgevers voorlopig worden ingevuld door uitzendkrachten. Ook andere zakelijke dienstverleners zoals de ICT namen meer personeel in dienst. In de industrie en de bouw nam het aantal banen echter nog steeds af. Door de invoering van het nieuwe zorgstelsel per 1 januari 2006 zijn 10 duizend banen overgegaan van de overheidssector naar de financiële instellingen.

Arbeidsvolume gestegen

In het tweede kwartaal van 2006 was het arbeidsvolume 0,9 procent hoger dan in dezelfde periode een jaar eerder. Het aantal banen groeide in een jaar tijd met 1,1 procent. Het arbeidsvolume blijft daarmee 0,2 procentpunt achter bij

de banengroei. Oorzaak hiervan is het grote aandeel deeltijdbanen in bedrijfstakken met banengroei. Ook in voorgaande kwartalen is de ontwikkeling van het aantal arbeidsjaren achtergebleven bij de ontwikkeling van het aantal banen van werknemers. De zorg, die fungeerde als generator van veelal deeltijdbanen, compenseerde voor een deel de baanafname in bedrijfstakken die van oudsher bolwerken van voltijders vormen, zoals de industrie en bouw.

Aantal vacatures fors toegenomen

Het aantal vacatures is in het tweede kwartaal van 2006 met 17 duizend gestegen. Eind juli stonden er 189 duizend vacatures open (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). Dit is een verdubbeling ten opzichte van drie jaar geleden. Het aantal vacatures nam in alle sectoren toe. Vooral in de commerciële dienstverlening kwamen er veel openstaande vacatures bij. Het aantal vacatures steeg in deze sector met 12 duizend tot 112 duizend. Eind 2000 bereikte het totaal aantal openstaande vacatures een top van 213 duizend. Daarna daalde het aantal vacatures. Het dieptepunt werd bereikt in het derde kwartaal van 2003. Toen stonden er slechts 92 duizend vacatures open. Sindsdien is het aantal vacatures vrijwel voortdurend gestegen.

Werkloosheid verder gedaald

De werkloosheid blijft dalen. In het tweede kwartaal van 2006 was 5,4 procent van de beroepsbevolking werkloos. Dit is een daling van 0,4 procentpunt ten opzichte van een kwartaal eerder. Gecorrigeerd voor seizoeninvloeden is het aantal werklozen in het tweede kwartaal van 2006 uitgekomen op 406 duizend. Dat is 29 duizend lager dan in het eerste kwartaal van 2006. De werkloosheid daalt al sinds de zomer van 2005. Toen waren er gemiddeld 489 duizend werklozen.

Staat 11
Arbeidsvolume en beloning van werknemers naar bedrijfstakken

	Arbeidsvolume van werknemers								Beloning van werknemers							
	2005				2006				2005				2006			
	I	II	III	IV	I	II			I	II	III	IV	I	II		
% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar																
BEDRIJFSTAKKEN (SBI 1993)																
Landbouw, bosbouw en visserij	-3,3	-3,6	-3,9	-3,0	-2,7	-1,0	0,0	-1,8	-1,6	-1,9	-1,7	-1,8	-1,1	-0,5		
Delfstoffenwinning	-1,5	0,5	-0,8	-3,5	-2,3	1,5	-0,1	-0,3	0,6	-1,1	0,0	-0,6	-1,8	-3,3		
Industrie	-2,5	-3,1	-2,6	-2,1	-2,0	-1,8	-1,6	-0,8	-0,8	-0,8	-0,7	-0,8	-1,6	-1,0		
Energie- en waterleidingbedrijven	-1,6	-1,6	-1,2	-0,9	-2,5	0,0	-1,7	-0,4	-0,5	-0,4	-0,2	-0,4	-1,2	-2,3		
Bouwnijverheid	-3,6	-4,9	-3,8	-3,1	-2,6	-1,0	-1,0	-2,1	-3,0	-1,7	-1,5	-2,2	-1,1	-1,0		
Handel, horeca en reparatie	-1,2	-1,8	-1,5	-1,1	-0,3	0,6	0,7	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	1,2	1,5		
Vervoer, opslag en communicatie	-2,0	-2,2	-1,9	-1,8	-2,0	-1,9	-1,9	-0,5	-0,5	-0,5	-0,4	-0,4	-1,2	-0,9		
Financiële en zakelijke dienstverlening	1,4	0,4	0,8	1,6	2,6	5,8	6,0	1,9	1,9	1,8	2,1	1,9	6,1	6,8		
Overheid	-0,8	-0,9	-1,2	-0,3	-0,8	-2,0	-1,8	2,3	2,3	2,4	2,3	2,3	-2,4	-1,7		
Zorg en overige dienstverlening	0,8	1,0	0,2	0,4	1,4	1,7	1,4	1,6	1,7	1,6	1,6	1,7	1,4	1,7		
Totaal	-0,7	-1,2	-1,0	-0,5	0,0	0,9	0,9	0,8	0,7	0,8	0,9	0,8	1,1	1,5		

De werkloosheid daalde in alle leeftijdsgroepen. De jeugdwerkloosheid nam in drie maanden tijd met 15 duizend af. Onder 25–44-jarigen, de grootste groep op de arbeidsmarkt, daalde de werkloosheid in het tweede kwartaal van 2006 met 11 duizend. De afname van de werkloosheid onder 45-plussers was met 3 duizend beduidend minder.

De seizoengecorrigeerde werkzame beroepsbevolking nam in het tweede kwartaal van 2006 toe met 40 duizend ten opzichte van het eerste kwartaal. Met 34 duizend was de toename van het aantal werkzame personen het grootst onder 45-plussers. Bij de jongeren steeg het aantal met 15 duizend. Alleen bij de 25–44-jarigen daalde het aantal mensen dat werk had voor minstens 12 uur in de week met 9 duizend.

De bruto arbeidsparticipatiegraad is in het tweede kwartaal licht toegenomen tot 68,1 procent. De bruto arbeidsparticipatiegraad is het percentage van de bevolking dat werk heeft (werkzamen) of op zoek is naar werk en beschikbaar is (werklozen). Dit betekent dat ruim 68 procent van de bevolking van Nederland actief is op de arbeidsmarkt. De arbeidsparticipatie in het tweede kwartaal van 2006 was het hoogste sinds 2001.

Bij de jongeren daalde de participatiegraad in het tweede kwartaal met 0,1 procentpunt en kwam uit op 43,2 procent. De arbeidsparticipatie van de jeugd neemt al jaren af. In 2001 was nog 48,8 procent van de jongeren actief op de arbeidsmarkt. Bij 25–44-jarigen daalde de participatiegraad in het tweede kwartaal met 0,1 procentpunt tot 83,7 en bij ouderen steeg het percentage met 0,4 procentpunt tot 62,4. De participatiegraad laat vanaf 2001 een stijgende lijn zien bij 25–44-jarigen en ouderen. In 2001 bedroeg de participatiegraad voor deze leeftijdsgroepen respectievelijk 82,1 en 57,7 procent.

Lichte loonkostenstijging

Door een gematigde loonontwikkeling en lagere sociale lasten stegen de loonkosten per arbeidsjaar in het tweede kwartaal van 2006 per saldo met 0,6 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Binnen de sociale lasten werden hogere werkgeverslasten voor werkloosheid en het nieuwe zorgverzekeringsstelsel ruimschoots gecompenseerd door lagere werkgeverslasten voor pensioen en arbeidsongeschiktheid.

Bijstandsuitkeringen weer afgenomen

In het tweede kwartaal van 2006 is het aantal bijstandsuitkeringen aan personen onder de 65 jaar met bijna 5 duizend afgenomen. Eind juni 2006 lag dit aantal op 322 duizend uitkeringen. Dit is het vijfde achtereenvolgende kwartaal dat het aantal bijstandsuitkeringen daalt.

Bij personen onder de 65 jaar werden er 16 duizend minder bijstandsuitkeringen verstrekt dan een jaar eerder. De daling kwam grotendeels voor rekening van personen jonger dan 35 jaar, in deze leeftijdscategorie nam het aantal uitkeringen met 13 duizend af. Meer dan zeven op de

tien bijstandsuitkeringen gaan naar personen tussen de 35 en 65 jaar. In deze leeftijdsgroep was de afname met 3 duizend uitkeringen gering. Het aantal bijstandsuitkeringen aan 65-plussers is met 2 duizend uitkeringen gestegen.

5.2 Inkomen ondernemers sterk gestegen

De door werkgevers betaalde loonsom is met 1,5 procent gegroeid in het tweede kwartaal van 2006. De stijging van de loonsom trok wel iets aan als gevolg van recent afgesloten cao's. Daarnaast hebben veranderingen in het zorgstelsel nog een drukkend effect op de loonbetalingen door werkgevers.

Net als in het eerste kwartaal van 2006, is de groei van de door werkgevers betaalde loonsom beduidend lager dan de waardeinstijging van het BBP, die met 4,1 procent toenam. De afschrijvingen lieten een stijging zien van 2,7 procent. Deze stijging hangt samen met de groei van de kapitaalgoederenvoorraad.

Doordat de groei van de lonen lager is dan de groei van het BBP, is de waardeinstijging van het netto exploitatiesaldo in het tweede kwartaal met 13,6 procent, hoger dan de BBP-groei. Het netto exploitatiesaldo kan gezien worden als het inkomen van ondernemingen en zelfstandigen voor vennootschapsbelasting en rentebetalingen.

Beperkte stijging belastingen

Na een sterke stijging van de belastingen in het eerste kwartaal (7,1 procent), die vooral werd veroorzaakt door een zeer forse stijging van de overdrachtsbelasting (bijna 22 procent), vertonen de belastingen een beperkte stijging in het tweede kwartaal (4,2 procent). De btw bij de investeringen neemt iets meer toe (5,8 procent), maar de overdrachtsbelasting (2,3 procent) en de onroerendezaakbelasting en motorrijtuigenbelasting stijgen juist minder hard (3,6 procent).

Verdeling BBP naar onderdelen, tweede kwartaal 2006

	Miljard euro	mutatie t.o.v. 2005-II
Lonen, salarissen en soc. lasten	73,6	1,5%
Afschrijvingen	19,2	2,7%
Belastingen en subsidies	15,3	4,2%
Netto exploitatiesaldo	25,9	13,6%
BBP (in waarde)	134,1	4,1%

Verslechtering ruilvoet productieprijzen

De verbruiksprijzen blijven sterker stijgen dan de productieprijzen. Dit kwam vooral door de stijging van de prijs van aardolie en aardgas. In het tweede kwartaal lag de prijs van aardgas bijna 34 procent boven het jaargemiddelde van 2005. Dit had een drukkend effect op de reële toegevoegde waarde van de chemische industrie.

6. Internationaal

De mondiale economie wist de sterke economische groei in het tweede kwartaal van 2006 vast te houden. De kwartaalgroei viel in de Verenigde Staten en Japan weliswaar terug, maar bleef robuust. Wereldwijd is een opwaartse trend bij de inflatie waar te nemen veroorzaakt door hogere olieprijsen die in de prijzen van andere producten begint door te werken. Het economisch herstel in de Europese Unie zette door.

6.1 Economisch herstel EU-25 houdt aan

Het economisch herstel in de Europese Unie, dat in het eerste kwartaal van 2006 duidelijk zichtbaar werd, zette in het daaropvolgende kwartaal verder door. De Europese economie groeide met 2,2 procent ten opzichte van een jaar eerder. De bbp-groei lag daarmee weliswaar lager dan het voorgaande kwartaal waarin de economische groei 2,9 procent bedroeg, maar hierbij dient te worden aangekend dat het tweede kwartaal in 2006 in verschillende lidstaten twee of, zoals in Duitsland, zelfs drie werkdagen minder kende dan in 2005.

De groei in de Europese Unie blijft sterk uiteen lopen tussen de oude en de nieuwe lidstaten. De sterkst presterende landen waren opnieuw de Baltische staten. Zo bedroeg de groei van Estland in het tweede kwartaal 11,7 procent en noteerde Letland een groei van 11,1 procent. Duitsland en Italië bleven duidelijk achter bij het Europese gemiddelde met een groei van 1 procent. Het kleinere aantal werkdagen in het tweede kwartaal verhult echter vooral bij Duitsland het ingetreden economisch herstel. Als de cijfers worden gecorrigeerd voor het aantal werkdagen blijkt dat de motor van de Duitse economie met een groei van 2,4 procent wel degelijk op gang is gekomen.

Uitvoer en investeringen stimuleren herstel

De export van de Europese Unie groeit nog sterk door en vormt een belangrijke aanjager van het economisch herstel in de Europese Unie. Na een groei van 12,5 procent in het eerste kwartaal van 2006 nam de export in het tweede kwartaal toe met 9,1 procent. In het Verenigd Koninkrijk nam de export met bijna 20 procent het sterkst toe, maar ook in Litouwen, Estland en Slowakije steeg de uitvoer van goederen en diensten flink.

Naast de export droegen de investeringen fors bij aan de groei van de economie, hoewel ook hier het groeitempo lager lag dan in het eerste kwartaal. De investeringen stegen met 4 procent terwijl de groei een kwartaal eerder 5,4 procent was. Van de oudere lidstaten tonen met name Zweden, Spanje en het Verenigd Koninkrijk een flinke stijging van het groeipercentage van de investeringen. De groei van de investeringen reflecteert het toegenomen producentenvertrouwen. Het vertrouwen onder Europese producenten ligt nu op het hoogste niveau sinds de laatste periode van hoogconjunctuur eind jaren negentig.

Werkloosheid daalt

De werkloosheid in de EU-25 (gemeten volgens de internationaal gehanteerde ILO-definitie) nam in 2005 gestaag af van 9,3 procent in het eerste kwartaal tot 8,5 procent in het vierde kwartaal van 2005. In 2006 zet de dalende trend van de werkloosheid door. In het tweede kwartaal kwam de werkloosheid in de EU-25 uit op 8,0 procent tegenover een werkloosheid van 8,6 procent voor het eerste kwartaal. Denemarken en Nederland noteerden in het tweede kwartaal de laagste werkloosheid (3,9 procent) gevolgd door Ierland (4,4 procent) en Luxemburg (4,7 procent). De

Staat 12
Internationale economische gegevens: tweede kwartaal 2006

	Nederland	Duitsland	EU-25	Verenigde Staten ¹⁾	Japan
% mutatie t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar					
Bruto binnenlands product (marktprijzen)	2,8	1,0	2,2	3,5	2,5
Consumptie door huishoudens incl. IZWh ²⁾	2,6	-0,2	1,7	3,0	1,8
Consumptie door de overheid ²⁾	2,1	0,8	2,1	1,5	0,1
Bruto investeringen in vaste activa	4,2	2,0	4,0	4,1	4,2
Export van goederen en diensten	6,9	9,1	9,3	7,9	10,4
Import van goederen en diensten	6,9	8,9	9,1	6,2	7,4
HICP ³⁾	1,8	2,1	2,4	4,0	0,7
% van de beroepsbevolking, OESO definitie					
Werkloosheidsgraad	3,9	8,2	8,0	4,7	4,1

Bron: Eurostat, OESO, CBS.

¹⁾ Afgeleid uit seizoen gecorrigeerde cijfers.

²⁾ Cijfers Nederland zijn gecorrigeerd voor veranderingen Zorgstelsel.

³⁾ Voor VS en Japan is CPI gebruikt.

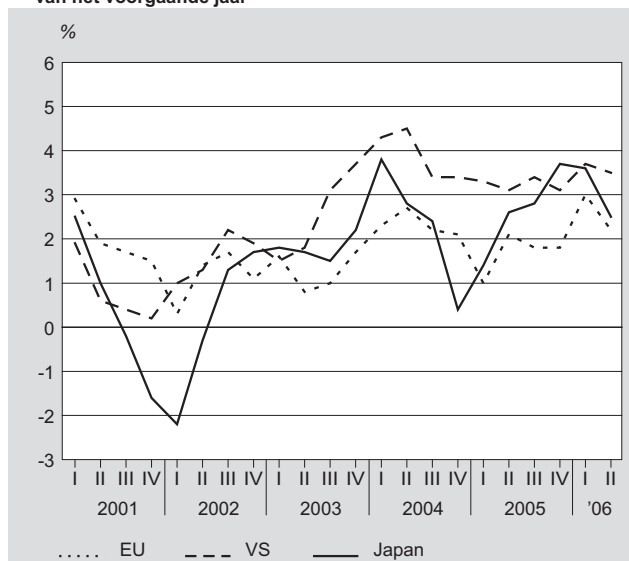
hoogste werkloosheidspercentages zijn nog altijd te vinden in Polen (15,5 procent) en Slowakije (14,4 procent). Ook in Frankrijk (9,1 procent), en Duitsland (8,2 procent) blijft de werkloosheid hoog.

De lagere werkloosheid en de stijging van de werkgelegenheid hebben slechts in bescheiden mate positieve gevolgen voor de consumptie door huishoudens. In het eerste kwartaal van 2006 nam de consumptie van huishoudens in de EU-25 toe met 2,5 procent. In het tweede kwartaal liep de consumptiegroei door huishoudens in de EU-25 terug tot 1,7 procent.

Inflatie EU-25 loopt op

De inflatie in de Europese Unie bedroeg in het tweede kwartaal 2,4 procent. Vooral in de nieuwe lidstaten is de inflatie flink opgelopen. De oplopende geldontwaarding werd voornamelijk veroorzaakt door de hoge olieprijsen. De kerninflatie, de inflatie met uitzondering van voedingsmiddelen en energie, loopt echter ook op. Dit kan een teken zijn dat de hoge olieprijs begint door te werken in de prijzen van andere goederen.

8. Bruto binnenlands product (volume) mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar



Nederland en Duitsland niet langer synchroon

De economische ontwikkeling van Duitsland en Nederland verliep geruime tijd opvallend synchroon. Beide landen bleven qua economische groei al enkele jaren achter bij het Europese gemiddelde. In 2006 is dit beeld echter omgeslagen. De groei in Nederland lag in het tweede kwartaal opnieuw boven de Duitse groei en op het gemiddelde in de EU. De economische groei in Duitsland kwam uit op 1 procent. In Duitsland zijn het vooral de aantrekkelijke investeringen die de economische groei aanzwengelen, in Nederland was het echter meer de consumptie die een flinke bijdrage aan de groei leverde.

6.2 Japanse economie groeit door

De sterke groei van de Japanse economie heeft zich ook in het tweede kwartaal van 2006 voortgezet. De groei bedroeg 2,5 procent. In vergelijking met voorgaand kwartaal is het groeitempo wel iets lager komen te liggen. Volgens de OECD beleeft Japan momenteel de langste periode van hoogconjunctuur sinds de naoorlogse periode.

De groei van de Japanse economie ging gepaard met hogere investeringen en een hogere groei van de particuliere consumptie. Na een lichte terugval in 2005 is ook de groei van de export weer toegenomen. In de eerste helft van 2006 stimuleerde de binnenlandse vraag de groei, maar nam het groeitempo van de overheidsconsumptie flink af.

De Japanse export zit de laatste jaren in de lift. Na een scherpe daling in 2001 is de export jaarlijks sterk gestegen. In 2003 en 2004 bedroeg de groei van de export gemiddeld 10 procent. De sterke groei van de Japanse export is te danken aan de aanhoudend hoge vraag uit het verre oosten (met name China) en de VS. In 2005 lag de groei de eerste drie kwartalen weliswaar iets lager, maar in het vierde kwartaal van 2005 trok de export weer aan met een groei van ruim 10 procent. Dit herstel zette door in het eerste kwartaal van 2006 met een groei van 13,4 procent en in het daaropvolgende kwartaal met een exportgroei van 10,4 procent.

De hoge groei van de investeringen in Japan hield aan. Met een groei van 4,8 procent in het eerste kwartaal van 2006 en een groei van 4,2 procent in het tweede kwartaal is sprake van een flinke investeringsimpuls in de eerste helft van 2006. De sterke toename van de investeringen is vooral het gevolg van de verbeterde winstgevendheid van het Japanse bedrijfsleven.

De particuliere consumptie groeide in het tweede kwartaal van 2006 met 1,8 procent, na een eerste kwartaal met een groei van 2,0 procent. Hiermee is sprake van een lichte daling van de groeivoet ten opzichte van het laatste kwartaal van 2005 toen de consumptie met 3,3 procent toenam, maar over een langere periode beschouwd is het groeipercentage nog altijd relatief hoog.

Tijdperk van deflatie in Japan lijkt voorbij

De hoge economische groei zorgt voor een opwaartse druk op de inflatie. In de stijging van de consumentenprijzen is de laatste maanden een opwaartse trend te zien. De aanhoudende economische groei lijkt nu definitief een einde te hebben gemaakt aan de lange periode van deflatie in Japan die eind 1998 werd ingezet. De omslag trad op in het vierde kwartaal van 2005. In het tweede kwartaal van 2006 kwam de inflatie uit op 0,7 procent, waarmee de geldontwaarding opnieuw hoger was dan in het voorafgaande kwartaal. In het eerste kwartaal bedroeg de prijsstijging van de Consumer Price Index (CPI) 0,4 procent.

6.3 Aanhoudend sterke groei Amerikaanse economie

De periode van hoge economische groei in de VS duurt voort. De bbp-groei in de VS bedroeg 3,5 procent in het tweede kwartaal van 2006 ten opzichte van een jaar eerder. Daarmee ligt de groei maar een fractie lager dan het eerste kwartaal van 2006 waarin de groei van het bbp 3,7 procent was. Als de groei van het bbp ten opzichte van het voorgaande kwartaal wordt berekend, blijkt dat de kwartaalgroei in de VS in het tweede kwartaal is afgezwakt ten opzichte van het eerste kwartaal. De afzwakking in het tweede kwartaal is echter nog te pril om al te spreken van een duidelijke afkoeling van de Amerikaanse economie.

Aan de bestedingenkant valt met name de sterke daling van de particuliere investeringen in woningen op. In 2005 leverde deze categorie nog een flinke bijdrage aan de bbp-groei. In het tweede kwartaal van 2006 groeiden de Amerikaanse investeringen met 4,1 procent ten opzichte van het voorgaande jaar. De groeivoet van de investeringen ligt daarmee iets lager vergeleken met de groei van 6,5 procent in het eerste kwartaal. De export van goederen en diensten liet opnieuw een mooie ontwikkeling zien in het tweede kwartaal en groeide met 7,9 procent.

De Amerikaanse arbeidsmarkt profiteert duidelijk van de gunstige economische ontwikkeling in de VS. De werkloosheid liep in 2005 al terug tot 5,1 procent. In 2006 zet de daling van de werkloosheid door. In het tweede kwartaal was de werkloosheid gemiddeld 4,7 procent.

De inflatie in de Verenigde Staten is in het tweede kwartaal van 2006 iets opgelopen tot een gemiddelde waarde van 4,0 procent. Deze ontwikkeling van de prijsstijging van de CPI werd grotendeels veroorzaakt door die van de olieprijsen. De Amerikaanse kerninflatie bleef in 2004 en 2005 stabiel op 2 procent, maar stijgt in de eerste maanden van 2006 iets sterker dan analisten hadden verwacht. Dit kan erop wijzen dat de hogere energieprijzen nu ook in de prijzen van andere producten beginnen door te werken.

Om de inflatie te beteugelen heeft de Amerikaanse centrale bank de rente sinds juni 2004 in 17 stappen met een kwart procentpunt verhoogd. De meest recente verhoging dateert van 30 juni 2006. Daarbij werd het belangrijkste rentetarief, de federal funds rate, verhoogd van 5,0 tot 5,25 procent.

Uitgaven wettelijke sociale uitkeringen licht gedaald

Chie-Yong Lai

De uitgaven aan wettelijke sociale uitkeringen bedroegen in de eerste helft van 2006 21,3 miljard euro. Dit betekent een lichte daling van 0,2 procent ten opzichte van de eerste helft van 2005 die vooral veroorzaakt werd door beleidsmaatregelen op het terrein van de arbeidsongeschiktheid. Daarnaast heeft de verbetering van de Nederlandse economie bijgedragen aan een daling van het aantal WW-gerechtigden. Tussen 2000 en 2004 was er door de stagnatie van de economie nog sprake van een gemiddelde stijging van 4,7 procent.

Inleiding

Sociale uitkeringen zijn inkomensoverdrachten, al of niet via collectieve regelingen, van overheidsinstellingen aan huishoudens. Deze zijn ingesteld met het doel financiële zekerheid te bieden tegen een aantal risico's (arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, ouderdom, enz.) of om bepaalde behoeften (huisvesting, onderwijs, enz.) te kunnen vervullen.

Een deel van de sociale uitkeringen wordt verstrekt in het kader van zogeheten wettelijke sociale regelingen. Kenmerk van wettelijke sociale verzekeringsregelingen is dat ze verplicht zijn voor de gehele bevolking of een belangrijk deel ervan en bekostigd worden uit premiebetalingen door individuele verzekerden en werkgevers. Wette-

lijke sociale verzekeringen kunnen zowel in geld als in natura (het gratis of tegen een verlaagde prijs beschikbaar stellen van goederen en diensten) worden uitgekeerd. Tabel 1 geeft een overzicht van de soorten sociale uitkeringen in geld. De wettelijke sociale verzekeringen in natura (Zorgverzekeringswet en Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) blijven in dit artikel buiten beschouwing.

Binnen de wettelijke sociale uitkeringen kan onderscheid gemaakt worden in werknemersverzekeringen en volksverzekeringen.

Werknemersverzekeringen zijn van toepassing op mensen in dienstbetrekking. Onder de werknemersverzekeringen vallen de regelingen: Wet Arbeidsongeschiktheid (WAO), Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) en Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen (WAZ). Daarnaast behoren tot de werknemersverzekeringen: Werkloosheidswet (WW), Ziektewet (ZW) en Wet Arbeid en Zorg (WAZO). Volksverzekeringen gelden voor iedereen die in Nederland woont, dus ook niet-Nederlanders, en hebben betrekking op de Algemene Ouderdomswet (AOW), de Algemene Nabestaandenwet (ANW) en de Algemene Kinderbijslagwet (AKW)¹. In tabel 2 is te zien door welke fondsen de verschillende regelingen worden bekostigd. De fondsen van de werknemersverzekeringen worden beheerd door het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV), de fondsen van de volksverzekeringen door de Sociale Verzekeringsbank (SVB).

Het CBS rapporteert elk kwartaal aan de EU over de ontvangsten en uitgaven van de wettelijke sociale verzekeringsinstellingen. Dit artikel beschrijft de belangrijkste

Tabel 1
Sociale uitkeringen in geld

Soorten uitkeringen	Kenmerken	Belangrijkste regelingen
Uitkeringen wettelijke sociale verzekeringen	Voor iedereen Gefinancierd door verplichte premiebetalingen Ingesteld door en onder toezicht van de overheid	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) Algemene Ouderdomswet (AOW) Werkloosheidswet (WW)
Uitkeringen sociale voorzieningen	Voor iedereen Gefinancierd uit o.a. belastingopbrengsten van de overheid Ingesteld door en onder toezicht van de overheid	Wet Werk en bijstand (WWB) Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorzieningen Jonggehandicapten (Wajong)
Pensioenuitkeringen	Alleen voor werknemers Gefinancierd door verplichte premiebetalingen Ingesteld door werkgevers	Bedrijfspensioenfondsen Ondernemingspensioenfondsen Levensverzekeringen
Overige particuliere sociale uitkeringen	Alleen voor werknemers Gefinancierd door verplichte premiebetalingen Ingesteld door werkgevers	Ziektekostenvoorzieningen voor ambtenaren
Sociale uitkeringen rechtstreeks door werkgevers	Alleen voor werknemers Gefinancierd uit algemene middelen van werkgevers Ingesteld door werkgevers	Doorbetaling bij ziekte Wachtgeld voormalig overheidspersoneel
Sociale uitkeringen door het buitenland		Regelingen op grond van grensarbeid

Tabel 2
Fondsen wettelijke sociale uitkeringen in geld

Fonds	Regeling(en)
<i>Werknemersverzekeringen</i>	
Arbeidsongeschiktheidskas (Aok)	WAO
Arbeidsongeschiktheidsfonds (Aof)	WAO, WIA en WAZ
Arbeidsongeschiktheidsfonds Zelfstandigen (Afz)	WAZ
Algemeen Werkloosheidsfonds (Awf)	WW, ZW en WAZO
Sectorfondsen (Sfn) ¹⁾	WW en ZW
Uitvoeringsfonds voor de Overheid (UfO)	WW, ZW en WAZO (aan ex-overheidspersoneel)
<i>Volksverzekeringen</i>	
Fonds Algemene Ouderdomswet	AOW
Fonds Algemene Nabestaandenwet	ANW

¹⁾ Tot 1 januari 2006 aangeduid met het Wachtgeldfonds (Wgf).

Tabel 3
Uitkeringen wettelijke sociale uitkeringen in geld ¹⁾

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
<i>mln euro</i>							
<i>Werknemersverzekeringen</i>							
Arbeidsongeschiktheidskas	778	1 159	1 486	1 650	1 504	1 194	823
Arbeidsongeschiktheidsfonds	3 813	3 655	3 517	3 494	3 778	3 844	3 924
Arbeidsongeschiktheidsfonds Zelfstandigen ²⁾	249	266	265	280	273	—	—
subtotaal	4 840	5 080	5 268	5 424	5 555	5 038	4 747
Algemeen Werkloosheidsfonds	1 189	1 203	1 218	1 578	1 968	2 164	2 088
Sectorfondsen	504	538	660	947	959	926	863
Uitvoeringsfonds voor de Overheid	0	42	74	167	188	197	206
subtotaal	1 693	1 783	1 952	2 692	3 115	3 287	3 157
Totaal werknemersverzekeringen	6 533	6 863	7 220	8 116	8 670	8 325	7 904
<i>Volksverzekeringen</i>							
AOW-fonds	10 405	11 031	11 116	11 712	11 947	12 285	12 667
ANW-fonds	877	882	895	817	762	750	740
Total volksverzekeringen	11 282	11 913	12 011	12 529	12 710	13 035	13 407
Totaal	17 815	18 776	19 231	20 645	21 380	21 360	21 311
<i>% mutatie t.o.v. vorig jaar</i>							
<i>Werknemersverzekeringen</i>							
Arbeidsongeschiktheidskas	.	49	28	11	-9	-21	-31
Arbeidsongeschiktheidsfonds	.	-4	-4	-1	8	2	2
Arbeidsongeschiktheidsfonds Zelfstandigen ²⁾	.	7	0	6	-3	—	—
subtotaal	.	5	4	3	2	-9	-6
Algemeen Werkloosheidsfonds	.	1	1	30	25	10	-4
Sectorfondsen	.	7	23	44	1	-3	-7
Uitvoeringsfonds voor de Overheid	.	—	76	126	13	5	4
subtotaal	.	5	9	38	16	6	-4
Totaal werknemersverzekeringen	.	5	5	12	7	-4	-5
<i>Volksverzekeringen</i>							
AOW-fonds	.	6	1	5	2	3	3
ANW-fonds	.	1	1	-9	-7	-2	-1
Total volksverzekeringen	.	6	1	4	1	3	3
Totaal	.	5	2	7	4	0	0

¹⁾ Cijfers betreffen eerste halfjaar van elk jaar.

²⁾ Sinds de afschaffing van de WAZ per 1 januari 2004 is het vermogen van het Afz overgedragen aan het Aof.

regelingen en de recente ontwikkeling van de uitgaven op grond van de wettelijke sociale uitkeringen.

Uitgaven wettelijke sociale uitkeringen licht gedaald

In de eerste helft van 2006 bedroegen de uitgaven voor wettelijke sociale uitkeringen 21,3 miljard euro. Hiervan was bijna 60 procent bestemd voor de AOW. Een vijfde deel had betrekking op de arbeidsongeschiktheidsregelingen WAO, WIA en WAZ. De overige 3,2 miljard euro werd verstrekt in het kader van de WW, ZW en WAZO.

De uitgaven voor wettelijke sociale uitkeringen zijn als totaliteit iets afgenomen ten opzichte van de eerste helft van 2005, namelijk 0,2 procent. Tussen 2000 en 2004 was als gevolg van de stagnatie van de economie nog sprake van een gemiddelde stijging van 4,7 procent. Binnen de totale groep van wettelijke sociale uitkeringen lopen de ontwikkelingen per regeling echter nogal uiteen.

Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen blijven dalen

In de eerste helft van 2006 is voor 292 miljoen euro minder aan de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen WAO, WIA en WAZ verstrekt dan vorig jaar, een daling van bijna 6 procent. De daling is vooral het gevolg van beleidsmaatregelen om het aantal arbeidsongeschikten te verminderen. Zo is de maandelijkse instroom in de WAO (en zijn opvolger de WIA) tussen januari 2002 en juni 2006 gedaald van 7 800 naar 2 100 personen door de Wet Premiedifferentiatie en marktwerking bij arbeidsongeschiktheidsverzekeringen, de Wet Verbetering Poortwachter en de Wet Verlengde Loondoorbetalingsverplichting bij Ziekte. Door deze maatregelen bestaan er voor werkgevers en werknemers steeds meer financiële prikkels om zieke werknemers weer aan het werk te krijgen. Verder is het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen afgenomen door de afschaffing van de toegang tot de WAZ per 1 augustus 2004. Zelfstandigen mogen nu zelf bepalen of zij een (particuliere) verzekering tegen arbeidsongeschiktheid afsluiten.

Ter bevordering van de uitstroom uit de WAO ligt vanaf 2004 de nadruk van het regeringsbeleid meer op wat mensen nog wel kunnen, in plaats van op wat zij niet meer kunnen. Met de aanscherping van het Schattingsbesluit worden arbeidsongeschikten, die op 1 januari 2004 jonger waren dan 55 jaar, volgens strengere eisen opnieuw gekeurd op hun mate van arbeidsgeschiktheid. Het aantal WAO-uitkeringen is vanaf januari 2004 met 111 duizend gedaald tot bijna 670 duizend in juni 2006.

De grote herbeoordelingsoperatie gaat gepaard met een stelselwijziging in de WAO. Per 1 januari 2006 komen nieuwe arbeidsongeschikten alleen nog in aanmerking voor de WIA, als zij voor minstens 35 procent arbeidsongeschikt zijn. De oude WAO kende al een uitkering voor werknemers vanaf 15 procent arbeidsongeschiktheid. Eind juni 2006 waren in totaal 8 700 WIA-uitkeringen lopende,

waarvan slechts éénvijfde deel betrekking had op duurzame arbeidsongeschikten en viervijfde op gedeeltelijke arbeidsongeschikten.

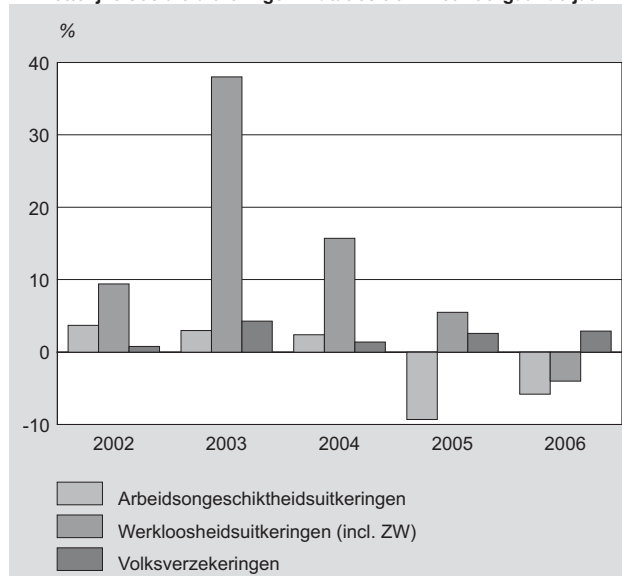
Daling WW houdt aan

In het eerste halfjaar van 2006 bedroegen de uitkeringen van de WW, ZW en WAZO in totaal 3,2 miljard euro. Dat is 4,0 procent minder dan in de eerste helft van 2005. Vorig jaar was er nog een stijging van 5,5 procent ten opzichte van het jaar ervoor. Vanaf 2006 is de werkloosheid sterker afgenomen door de gunstige economische ontwikkeling. Zo was de groei van het bruto binnenlands product met 2,8 procent in het tweede kwartaal bijna een procentpunt hoger dan de groei in het overeenkomstige kwartaal in 2005. Het aantal WW-uitkeringen is in de eerste helft van 2006 met ruim 26 duizend gedaald tot bijna 280 duizend uitkeringen.

Verder is in de afgelopen jaren een aantal wetswijzigingen in de WW doorgevoerd om meer ouderen aan het werk te krijgen. Zo is de vervolguitkering komen te vervallen voor werknemers, die op of na 11 augustus 2003 werkloos zijn geworden. De afschaffing van de vervolguitkering, ooit bedoeld om de periode tot aan het pensioen te overbruggen, maakt de WW minder aantrekkelijk als afvloeiingsregeling en stimuleert oudere werklozen weer te gaan werken. Daarnaast is arbeidsdeelname van ouderen gestimuleerd met de invoering van de sollicitatieplicht voor uitkeringsgerechtigden van 57½ jaar en ouder per 1 januari 2004.

Vanaf 1 april 2006 is de WW-instroom verder beperkt door de aanscherping van de wekeneis. Een werkloze kan pas beroep doen op een WW-uitkering indien hij ten minste 26 van de voorafgaande 36 weken gewerkt heeft. Vóór 1 april 2006 was dat nog 26 van de 39 weken. Per 1 oktober 2006 zullen meer maatregelen volgen om de dynamiek op de arbeidsmarkt te bevorderen. Zo zullen werklozen

1. Wettelijke sociale uitkeringen mutaties t.o.v. het voorgaande jaar

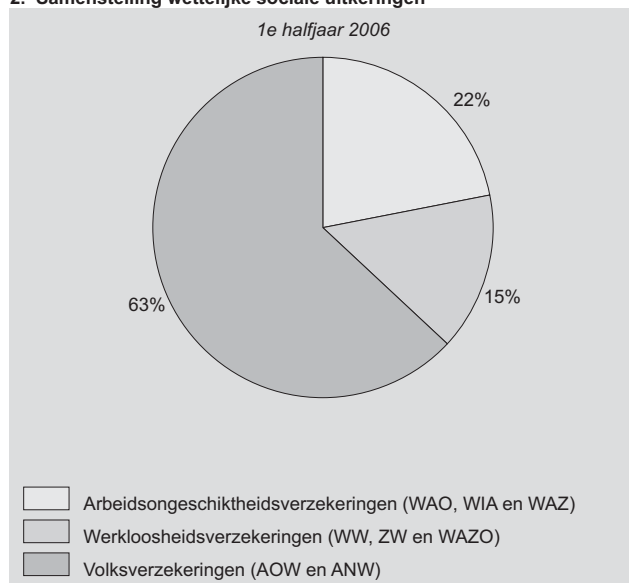


straks minder lang recht krijgen op de WW (maximaal 38 maanden in plaats van vijf jaar) en de eerste twee maanden een hogere uitkering. De WW wordt hierdoor meer een tijdelijke 'brug' tussen twee banen. Daarnaast bestaan er plannen om het ontslagrecht te versoepelen.

Uitkeringen voor volksverzekeringen met bijna 3 procent gestegen

In de eerste helft van 2006 bedroegen de uitkeringslasten van de volksverzekeringen 13,4 miljard euro. Dit is een stijging van 2,9 procent ten opzichte van de eerste helft

2. Samenstelling wettelijke sociale uitkeringen



van 2005. Van deze uitkeringen had 12,7 miljard euro betrekking op de AOW.

Ten opzichte van de eerste helft van 2005 zijn de uitgaven aan AOW-uitkeringen met ruim 3 procent gestegen. Door de aanhoudende vergrijzing van de Nederlandse bevolking is het aantal AOW-uitkeringen tussen juni 2005 en juni 2006 met 2,3 procent gestegen tot bijna 2,6 miljard euro. Daarnaast is de hoogte van het AOW-pensioen gestegen. De AOW-uitkering is namelijk gekoppeld aan het minimumloon, welke vanaf 1 januari 2006 weer geïndexeerd is met de stijging van de CAO-lonen in de overheidssector. In 2005 waren de CAO-lonen nog bevroren.

Over het eerste halfjaar van 2006 bedroegen de uitgaven aan ANW-uitkeringen 740 miljoen euro, een daling van 1,4 procent ten opzichte van vorig jaar. Met de overgang van de Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW) naar de ANW in 1996 krijgen namelijk alleen nabestaanden die vóór 1950 zijn geboren nog een ANW-uitkering. Nabestaanden die later zijn geboren krijgen alleen ANW als zij thuiswonende kinderen jonger dan 18 jaar hebben of als zij arbeidsongeschikt zijn. Veel ANW'ers van de eerste groep zijn inmiddels 65 jaar geworden en hebben daardoor hun uitkering verloren. Deze dalende trend zal de komende jaren nog doorzetten.

Noot in de tekst

- ¹⁾ Aangezien AKW-uitkeringen gefinancierd worden uit algemene middelen, worden deze buiten beschouwing gelaten.

Financiële balans van het Rijk verbeterd en staatsschuld licht gedaald

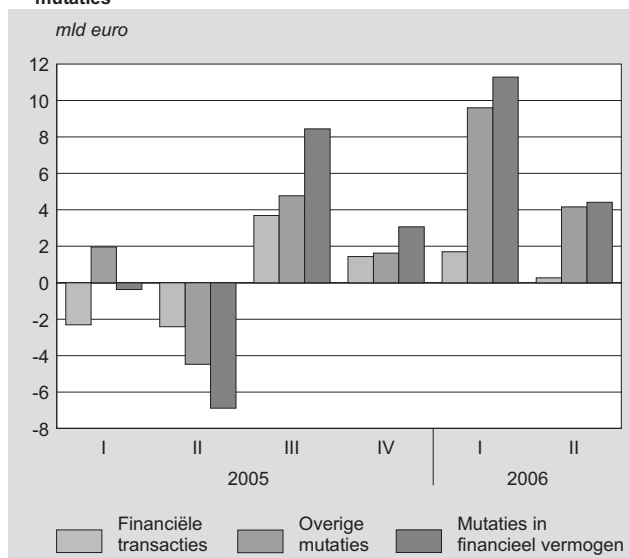
Laurens Cazander

De financiële balans van het Rijk is sinds het derde kwartaal van 2005 aanzienlijk verbeterd. Halverwege 2006 had het Rijk een negatief financieel vermogen van 167 miljard euro. Vergeleken met een jaar eerder was dat een stijging met 27 miljard euro. Deze verbetering was voor ongeveer de helft te danken aan de lagere koersen van de staatsobligaties. Ook een waardestijging van het aandelenbezit en de realisatie van een overschot bij de financiële transacties hadden een positief effect op het financieel vermogen. Eind juni 2006 bedroeg de (nominale) staatsschuld 222 miljard euro. Dit betekende een daling van 6 miljard euro ten opzichte van een jaar eerder. De rentelasten over de schuld waren in de eerste helft van 2006 een kwart miljard euro lager dan een jaar geleden.

Financieel vermogen verbeterd

Bij een beoordeling van de financiën van het Rijk wordt veelal gerekend met begrippen als het begrotingstekort en de staatsschuld. Een wat minder bekende analyse kijkt naar de vorderingen en schulden op de staatsbalans. Deze balans geeft een overzicht van de bezittingen en schulden van het Rijk. De bezittingen bestaan uit de niet-financiële activa (zoals gronden, gebouwen en minerale reserves) en de financiële activa ofwel vorderingen (zoals aandelen). De schulden, aan de passivazijde van de balans, bestaan vooral uit de staatsobligaties en het schatkistpapier. Het saldo van vorderingen en schulden wordt het financieel vermogen genoemd.

1. Mutatie in financieel vermogen Rijk door transacties en overige mutaties



Doordat bij het Rijk de omvang van de schulden aanzienlijk groter is dan de omvang van de vorderingen is het financieel vermogen een fors negatief bedrag. Wel is al vier kwartalen op rij een duidelijke verbetering zichtbaar. Het balansbedrag (naar marktwaarde) van de vorderingen is gestegen, dat van de schulden gedaald. In een jaar tijd is het saldo van vorderingen en schulden gestegen met 27 miljard euro, tot een bedrag van minus 167 miljard euro.

Een mutatie in het financieel vermogen is het resultaat van enerzijds de transacties (zoals verkoop aandelen) en anderzijds de overige mutaties (zoals koerswijzigingen) bij zowel de vorderingen als de schulden. De verbetering van het financieel vermogen in de laatste vier kwartalen was voor het grootste deel (circa driekwart) te danken aan de overige mutaties, die vooral ontstonden door veranderingen in de beurskoersen van de uitgegeven obligaties en de in bezit zijnde aandelen. Het resterende deel kwam tot stand door een positief resultaat bij de financiële transacties.

In het navolgende zullen eerst de recente ontwikkelingen bij de vorderingen en de schulden op de balans nader worden toegelicht. Na een voorbeeld van het verschil tussen marktwaarde en nominale waarde zal de stand en de ontwikkeling van de staatsschuld aan de orde komen.

Marktwaarde vorderingen toegenomen

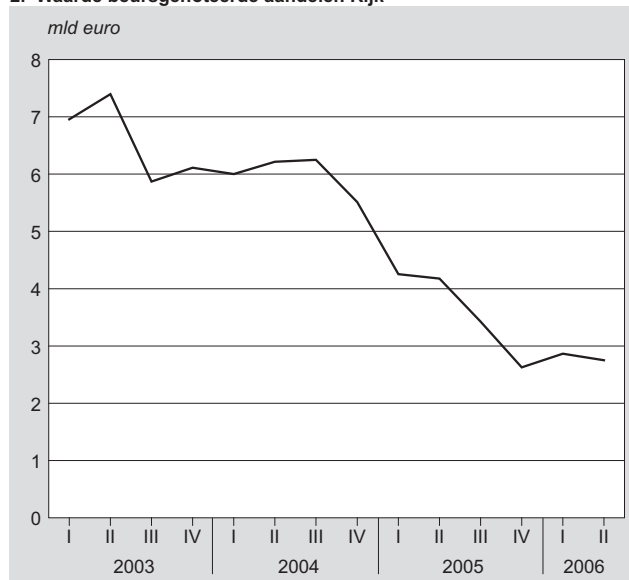
Halverwege 2006 was de stand van de vorderingen van het Rijk ten opzichte van een jaar eerder toegenomen met bijna 5 miljard euro tot 85 miljard euro. De belangrijkste balanspost aandelen en overige deelnemingen groeide met 6 miljard euro. Het beursgenoteerde deel hiervan daalde met ruim 1 miljard euro, het niet-beursgenoteerde deel steeg met 7 miljard euro.

In het derde kwartaal van 2005 verkocht het Rijk aandelen TNT voor een bedrag van 0,9 miljard euro en in het vierde kwartaal aandelen KPN voor 1,3 miljard euro. Door een gunstige ontwikkeling van de beurskoersen daalde de marktwaarde van het beursgenoteerde aandelenbezit de laatste vier kwartalen met slechts 1,4 miljard euro. Dit betekende dat de koersontwikkeling een overige mutatie opleverde van 0,8 miljard euro.

De marktwaarde van de beursgenoteerde aandelen (in voormalige staatsbedrijven) daalde in het tweede halfjaar van 2005 tot ruim onder de 3 miljard euro. Begin 2003 vertegenwoordigde dit deel van het aandelenbezit nog een waarde van 7 miljard euro. Een verdere daling in 2006 is intussen gerealiseerd. Het ministerie van Financiën heeft namelijk eind september de resterende aandelen KPN verkocht. De opbrengst was 1,6 miljard euro. Zodoende is de verzelfstandiging van KPN afgerond. Het beleid van de

Staat is om in principe alle aandelen en deelnemingen te verkopen, tenzij publieke belangen dit onwenselijk maken.

2. Waarde beursgenoteerde aandelen Rijk



Bij het niet-beursgenoteerde aandelenbezit bedroegen de transacties in de laatste periode van vier kwartalen 3 miljard euro, de overige mutaties 4 miljard euro. In het derde kwartaal van 2005 kwam het Rijk voor 2,8 miljard euro in het volledige bezit van het transportbedrijf van de in twee afzonderlijke bedrijven, een transportbedrijf en een handelsbedrijf, gesplitste Gasunie. De motivering hierbij was dat een onafhankelijk gastransportbedrijf de marktwerking in de energiesector bevordert. Het handelsbedrijf van de gesplitste Gasunie is eigendom van Shell en Esso.

De berekening van de marktwaarde van het niet-beursgenoteerde aandelenbezit geschiedt op grond van de boekwaarden uit de jaarrekeningen. Naast de Gasunie gaat het hier om belangen in onder meer DNB, NS en Schiphol.

De aandelen en deelnemingen genereren periodiek dividendinkomsten. De toename van het aandelenbezit en de verbeterde economische situatie leidden tot hogere opbrengsten. In het eerste halfjaar van 2006 bedroegen deze ontvangsten voor de schatkist 2,4 miljard euro, een verdubbeling ten opzichte van het eerste halfjaar van 2005.

De deposito's kenden eind juni 2006 een volume van ruim 5 miljard euro, een ruime halvering ten opzichte van een jaar eerder. Deze post bestaat naast een beperkt tegoed bij DNB vooral uit de uitgeleende kasgelden, waarbij de looptijd veelal slechts één of enkele dagen is.

Het volume van de verstrekte langlopende leningen was eind juni dit jaar 15 miljard euro, bijna een kwart hoger dan eind juni 2005. Deze post bestaat voor ruim de helft uit leningen aan studenten. Daarnaast vormen ook de leningen, met een looptijd langer dan een jaar, binnen de centrale overheid een groot deel van deze balanspost.

Marktwaarde schulden afgenomen

Eind juni 2006 was de stand van de schulden van het Rijk ten opzichte van een jaar eerder afgenomen met ruim 22 miljard euro tot 252 miljard euro.

De hoofdmoot van de schulden bestaat uit de langlopende effecten (staatsobligaties). Medio 2006 bedroeg de marktwaarde hiervan 203 miljard euro. Dit betekende een daling van 23 miljard euro ten opzichte van medio 2005. Hiervan was bijna 14 miljard euro te danken aan de lagere gemiddelde beurskoers van de uitgegeven obligaties. Het saldo van aflossingen en nieuwe uitgiftes bedroeg ruim 9 miljard euro.

Het volume van de kortlopende effecten (schatkistpapier) bedroeg eind juni dit jaar bijna 21 miljard euro. Ten opzichte van eind juni vorig jaar was sprake van een stijging met ruim 3 miljard euro. Deze toename kwam geheel tot stand door de transacties. Sinds juni 2005 kennen deze kortlopende waardepapieren ook een beursnotering, maar de peilkoersen zijn tot nog toe onveranderd.

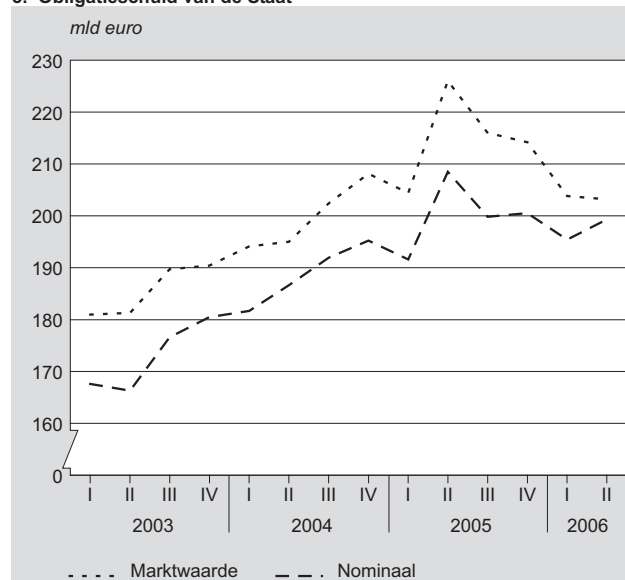
De kortlopende leningen aan de schuldzijde van de balans bestaan, naast de eventueel opgenomen kasgelden, vooral uit de rekening-courant tekorten van het Rijk bij de wettelijke sociale verzekeraars en andere overheidsinstellingen die via de schatkist bankieren. Aan de vorderingzijde van de balans staan de rekening-courant tegoeden.

Marktwaarde versus nominale waarde

De variabelen op de financiële balans zijn conform Europese voorschriften berekend naar de marktwaarde. Dit betekent in de praktijk dat vooral de aandelen en overige deelnemingen en de obligaties gewaardeerd dienen te worden naar de actuele waarde.

De stand van de vorderingen, de schulden en het financieel vermogen zijn dus deels afhankelijk van de economische situatie en kunnen wijzigen zonder dat er transacties

3. Obligatieschuld van de Staat



plaatsvonden. In het tweede kwartaal van 2006 deed zich de situatie voor dat de nominale waarde van de uitstaande obligaties steeg (met 3,9 miljard euro) terwijl de marktwaarde ervan daalde (met 0,6 miljard euro).

In de afgelopen twee jaar was de marktwaarde van de obligaties tussen de twee en negen procent hoger dan de nominale waarde.

Lichte daling staatsschuld

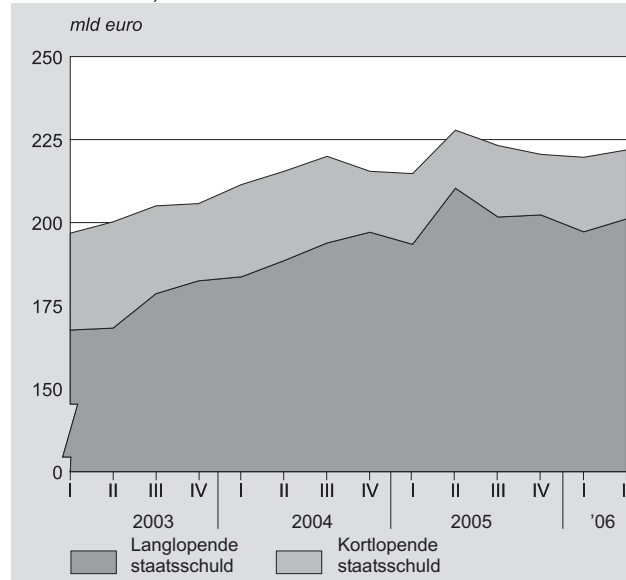
In rapportages die enkel en specifiek de schuldpositie betreffen is niet de marktwaarde maar een waardering naar nominale bedragen voorgeschreven. Met 'de staatsschuld' wordt normaliter de nominale geldschuld van het Rijk bedoeld. Hierbij wordt meestal een tweedeling gehanteerd van een vast of langlopend deel en een vlottend of kortlopend deel. De langlopende staatsschuld bestaat uit de obligaties en de onderhands afgesloten leningen met een looptijd van meer dan een jaar. De kortlopende staatsschuld wordt gevormd door het schatkistpapier en de (eventueel) opgenomen kasgeldleningen.

Medio 2006 was de stand van de staatsschuld 222 miljard euro. Dit betekende een daling van 6 miljard euro ten opzichte van een jaar eerder. De afname vond niet in een vloeiende beweging plaats: per kwartaal zijn bij zowel de langlopende als de kortlopende staatsschuld schommelingen zichtbaar.

De lichte daling van de staatsschuld van medio 2006 ten opzichte van medio 2005 was te danken aan de realisatie

van een overschot bij de financiële transacties. Een afnemende staatsschuld heeft een neerwaartse invloed op de rentelasten. In het eerste halfjaar van 2005 bedroegen de rentelasten van de staatsschuld 4,8 miljard euro. In dezelfde periode van 2006 waren deze lasten 4,5 miljard euro.

4. Staatsschuld, nominale waarde



Tabel 1
Stand van vorderingen en schulden van het Rijk, ultimo

	2004				2005				2006	
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>										
Vorderingen										
Deposito's	2,1	1,6	3,6	1,1	1,8	11,6	5,2	6,0	3,3	5,4
Kortlopende leningen	6,4	9,5	6,4	3,7	5,2	6,8	5,2	3,5	7,4	6,1
Langlopende leningen	10,9	11,3	11,6	11,9	11,7	12,3	12,8	14,6	14,7	15,1
Aandelen en overige deelnemingen	35,3	35,6	35,6	34,7	33,5	34,8	40,6	38,7	40,9	40,8
Handelskredieten en transitorische posten	12,8	12,7	11,8	15,7	13,5	14,8	14,2	15,6	16,7	17,8
Totaal vorderingen	67,6	70,7	69,0	67,1	65,7	80,4	78,1	78,4	82,9	85,2
Schulden										
Chartaal geld (munten)	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
Kortlopende effecten (schatkistpapier)	25,7	25,7	25,5	17,7	19,8	17,3	21,1	17,9	22,2	20,6
Langlopende effecten (obligaties)	194,1	195,0	202,4	208,1	204,4	226,0	216,0	214,2	203,8	203,2
Kortlopende leningen	19,3	22,6	17,5	15,2	17,5	20,2	18,4	17,1	17,9	17,7
Langlopende leningen	2,3	2,2	2,2	2,1	2,0	2,0	2,2	2,0	2,1	2,0
Handelskredieten en transitorische posten	9,9	12,2	6,6	10,4	8,8	8,6	5,6	9,3	7,7	8,0
Totaal schulden	252,1	258,5	254,8	254,2	253,1	274,7	263,9	261,2	254,4	252,3
Saldo vorderingen en schulden	-184,5	-187,8	-185,8	-187,0	-187,4	-194,3	-185,9	-182,8	-171,5	-167,1

Tabel 2
Financiële transacties van het Rijk

	2004				2005				2006	
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>										
Vorderingen										
Deposito's	1,3	-0,5	2,0	-2,6	0,7	9,8	-6,4	0,8	-2,7	2,1
Kortlopende leningen	1,8	3,1	-3,2	-2,7	1,5	1,6	-1,6	-1,7	3,9	-1,3
Langlopende leningen	0,1	0,4	0,3	0,3	-0,2	0,6	0,6	1,8	0,0	0,5
Aandelen en overige deelnemingen	-	-	0,0	-1,3	-1,2	0,0	1,9	-1,3	-	-
Handelskredieten en transitorische posten	-1,8	-0,1	-0,9	3,9	-2,5	1,1	-0,7	1,9	-0,4	0,6
Totaal vorderingen	1,4	2,9	-1,7	-2,4	-1,6	13,0	-6,2	1,5	0,8	1,8
Schulden										
Chartaal geld (munten)	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kortlopende effecten (schatkistpapier)	5,5	-0,1	-0,2	-7,8	2,2	-2,6	3,9	-3,2	4,3	-1,6
Langlopende effecten (obligaties)	1,2	4,9	5,3	3,3	-3,6	16,9	-8,7	0,7	-5,1	3,9
Kortlopende leningen	2,5	3,3	-5,2	-3,3	3,2	1,1	-1,8	-0,6	0,8	-0,2
Langlopende leningen	0,0	-0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0	-0,2	0,1	0,1	-0,1
Handelskredieten en transitorische posten	-1,9	2,5	-5,1	4,0	-1,1	0,0	-3,0	3,0	-0,8	-0,5
Totaal schulden	7,4	10,5	-5,2	-3,9	0,7	15,4	-9,9	0,0	-0,9	1,6
Saldo transacties	-6,0	-7,6	3,5	1,5	-2,3	-2,4	3,7	1,4	1,7	0,3

Gemeenten investeren in de eerste helft van 2006 3,3 miljard euro

Paul van der Beek

Nederlandse gemeenten investeren jaarlijks miljarden euro's in een uiteenlopend aantal zaken. Bij deze investeringen kan gedacht worden aan de aankoop van grond en gebouwen, de aanleg van wegen, rioleringen en parken of het onderhoud van accommodaties voor sport, cultuur en onderwijs. Maar ook de aanschaf van meubilair en transportmiddelen en de kosten van voorbereiding en toezicht bij de uitvoering van een project worden tot de investeringen van gemeenten gerekend. Sinds de invoering van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in 2004 is het mogelijk om het verloop van deze investeringen binnen een jaar te volgen. Naast een herziening van de voorschriften waaraan de begroting en jaarrekening van een gemeente moeten voldoen, heeft het BBV geleid tot een gestandaardiseerde informatievoorziening aan derden over de baten en lasten. Gemeenten zijn nu verplicht om op kwartaalbasis financiële gegevens aan het CBS te leveren. Op basis van deze uniforme informatie kan het CBS nu verslag doen van het verloop van de investeringen van de gemeenten.

Investeringen in economisch en maatschappelijk nut

De investeringen van gemeenten onderscheiden zich van investeringen in het bedrijfsleven doordat er niet alleen in activa met economisch nut, maar ook in activa met maatschappelijk nut wordt geïnvesteerd. Bij de activa met economisch nut gaat het om bezittingen die gedurende een aantal jaren een economische waarde vertegenwoordigen doordat zij opbrengsten kunnen genereren of omdat zij verhandelbaar zijn. Voorbeelden hiervan zijn zwembaden en de riolering. De activa met een maatschappelijk nut leveren in economische zin geen middelen op en zijn niet verhandelbaar. Zij leveren echter wel gedurende meerdere jaren een bijdrage aan het maatschappelijk nut. Voorbeelden van activa met maatschappelijk nut zijn wegen, water en bruggen.

Het verschil tussen de investeringen met maatschappelijk en economisch nut komt ook tot uiting in de wijze waarop zij door de gemeenten worden geboekt. De verantwoording van de investeringen kan plaatsvinden op de balans of op de exploitatierekening. Investeringen met economisch nut moeten conform de voorschriften in het Burgerlijk Wetboek worden geactiveerd op de balans. De registratie van de investeringen met maatschappelijk nut is meer diffuus. Omdat activering van deze investeringen niet bijzonder bijdraagt aan het inzicht in de financiële positie van gemeenten, zouden deze investeringen volgens het BBV bij voorkeur ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht. Dit zou er echter toe kunnen leiden dat sommige gemeenten deze belangrijke investeringen niet meer kunnen doen vanwege de grote financiële lasten die dan in het jaar van aanschaf op de exploitatie drukken. Daarom mogen investeringen met een meerjarig maatschappelijk nut, mits gedaan in de openbare ruimte, toch worden geactiveerd op de balans.

Vooral investeringen in bedrijfsgebouwen en GWW-werken

Tabel 1 geeft een overzicht van de investeringen door de Nederlandse gemeenten over het eerste halfjaar van 2006. De investeringen worden hierbij in twee onderdelen verdeeld: de kosten voor de aankoop van gronden enerzijds en de kosten voor de aanschaf van andere duurzame goederen en de uitbesteding van investeringswerken anderzijds.

De bedragen in de tabel zijn de eerste voorlopige ramingen en moeten met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Niet alle investeringen komen namelijk in de kwartaalrapportages tot uitdrukking. Het kan voorkomen dat gemeenten de kosten van een investering pas aan het eind van het boekjaar bij het opmaken van de jaarrekening verantwoorden. De gegevens ontbreken dan in de kwartaalrapportages aan het CBS. Anders dan bijvoorbeeld uitgaven aan lonen, verlopen investeringen gedurende het jaar niet volgens min of meer hetzelfde

Tabel 1
Investeringen van de gemeenten, 1e halfjaar 2006

	Aankoop gronden	Overige aankopen van duurzame goederen	Totaal investeringsuitgaven
Administratieve vindplaats	<i>mln euro</i>		
Op de balans			
Materiële vaste activa	46	1 374	1 420
Voorraden (excl. bouwgronden in exploitatie)	130	32	162
Overig	1	69	70
Op de exploitatierekening			
Functie bouwgrondexploitatie	461	618	1 078
Overige functies	10	188	198
Kostenplaatsen	30	293	323
Totaal	677	2 575	3 252

patroon. Dit bemoeilijkt het toetsen van de plausibiliteit van de ontvangen gegevens.

In de eerste zes maanden van 2006 is door de Nederlandse gemeenten in totaal voor een bedrag van bijna 3,3 miljard euro geïnvesteerd. Bijna 0,7 miljard daarvan was gemoeid met de aankopen van grond. De kosten voor de aanschaf van andere investeringsgoederen bedroegen ongeveer 2,6 miljard euro. De investeringsbedragen zijn exclusief de btw-lasten.

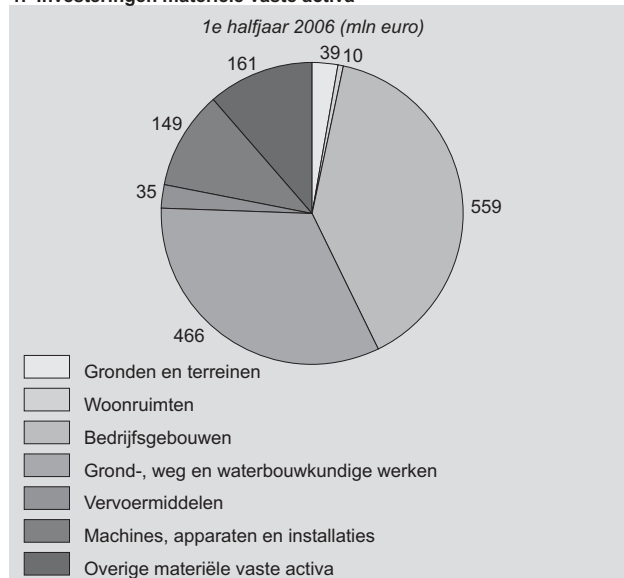
In het eerste halfjaar van 2006 zijn de meeste investeringen geboekt op de balans onder de materiële vaste activa. Hieronder vallen investeringen die betrekking hebben op gronden en terreinen, woonruimten, bedrijfsgebouwen, grond-, weg- en waterbouwkundige werken (GWW), vervoermiddelen en machines, apparaten en installaties. Samen bedroegen deze investeringen in het eerste halfjaar van 2006 ruim 1,4 miljard euro.

Van de investeringen die door de gemeenten werden verantwoord op de exploitatierekening zijn de investeringen met betrekking tot bouwgrondexploitatie verreweg de belangrijkste. De bruto-investeringen bij de bouwgrondexploitatie bedragen 1,1 miljard euro. Hiervan is 0,5 miljard euro bestemd voor de aankoop van grond.

De relatief geringe omvang van de investeringen die op de exploitatierekening zijn geboekt (exclusief de bouwgrondexploitatie) lijkt er op te duiden dat gemeenten bij een deel van de investeringen met maatschappelijk nut ervoor kiezen de investering op de balans te boeken. De kosten kunnen zo, door afschrijving, over meerdere jaren worden gespreid.

Onder de post 'kostenplaatsen' nemen gemeenten kosten op die niet direct aan een bepaalde functie of balanspost zijn toe te schrijven. Op de kostenplaatsen is in de eerste zes maanden van 2006 een bedrag van 0,3 miljard euro aan investeringen verantwoord. De investeringen onder de administratieve vindplaats 'overig' betreffen vooral investeringen in de immateriële vaste activa en de investeringen die ten laste van de voorzieningen zijn gebracht.

1. Investeringsmateriële vaste activa



Grafiek 1 geeft een gedetailleerd beeld van de investeringen in de materiële vaste activa zoals die op de balansmutaties van de gemeenten zijn aangetroffen. Het grootste deel van het totaalbedrag van ruim 1,4 miljard euro blijkt te zijn bestemd voor de aanschaf en het onderhoud van bedrijfsgebouwen. Een andere grote kostenpost wordt gevormd door de projecten op het gebied van de grond-, weg en waterbouw. Samen zijn deze twee categorieën verantwoordelijk voor ruim 70 procent van de investeringsuitgaven in de materiële vaste activa.

Grote gemeenten investeren meer

Het door de gemeenten in de eerste helft van 2006 geïnvesteerde bedrag van bijna 3,3 miljard euro komt overeen met een investering per inwoner van 199 euro. De hoogte van het investeringsbedrag per inwoner verschilt sterk tussen de gemeenten. Bij de vier grote gemeenten

Tabel 2
Investeringsmateriële vaste activa, 1e halfjaar 2006

	Gemeenten met inwoneraantal							Alle gemeenten
	>250 000	150 000– 250 000	100 000– 150 000	50 000– 100 000	20 000– 50 000	10 000– 20 000	<10 000	
Administratieve vindplaats	euro							
Op de balans								
Materiële vaste activa	113	68	64	66	98	90	93	87
Voorraden (excl. bouwgronden in exploitatie)	46	7	8	3	5	2	2	10
Overig	2	1	4	3	6	4	21	4
Op de exploitatierekening								
Functie bouwgrondexploitatie	126	77	41	61	61	49	22	66
Overige functies	16	37	12	8	10	6	4	12
Kostenplaatsen	4	50	64	23	12	3	2	20
Totaal	305	240	194	164	192	153	143	199

bedragen de investeringsuitgaven gemiddeld 305 euro per inwoner. In gemeenten met minder dan 10 000 inwoners is aan investeringen in het eerste halfjaar van 2006 gemiddeld 143 euro uitgegeven. Uit tabel 2 blijkt dat grote gemeenten in het algemeen meer investeren per inwoner dan kleinere gemeenten.

Naarmate gemeenten groter worden, vervullen zij in steeds sterkere mate een centrumfunctie. Zij bieden behalve aan de eigen inwoners ook aan inwoners van omliggende gemeenten een bepaald voorzieningenniveau. Voorbeel-

den van dergelijke voorzieningen zijn musea, theaters, sportaccomodaties, zorginstellingen en scholen. Het aanbieden van deze voorzieningen brengt investeringen met zich mee.

Daarnaast speelt het verstedelijkingsbeleid van de centrale overheid een rol. Dit is erop gericht de verstedelijking te concentreren in de Vinexlocaties rond bestaande grote en middelgrote steden. De investeringen zullen in die gebieden sneller stijgen dan in (kleinere) steden die geen uitbreidingsgebieden toegewezen hebben gekregen.

Tabellen

De tabellen in deze publicatie bestaan ieder uit meerdere delen. De omschrijvingen zijn per deel afwisselend in het Nederlands en in het Engels afgedrukt.

1. Goederen- en dienstentotalen
 - 1.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 1.1.2 Volumemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 1.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 1.2.2 Waardemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 1.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
 - 1.3.2 Waarden, gecorrigeerde reeks
2. Bruto binnenlands product naar bedrijfstakken
 - 2.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 2.1.2 Volumemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 2.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 2.2.2 Waardemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 2.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
 - 2.3.2 Waarden, gecorrigeerde reeks
3. Beloning van werknemers en andere inkomensbestanddelen van het binnenlands product
 - 3.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 3.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
 - 3.4.1 Banen en arbeidsvolume werknemers
4. Consumptieve bestedingen
 - 4.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 4.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 4.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
5. Investerings in vaste activa (bruto)
 - 5.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 5.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 5.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
6. Invoer van goederen en diensten
 - 6.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 6.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 6.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
7. Uitvoer van goederen en diensten
 - 7.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 7.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 7.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks

Tables

The tables in this publication each consist of several parts. The descriptions are alternatingly either in English or in Dutch.

1. Supply and disposition of goods and services
 - 1.1.1 Volume changes, original series
 - 1.1.2 Volume changes, final adjusted series
 - 1.2.1 Value changes, original series
 - 1.2.2 Value changes, final adjusted series
 - 1.3.1 Values, original series
 - 1.3.2 Values, final adjusted series
2. Gross domestic product by kind of economic activity
 - 2.1.1 Volume changes, original series
 - 2.1.2 Volume changes, adjusted series
 - 2.2.1 Value changes, original series
 - 2.2.2 Value changes, adjusted series
 - 2.3.1 Values, original series
 - 2.3.2 Values, adjusted series
3. Compensation of employees and other income components of domestic product
 - 3.2.1 Value changes, original series
 - 3.3.1 Values, original series
 - 3.4.1 Jobs and labour input of employees
4. Final consumption
 - 4.1.1 Volume changes, original series
 - 4.2.1 Value changes, original series
 - 4.3.1 Values, original series
5. Fixed capital formation (gross)
 - 5.1.1 Volume changes, original series
 - 5.2.1 Value changes, original series
 - 5.3.1 Values, original series
6. Imports of goods and services
 - 6.1.1 Volume changes, original series
 - 6.2.1 Value changes, original series
 - 6.3.1 Values, original series
7. Exports of goods and services
 - 7.1.1 Volume changes, original series
 - 7.2.1 Value changes, original series
 - 7.3.1 Values, original series

Tabel / Table 1.1.1

Goederen- en dienstentotalen, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)

Supply and disposition of goods and services, original series (volume changes)

			Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
			2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
					II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
			%										
1	Bruto binnenlands product (marktprijzen)		2,0	1,5	1,8	2,3	2,4	0,4	1,9	2,0	1,9	2,9	2,8
2	Invoer van goederen en diensten		6,4	5,1	6,0	7,9	10,2	6,4	6,8	5,3	2,2	8,7	6,9
3	(1+2) Beschikbaar voor finale bestedingen (bruto)		3,6	2,9	3,3	4,3	5,3	2,6	3,7	3,3	2,0	5,1	4,4
	Consumptie												
4	door huishoudens incl. IZWh		0,6	0,7	0,4	1,0	0,6	-0,8	0,6	1,3	1,6	-0,6	-0,7
5	door de overheid		0,1	0,3	0,8	-0,1	0,7	-0,4	-0,5	1,0	1,2	7,2	8,3
	Bruto investeringen in vaste activa												
6	door bedrijven		0,8	3,7	0,3	1,2	0,0	-0,6	5,3	7,8	2,6	4,5	4,4
7	door de overheid		-8,3	3,5	-10,7	-11,2	-5,7	0,7	4,1	5,7	3,5	4,0	2,8
8	Veranderingen in voorraden ¹⁾		.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
9	(4 t/m 8) Nationale finale bestedingen (bruto)		0,6	0,9	0,1	0,7	1,1	-0,8	1,1	1,6	1,8	2,7	2,5
10	Uitvoer van goederen en diensten		8,0	5,5	8,2	9,8	11,5	7,3	7,4	5,5	2,2	8,3	6,9
11	(9+10) Totale finale bestedingen (bruto)		3,6	2,9	3,3	4,3	5,3	2,6	3,7	3,3	2,0	5,1	4,4

¹⁾ Inclusief saldo aan- en verkopen van kostbaarheden.

Table / Tabel 1.1.2

Supply and disposition of goods and services, final adjusted series (volume changes)

Goederen- en dienstentotalen, gecorrigeerde reeks (volumemutaties)

		Changes on previous year		Changes on previous quarter									
		2004■	2005□	2004■			2005□				2006●		
				II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
		%											
1	Gross domestic product (market prices)	2,0	1,5	0,0	0,5	0,1	0,3	0,6	0,7	0,6	0,5	1,2	
2	Imports of goods and services	6,4	5,1	3,8	2,4	4,3	−3,8	3,8	1,1	1,0	2,7	1,9	
3	(1+2) Disposable for final expenditure (gross)	3,6	2,9	1,4	1,2	1,8	−1,4	1,8	0,9	0,8	1,4	1,5	
Consumption													
4	by households incl. NPISH	0,6	0,7	−0,6	−0,1	−0,2	0,3	0,6	0,5	0,1	−1,6	0,4	
5	by general government	0,1	0,3	1,9	−0,1	1,9	−3,8	1,3	1,6	2,0	2,2	2,1	
Gross fixed capital formation													
6	by enterprises	0,8	3,7	−2,3	0,9	0,9	0,2	3,0	3,3	−3,8	2,3	2,6	
7	by general government	−8,3	3,5	−3,2	−0,2	3,0	1,0	0,8	1,0	0,5	1,4	0,2	
8	Changes in inventories ¹⁾	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
9	(4 to 8) National final expenditure (gross)	0,6	0,9	−0,4	0,1	0,2	−0,2	0,4	0,9	1,0	−0,1	1,0	
10	Exports of goods and services	8,0	5,5	3,9	2,6	3,8	−2,8	3,6	0,9	0,5	3,2	2,0	
11	(9+10) Total final expenditure (gross)	3,6	2,9	1,4	1,2	1,8	−1,4	1,8	0,9	0,8	1,4	1,5	

¹⁾ Including acquisitions less disposals of valuables.

Tabel / Table 1.2.1
Goederen- en dienstentotalen, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)
Supply and disposition of goods and services, original series (value changes)

		Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar									
		2004■	2005□	2004■			2005□				2006●		
				II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
%													
1	Bruto binnenlands product (marktprijzen)	2,7	3,2	2,5	2,7	3,6	2,2	3,5	3,5	3,7	5,5	4,1	
2	Invoer van goederen en diensten	7,4	8,3	7,7	10,5	11,9	9,0	8,9	8,7	6,9	14,0	12,1	
3	(1+2) Beschikbaar voor finale bestedingen (bruto)	4,4	5,1	4,3	5,6	6,6	4,6	5,5	5,5	4,9	8,7	7,1	
Consumptie													
4	door huishoudens incl. IZWh	1,4	2,3	1,4	1,7	1,2	0,8	2,0	2,8	3,6	1,8	0,9	
5	door de overheid	1,7	2,5	2,2	1,4	2,7	2,2	1,5	3,5	3,1	9,2	10,0	
Bruto investeringen in vaste activa													
6	door bedrijven	2,5	4,8	2,5	3,1	1,1	0,1	6,0	9,2	4,3	6,3	6,2	
7	door de overheid	-7,8	3,4	-9,8	-10,5	-5,8	1,2	3,4	4,7	4,0	5,4	2,8	
8	Veranderingen in voorraden 1)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
9	(4 t/m 8) Nationale finale bestedingen (bruto)	1,7	2,6	1,4	1,8	2,1	0,9	2,7	3,2	3,8	4,8	4,0	
10	Uitvoer van goederen en diensten	8,4	8,6	8,9	11,2	13,1	10,1	9,5	8,6	6,4	13,7	11,3	
11	(9+10) Totale finale bestedingen (bruto)	4,4	5,1	4,3	5,6	6,6	4,6	5,5	5,5	4,9	8,7	7,1	

¹⁾ Inclusief saldo aan- en verkopen van kostbaarheden.

Table / Tabel 1.2.2
Supply and disposition of goods and services, final adjusted series (value changes)
Goederen- en dienstentotalen, gecorrigeerde reeks (waardemutaties)

			Changes on previous year		Changes on previous quarter								
			2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
					II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
%													
1	Gross domestic product (market prices)		2,7	3,2	0,9	0,6	0,5	0,5	1,1	1,1	1,3	1,0	0,9
2	Imports of goods and services		7,4	8,3	5,1	2,8	3,6	-2,3	4,5	2,7	1,9	4,5	2,5
3	(1+2) Disposable for final expenditure (gross)		4,4	5,1	2,4	1,4	1,7	-0,6	2,4	1,7	1,5	2,4	1,6
	Consumption												
4	by households incl. NPISH		1,4	2,3	0,1	0,2	0,1	0,5	1,2	0,9	0,9	-1,2	0,4
5	by general government		1,7	2,5	2,5	-0,4	2,0	-1,6	1,4	1,5	2,0	3,8	2,5
	Gross fixed capital formation												
6	by enterprises		2,5	4,8	-1,9	0,3	1,2	0,8	3,4	3,3	-2,9	2,7	2,8
7	by general government		-7,8	3,4	-2,1	0,0	2,4	0,7	0,9	0,9	1,2	1,9	-0,8
8	Changes in inventories ¹⁾		.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
9	(4 to 8) National final expenditure (gross)		1,7	2,6	0,6	0,4	0,2	0,3	0,9	1,5	1,4	0,3	1,2
10	Exports of goods and services		8,4	8,6	5,1	2,8	3,7	-1,8	4,4	2,0	1,8	5,1	2,0
11	(9+10) Total final expenditure (gross)		4,4	5,1	2,4	1,4	1,7	-0,6	2,4	1,7	1,5	2,4	1,6

¹⁾ Including acquisitions less disposals of valuables.

Tabel / Table 1.3.1
Goederen- en dienstentotalen, oorspronkelijke reeks
Supply and disposition of goods and services, original series

	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>											
1 Bruto binnenlands product (marktprijzen)	489,9	505,6	124,4	118,1	127,4	122,5	128,8	122,2	132,2	129,2	134,1
2 Invoer van goederen en diensten	290,5	314,6	71,0	73,6	78,2	73,6	77,3	80,0	83,6	83,9	86,7
3 (1+2) Beschikbaar voor finale bestedingen (bruto)	780,3	820,3	195,4	191,8	205,6	196,2	206,1	202,2	215,8	213,1	220,8
Consumptie											
4 door huishoudens incl. IZWh	241,4	247,1	60,6	60,6	60,4	60,3	61,8	62,3	62,6	61,4	62,3
5 door de overheid	118,8	121,8	32,1	28,1	31,1	28,1	32,6	29,1	32,1	30,7	35,8
Bruto investeringen in vaste activa											
6 door bedrijven	77,8	81,6	20,6	17,3	20,3	19,6	21,9	18,9	21,2	20,9	23,2
7 door de overheid	15,6	16,1	3,8	3,8	4,4	3,7	3,9	3,9	4,5	3,9	4,0
8 Veranderingen in voorraden ¹⁾	0,9	0,1	-1,4	0,6	1,4	0,1	-1,3	-0,4	1,6	0,4	-1,8
9 (4 t/m 8) Nationale finale bestedingen (bruto)	454,6	466,7	115,7	110,4	117,6	111,9	118,8	113,9	122,0	117,3	123,6
10 Uitvoer van goederen en diensten	325,7	353,6	79,7	81,3	88,1	84,3	87,3	88,3	93,7	95,9	97,2
11 (9+10) Totale finale bestedingen (bruto)	780,3	820,3	195,4	191,8	205,6	196,2	206,1	202,2	215,8	213,1	220,8

¹⁾ Inclusief saldo aan- en verkopen van kostbaarheden.

Table / Tabel 1.3.2
Supply and disposition of goods and services, final adjusted series
Goederen- en dienstentotalen, gecorrigeerde reeks

	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>bln euro</i>											
1 Gross domestic product (market prices)	489,9	505,6	122,2	123,0	123,6	124,3	125,7	127,0	128,7	130,0	131,2
2 Imports of goods and services	290,5	314,6	71,8	73,8	76,5	74,7	78,1	80,2	81,7	85,3	87,5
3 (1+2) Disposable for final expenditure (gross)	780,3	820,3	194,0	196,8	200,1	199,0	203,7	207,2	210,4	215,3	218,7
Consumption											
4 by households incl. NPISH	241,4	247,1	60,3	60,4	60,5	60,8	61,5	62,1	62,6	61,9	62,1
5 by general government	118,8	121,8	29,8	29,7	30,3	29,8	30,2	30,6	31,3	32,4	33,3
Gross fixed capital formation											
6 by enterprises	77,8	81,6	19,3	19,3	19,6	19,7	20,4	21,0	20,4	21,0	21,6
7 by general government	15,6	16,1	3,9	3,9	4,0	4,0	4,0	4,0	4,1	4,2	4,1
8 Changes in inventories ¹⁾	0,9	0,1	0,0	0,2	0,6	-0,1	0,1	-0,8	0,9	0,2	-0,4
9 (4 to 8) National final expenditure (gross)	454,6	466,7	113,5	114,0	114,2	114,6	115,7	117,4	119,0	119,3	120,7
10 Exports of goods and services	325,7	353,6	80,5	82,8	85,9	84,4	88,1	89,8	91,4	96,1	97,9
11 (9+10) Total final expenditure (gross)	780,3	820,3	194,0	196,8	200,1	199,0	203,7	207,2	210,4	215,3	218,7

¹⁾ Including acquisitions less disposals of valuables.

Tabel / Table 2.1.1
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Gross value added by kind of economic activity, original series (volume changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar									
	2004■	2005□	2004■				2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
	%											
BEDRIJFSTAKKEN												
Landbouw, bosbouw en visserij	6,0	1,1	3,9	6,4	5,8	2,6	-3,2	1,1	3,5	-1,6	1,2	
Delfstoffenwinning	10,8	-9,1	19,2	28,5	6,1	-6,4	1,1	-20,9	-11,5	10,3	-3,0	
Industrie	1,6	0,2	2,0	0,7	1,3	-1,7	1,1	0,7	0,6	2,1	1,4	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	0,7	1,8	0,3	0,2	0,9	-1,3	2,5	4,7	1,4	2,2	1,1	
Textiel- en lederindustrie	-2,2	-4,3	-4,2	-1,0	-4,9	-4,1	-5,4	-9,1	1,3	2,9	1,3	
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	-0,3	0,5	-1,0	0,0	0,7	-1,9	3,5	1,4	-0,8	1,6	0,7	
Aardolie-industrie	0,4	-0,2	5,1	-1,4	-8,6	-4,1	-2,0	-4,7	11,8	-0,1	-8,6	
Chemische basisproductenindustrie	-0,4	1,0	2,0	-1,2	-4,5	-4,8	-4,0	5,7	7,7	9,5	11,4	
Chemische eindproductenindustrie	-2,6	-0,6	2,7	-3,2	-10,9	-1,5	-4,3	0,6	3,2	0,5	6,0	
Rubber- en kunststofindustrie	6,3	-0,3	8,0	3,3	7,1	-3,9	3,5	-0,2	-0,8	6,1	2,2	
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	4,1	0,0	3,0	1,9	6,3	0,3	0,6	0,1	-0,8	0,5	2,1	
Machine-industrie	7,8	1,9	6,8	9,1	9,3	2,7	4,4	2,2	-1,5	-0,2	2,7	
Elektrotechnische industrie	1,4	-4,5	0,2	0,7	1,0	-1,2	-2,0	-9,7	-5,8	2,5	-0,7	
Transportmiddelenindustrie	5,0	-6,1	4,9	-1,3	12,5	-4,6	-0,6	-8,0	-11,1	-1,3	0,2	
Overige industrie	0,6	2,0	1,5	-0,3	0,2	-1,7	5,2	1,4	2,7	1,3	-2,8	
Energie- en waterleidingbedrijven	-2,3	-0,1	-0,2	4,1	-0,3	5,9	-4,8	1,2	-2,2	5,2	-3,7	
Bouwnijverheid	-1,7	1,8	-3,6	-4,3	0,8	-3,8	6,7	2,8	1,5	4,9	1,8	
Handel, horeca en reparatie	3,4	2,8	4,0	4,0	4,0	1,4	1,2	4,6	4,1	6,2	7,5	
Handel en reparatie	4,3	3,2	5,3	5,2	4,7	1,8	1,5	5,0	4,5	6,9	8,1	
Horeca	-3,0	0,1	-4,5	-4,2	-1,0	-1,8	-0,7	1,8	1,2	1,8	3,5	
Vervoer, opslag en communicatie	3,5	1,8	5,7	4,6	3,8	0,9	0,6	2,3	3,3	2,1	2,0	
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	4,2	2,4	8,4	5,3	5,1	1,2	1,0	3,3	4,1	2,2	2,1	
Post en telecommunicatie	2,4	0,8	1,5	3,4	1,9	0,6	-0,1	0,6	2,2	1,8	1,8	
Financiële en zakelijke dienstverlening	1,8	3,4	0,3	3,0	2,5	3,8	4,0	2,8	2,9	1,7	4,9	
Financiële instellingen	7,2	5,1	1,7	10,0	9,3	8,3	7,8	1,4	3,3	-2,2	7,1	
Verhuur van en handel in onroerend goed	-0,8	0,4	-0,7	-0,3	-1,0	0,2	0,4	1,1	-0,2	0,3	1,5	
Uitzendbureaus	0,2	10,5	-2,6	3,6	5,1	9,3	11,1	10,9	10,6	15,2	19,1	
Overige zakelijke dienstverlening	0,1	2,7	0,5	0,0	-0,2	2,0	2,6	3,2	3,2	2,8	2,8	
Overheid	0,0	0,6	0,2	-0,3	0,3	-0,8	1,0	0,4	1,7	-1,7	-1,0	
Zorg en overige dienstverlening	2,2	1,1	3,2	2,0	1,8	-0,1	0,8	2,1	1,4	2,3	2,2	
Toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen)	2,0	1,6	2,0	2,5	2,4	0,6	1,9	1,9	1,9	2,7	2,9	

Table / Tabel 2.1.2
Gross value added by kind of economic activity, adjusted series (volume changes)
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, gecorrigeerde reeks (volumemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter									
	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●		
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
	%											
ECONOMIC ACTIVITIES												
Agriculture, forestry and fishing	6,0	1,1	1,4	-2,5	2,3	1,3	-3,9	2,2	3,4	-3,2	-0,9	
Mining and quarrying	10,8	-9,1	-4,1	14,9	-7,2	-9,7	6,1	-9,2	3,4	11,6	-7,2	
Manufacturing	1,6	0,2	-1,4	0,1	0,2	-0,5	1,1	-0,1	0,2	0,9	0,3	
Electricity, gas and water supply	-2,3	-0,1	13,0	0,5	-2,0	-4,8	2,5	4,8	-4,0	1,7	-5,2	
Construction	-1,7	1,8	-4,9	-0,3	2,4	-0,8	4,9	-3,2	1,1	2,2	1,4	
Trade, hotels, restaurants and repair	3,4	2,8	0,9	0,0	0,9	-0,3	0,8	3,1	0,5	1,6	2,0	
Transport, storage and communication	3,5	1,8	2,4	-0,2	-0,3	-0,4	1,4	1,4	0,7	-1,0	0,9	
Financial and business service activities	1,8	3,4	-0,6	2,4	0,1	1,9	-0,4	1,2	0,3	0,7	2,8	
Government	0,0	0,6	-0,3	0,2	0,1	-0,1	0,6	-0,1	1,0	-2,6	0,5	
Care and other service activities	2,2	1,1	0,7	-0,4	0,6	-0,6	1,1	0,8	0,1	0,5	0,7	
Value added (gross, basic prices)	2,0	1,6	0,2	0,6	0,2	-0,1	0,9	0,7	0,6	0,0	1,7	

Tabel / Table 2.2.1
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)
Gross value added by kind of economic activity, original series (value changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar									
	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●		
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
	%											
BEDRIJFSTAKKEN												
Landbouw, bosbouw en visserij	-5,6	3,8	-5,4	-14,3	4,1	19,3	-1,4	6,3	-5,0	2,0	15,7	
Delfstoffenwinning	9,6	22,8	9,0	30,7	12,6	16,9	31,7	5,9	32,7	58,6	40,7	
Industrie	3,6	1,3	2,7	4,2	5,1	-1,5	4,0	2,4	0,3	-0,4	-2,2	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	2,4	0,4	-2,4	2,2	0,1	-9,8	3,6	5,4	3,0	1,2	-6,3	
Textiel- en lederindustrie	-2,1	-5,1	-5,4	-0,7	-4,0	-1,7	-4,8	-9,0	-4,8	0,0	0,0	
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	1,5	-0,1	4,1	-0,8	2,1	-0,5	2,7	0,3	-2,8	-0,5	0,5	
Aardolie-industrie	19,7	40,8	35,9	38,3	38,7	-15,0	40,1	65,5	60,4	-0,5	-17,3	
Chemische basisproductenindustrie	6,0	0,3	-3,7	16,9	15,5	17,3	1,6	-9,6	-6,6	-11,3	3,5	
Chemische eindproductenindustrie	-7,4	-7,0	-0,9	-8,1	-16,2	-5,6	-12,6	-5,7	-3,4	-9,5	-2,8	
Rubber- en kunststofindustrie	0,5	-4,5	3,7	-7,7	-0,6	-9,6	0,2	-2,1	-6,2	3,7	-2,1	
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	11,0	4,0	7,8	13,0	19,1	10,8	7,8	0,1	-2,3	-0,7	1,3	
Machine-industrie	8,0	4,8	8,0	7,2	9,6	1,8	7,6	8,9	0,9	5,9	2,5	
Elektrotechnische industrie	0,3	-7,4	-0,2	-2,0	-0,1	-8,8	-4,5	-9,0	-7,4	7,2	-7,9	
Transportmiddelenindustrie	5,3	-6,8	7,8	-1,8	9,8	-8,0	-0,1	-7,5	-11,2	-0,1	2,4	
Overige industrie	-0,6	0,6	-0,1	-1,3	-2,2	-3,3	3,6	0,5	1,2	2,3	-2,1	
Energie- en waterleidingbedrijven	-6,7	-0,4	1,2	-5,6	-13,2	7,3	-4,3	3,3	-7,2	14,5	7,9	
Bouwnijverheid	1,2	2,6	-0,4	-2,3	1,6	-4,5	6,6	4,6	3,9	8,0	4,0	
Handel, horeca en reparatie	0,9	0,1	1,5	1,1	1,7	-1,7	-1,4	1,7	1,9	5,9	7,5	
Handel en reparatie	1,0	-0,1	1,9	1,3	1,7	-2,2	-1,5	1,3	2,0	6,5	7,8	
Horeca	-0,3	1,8	-1,1	-0,7	1,7	1,8	-0,3	3,9	1,8	1,8	5,5	
Vervoer, opslag en communicatie	1,1	-0,6	4,8	-0,8	-0,7	-2,0	-2,4	0,7	1,2	1,6	-0,1	
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	1,6	0,2	6,3	0,3	0,7	-1,8	-1,3	2,3	1,8	2,0	0,4	
Post en telecommunicatie	0,4	-2,1	2,5	-2,5	-2,8	-2,4	-4,2	-1,9	0,4	1,0	-0,9	
Financiële en zakelijke dienstverlening	3,4	5,1	1,7	4,7	4,1	5,2	5,9	4,6	4,7	3,4	5,2	
Financiële instellingen	4,6	3,3	-1,1	7,8	6,8	5,5	6,7	-0,5	1,7	-3,4	-2,8	
Verhuur van en handel in onroerend goed	3,5	4,1	3,9	4,0	2,7	3,9	4,5	4,7	3,4	4,8	7,1	
Uitzendbureaus	2,3	13,1	-1,4	6,1	8,2	12,5	14,5	13,1	12,4	16,6	21,4	
Overige zakelijke dienstverlening	2,8	5,4	2,9	2,7	2,5	4,5	4,6	6,5	6,2	4,9	6,0	
Overheid	2,7	2,9	2,2	2,1	4,4	1,9	3,8	2,4	3,2	-1,9	-0,7	
Zorg en overige dienstverlening	3,7	2,7	5,0	3,6	2,2	2,5	2,5	3,3	2,3	4,0	3,9	
Toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen)	2,5	3,0	2,4	2,6	3,1	2,1	3,4	3,2	3,4	5,2	4,1	

Table / Tabel 2.2.2
Gross value added by kind of economic activity, adjusted series (value changes)
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, gecorrigeerde reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter									
	2004■	2005□	2004■				2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
	%											
ECONOMIC ACTIVITIES												
Agriculture, forestry and fishing	-5,6	3,8	8,0	-4,5	14,5	0,2	-10,7	3,9	1,9	6,8	2,3	
Mining and quarrying	9,6	22,8	-2,6	21,3	-3,8	1,6	13,6	-2,9	20,2	20,2	1,2	
Manufacturing	3,6	1,3	-2,0	0,7	1,4	-0,9	2,5	-0,6	-0,9	-1,1	0,2	
Electricity, gas and water supply	-6,7	-0,4	12,9	-2,4	1,0	-4,0	1,7	3,7	-7,3	15,9	-2,8	
Construction	1,2	2,6	-5,4	-0,2	2,3	-1,0	4,9	-1,1	1,3	2,5	1,1	
Trade, hotels, restaurants and repair	0,9	0,1	1,2	-1,5	0,3	-1,5	1,0	1,9	0,7	2,3	2,2	
Transport, storage and communication	1,1	-0,6	2,2	-2,1	0,1	-1,7	1,4	0,8	0,5	-0,7	-0,7	
Financial and business service activities	3,4	5,1	-0,1	2,8	0,5	1,9	0,6	1,3	0,8	0,8	2,0	
Government	2,7	2,9	0,9	0,3	1,1	0,7	0,8	0,3	0,6	-2,7	0,7	
Care and other service activities	3,7	2,7	1,8	0,2	1,0	-0,2	1,4	0,8	0,4	1,4	1,2	
Value added (gross, basic prices)	2,5	3,0	0,9	0,7	0,5	0,4	1,1	0,9	1,2	1,1	1,0	

Tabel / Table 2.3.1
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, oorspronkelijke reeks
Gross value added by kind of economic activity, original series

	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>											
BEDRIJFSTAKKEN											
Landbouw, bosbouw en visserij	9,4	9,8	2,2	2,3	2,9	2,4	2,2	2,5	2,7	2,4	2,5
Delfstoffenwinning	11,5	14,1	2,0	2,0	3,8	4,4	2,6	2,1	5,0	7,0	3,6
Industrie	62,3	63,2	16,0	15,0	16,0	15,2	16,6	15,4	16,0	15,1	16,2
Voedings- en genotmiddelenindustrie	11,8	11,8	2,9	2,8	3,0	2,8	3,0	3,0	3,1	2,8	2,8
Textiel- en lederindustrie	1,2	1,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	7,3	7,3	1,8	1,8	1,9	1,7	1,9	1,8	1,9	1,7	1,9
Aardolie-industrie	2,6	3,6	0,8	0,7	0,6	0,4	1,1	1,1	1,0	0,4	0,9
Chemische basisproductenindustrie	6,7	6,7	1,7	1,7	1,8	1,8	1,7	1,5	1,6	1,6	1,8
Chemische eindproductenindustrie	3,1	2,9	0,8	0,8	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Rubber- en kunststofindustrie	2,0	1,9	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Basismetale- en metaalproductenindustrie	7,1	7,4	1,8	1,7	1,9	1,9	1,9	1,7	1,9	1,9	2,0
Machine-industrie	5,6	5,9	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,4	1,5	1,6
Elektrotechnische industrie	3,9	3,6	1,0	0,9	1,0	1,0	0,9	0,8	0,9	1,0	0,9
Transportmiddelenindustrie	3,4	3,2	0,9	0,7	0,9	0,8	0,9	0,7	0,8	0,8	0,9
Overige industrie	7,6	7,6	2,1	1,8	1,9	1,8	2,2	1,8	1,9	1,8	2,1
Energie- en waterleidingbedrijven	6,8	6,7	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,6	2,0	1,8
Bouwnijverheid	23,9	24,5	6,3	5,2	6,1	6,0	6,7	5,5	6,4	6,5	6,9
Handel, horeca en reparatie	65,2	65,3	16,7	15,8	16,9	15,5	16,5	16,1	17,2	16,4	17,7
Handel en reparatie	57,1	57,0	14,6	13,8	14,9	13,6	14,3	14,0	15,2	14,4	15,5
Horeca	8,1	8,3	2,2	2,0	2,0	2,0	2,1	2,1	2,1	2,0	2,3
Vervoer, opslag en communicatie	32,0	31,8	8,2	7,9	8,0	7,8	8,0	8,0	8,1	7,9	8,0
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	19,8	19,9	5,1	4,9	4,9	4,8	5,0	5,0	5,0	4,9	5,1
Post en telecommunicatie	12,2	11,9	3,1	3,0	3,1	2,9	3,0	2,9	3,1	2,9	2,9
Financiële en zakelijke dienstverlening	117,1	123,1	28,8	29,5	30,4	29,9	30,5	30,8	31,9	30,9	32,1
Financiële instellingen	32,3	33,4	7,8	8,3	8,3	8,4	8,3	8,3	8,5	8,1	8,1
Verhuur van en handel in onroerend goed	32,0	33,3	7,8	8,2	8,3	8,0	8,1	8,6	8,6	8,4	8,7
Uitzendbureaus	9,4	10,6	2,2	2,6	2,6	2,3	2,5	2,9	2,9	2,7	3,0
Overige zakelijke dienstverlening	43,4	45,8	11,1	10,4	11,2	11,2	11,6	11,1	11,9	11,7	12,3
Overheid	51,5	53,0	14,4	11,9	13,2	12,1	15,0	12,2	13,7	11,9	14,9
Zorg en overige dienstverlening	56,2	57,7	14,6	13,9	14,3	13,7	15,0	14,4	14,6	14,3	15,6
Toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen)	435,8	449,0	110,9	105,2	113,3	108,7	114,6	108,6	117,1	114,4	119,3

Table / Tabel 2.3.2
Gross value added by kind of economic activity, adjusted series
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, gecorrigeerde reeks

	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>bln euro</i>											
ECONOMIC ACTIVITIES											
Agriculture, forestry and fishing	9,4	9,8	2,4	2,3	2,6	2,6	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7
Mining and quarrying	11,5	14,1	2,6	3,2	3,0	3,1	3,5	3,4	4,1	4,9	5,0
Manufacturing	62,3	63,2	15,4	15,5	15,7	15,6	16,0	15,9	15,7	15,6	15,6
Electricity, gas and water supply	6,8	6,7	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,8	1,6	1,9	1,8
Construction	23,9	24,5	5,9	5,8	6,0	5,9	6,2	6,1	6,2	6,4	6,5
Trade, hotels, restaurants and repair	65,2	65,3	16,5	16,2	16,3	16,0	16,2	16,5	16,6	17,0	17,4
Transport, storage and communication	32,0	31,8	8,1	8,0	8,0	7,8	7,9	8,0	8,0	8,0	7,9
Financial and business service activities	117,1	123,1	28,8	29,6	29,8	30,4	30,6	31,0	31,2	31,5	32,1
Government	51,5	53,0	12,8	12,9	13,0	13,1	13,2	13,3	13,3	13,0	13,1
Care and other service activities	56,2	57,7	14,1	14,1	14,2	14,2	14,4	14,5	14,6	14,8	15,0
Value added (gross, basic prices)	435,8	449,0	108,7	109,4	110,0	110,5	111,7	112,7	114,1	115,4	116,6

Tabel / Table 3.2.1

Beloning van werknemers naar bedrijfstakken en andere inkomensbestanddelen van het binnenlands product, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)
Compensation of employees by economic activity and other income components of domestic product, original series (value changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
BEDRIJFSTAKKEN											
Landbouw, bosbouw en visserij	0,4	-1,8	0,8	0,9	0,3	-1,6	-1,9	-1,7	-1,8	-1,1	-0,5
Delfstoffenwinning	3,8	-0,3	2,8	5,5	6,5	0,6	-1,1	0,0	-0,6	-1,8	-3,3
Industrie	-0,2	-0,8	-0,3	-0,1	-0,1	-0,8	-0,8	-0,7	-0,8	-1,6	-1,0
Voedings- en genotmiddelenindustrie	-0,7	-1,4	-0,7	-1,0	-0,7	-1,5	-1,3	-1,3	-1,5	-2,5	-1,6
Textiel- en lederindustrie	-6,3	-6,0	-6,0	-6,5	-6,2	-5,9	-5,9	-6,3	-6,0	-2,5	-2,1
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	-1,0	-1,3	-0,9	-0,7	-0,5	-1,3	-1,3	-1,3	-1,2	-2,6	-1,7
Aardolie-industrie	9,3	1,0	4,0	11,5	16,1	0,9	0,8	0,9	1,4	-3,4	-2,3
Chemische basisproductenindustrie	2,6	-1,2	2,7	2,3	3,7	-1,0	-1,5	-1,1	-1,1	-1,2	-0,5
Chemische eindproductenindustrie	-0,2	-0,4	-1,5	0,2	-0,6	-0,4	-0,3	-0,4	-0,4	0,4	0,2
Rubber- en kunststofindustrie	0,1	-0,4	0,3	-1,0	-0,6	-0,6	-0,3	-0,3	-0,3	1,2	0,5
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	0,6	-0,2	0,4	0,6	0,7	-0,1	-0,4	-0,1	-0,3	-2,8	-1,8
Machine-industrie	0,7	0,9	0,3	1,4	1,5	0,8	0,9	1,0	1,0	-1,4	-0,8
Elektrotechnische industrie	-2,4	-1,4	-2,1	-1,9	-2,0	-1,5	-1,5	-1,3	-1,4	-1,1	-0,1
Transportmiddelenindustrie	-1,5	-2,1	-1,2	-2,0	-2,1	-1,9	-2,3	-1,8	-2,2	-1,2	-0,2
Overige industrie	0,5	-0,2	0,7	0,5	-0,3	-0,3	0,1	-0,3	-0,1	-0,9	-0,6
Energie- en waterleidingbedrijven	0,6	-0,4	-1,5	1,2	4,6	-0,5	-0,4	-0,2	-0,4	-1,2	-2,3
Bouwnijverheid	-1,4	-2,1	-2,0	-2,1	-2,6	-3,0	-1,7	-1,5	-2,2	-1,1	-1,0
Handel, horeca en reparatie	1,8	0,1	1,8	1,8	1,5	0,1	0,2	0,1	0,1	1,2	1,5
Handel en reparatie	2,2	0,3	2,2	2,2	1,9	0,3	0,3	0,3	0,3	1,2	1,6
Horeca	-1,4	-1,3	-1,2	-1,2	-2,2	-1,5	-0,7	-1,5	-1,8	1,0	1,0
Vervoer, opslag en communicatie	0,3	-0,5	0,3	0,3	0,5	-0,5	-0,5	-0,4	-0,4	-1,2	-0,9
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	1,6	0,5	1,6	1,6	1,5	0,5	0,5	0,6	0,6	-1,3	-1,1
Post en telecommunicatie	-3,6	-3,6	-3,7	-3,9	-2,7	-3,6	-3,6	-3,6	-3,7	-1,1	-0,4
Financiële en zakelijke dienstverlening	1,9	1,9	1,7	2,3	2,6	1,9	1,8	2,1	1,9	6,1	6,8
Financiële instellingen	3,6	-0,4	4,0	4,2	4,0	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	4,3	4,7
Verhuur van en handel in onroerend goed	0,0	0,7	1,3	-1,2	-1,7	0,7	0,8	0,7	0,6	5,4	6,0
Uitzendbureaus	1,6	7,3	-0,8	2,8	6,2	7,3	7,3	7,3	7,3	6,8	7,6
Overige zakelijke dienstverlening	1,2	1,8	1,2	1,6	1,4	1,9	1,8	1,9	1,8	6,9	7,8
Overheid	2,2	2,3	2,7	1,8	1,5	2,3	2,4	2,3	2,3	-2,4	-1,7
Zorg en overige dienstverlening	5,5	1,6	5,8	5,3	4,9	1,7	1,6	1,6	1,7	1,4	1,7
Beloning van werknemers	1,8	0,8	1,8	1,8	1,7	0,7	0,8	0,9	0,8	1,1	1,5
Exploitatie-overschot (netto)	3,5	7,3	3,4	3,6	6,0	3,7	11,7	7,2	7,9	14,8	13,6
Afschrijvingen	2,8	2,7	2,8	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
Belastingen op productie en invoer minus subsidies	5,2	6,8	4,8	4,8	7,3	4,5	7,0	7,5	8,1	7,1	4,2
Binnenlands product (bruto, marktprijzen)	2,7	3,2	2,5	2,7	3,6	2,2	3,5	3,5	3,7	5,5	4,1

Table / Tabel 3.3.1

Compensation of employees by economic activity and other income components of domestic product, original series

Beloning van werknemers naar bedrijfstakken en andere inkomensbestanddelen van het binnenlands product, oorspronkelijke reeks

	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	<i>bln euro</i>										
ECONOMIC ACTIVITIES											
Agriculture, forestry and fishing	3,0	3,0	0,9	0,8	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7	0,8
Mining and quarrying	0,7	0,7	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Manufacturing	37,1	36,8	10,8	8,5	9,1	8,7	10,7	8,4	9,0	8,5	10,6
Manufacture of food products, beverages and tobacco	5,5	5,4	1,6	1,2	1,3	1,3	1,6	1,2	1,3	1,3	1,6
Manufacture of textile and leather products	0,7	0,7	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Manufacture of paper products; publishing and printing	4,4	4,4	1,3	1,0	1,1	1,0	1,3	1,0	1,0	1,0	1,3
Manufacture of petroleum products	0,5	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Manufacture of basic chemicals and man-made fibres	2,1	2,0	0,6	0,4	0,5	0,5	0,6	0,4	0,5	0,5	0,6
Manufacture of chemical products	2,1	2,1	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6
Manufacture of rubber and plastic products	1,4	1,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4
Manufacture of basic metals and fabricated metal products	4,8	4,8	1,4	1,1	1,1	1,1	1,4	1,1	1,1	1,1	1,4
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	3,8	3,9	1,1	0,9	0,9	0,9	1,1	0,9	0,9	0,9	1,1
Manufacture of electrical and optical equipment	3,9	3,8	1,1	0,9	1,0	0,9	1,1	0,9	1,0	0,9	1,1
Manufacture of transport equipment	2,2	2,1	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6
Other manufacturing	5,8	5,8	1,7	1,3	1,4	1,3	1,7	1,3	1,4	1,3	1,7
Electricity, gas and water supply	1,8	1,8	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5
Construction	15,5	15,2	4,4	3,7	3,8	3,5	4,3	3,7	3,7	3,5	4,3
Trade, hotels, restaurants and repair	37,5	37,5	10,7	8,7	9,0	9,0	10,7	8,8	9,0	9,1	10,9
Trade and repair	33,4	33,5	9,6	7,7	8,1	8,0	9,6	7,8	8,1	8,1	9,7
Hotels and restaurants	4,1	4,0	1,2	1,0	0,9	1,0	1,1	1,0	0,9	1,0	1,2
Transport, storage and communication	16,7	16,6	4,8	3,9	4,1	3,9	4,8	3,8	4,1	3,8	4,7
Transport and supporting transport activities	12,7	12,8	3,6	2,9	3,2	2,9	3,6	3,0	3,2	2,9	3,6
Post and telecommunications	4,0	3,8	1,2	0,9	0,9	0,9	1,1	0,9	0,9	0,9	1,1
Financial and business service activities	58,4	59,5	16,5	13,3	14,3	14,5	16,8	13,6	14,6	15,4	18,0
Financial intermediation	16,3	16,3	4,6	3,5	4,0	4,2	4,6	3,5	4,0	4,4	4,8
Real estate activities	3,2	3,2	1,0	0,7	0,8	0,7	1,0	0,7	0,8	0,8	1,1
Activities of employment agencies	8,4	9,0	2,2	2,1	2,0	2,2	2,3	2,3	2,2	2,3	2,5
Other business service activities	30,4	31,0	8,8	7,0	7,5	7,3	8,9	7,1	7,6	7,9	9,6
Government	40,5	41,5	11,8	9,2	10,5	9,3	12,1	9,4	10,7	9,1	11,9
Care and other service activities	39,0	39,6	11,4	8,9	9,9	9,0	11,5	9,0	10,0	9,1	11,7
Compensation of employees	250,2	252,2	72,0	57,5	62,1	59,1	72,5	58,0	62,6	59,8	73,6
Operating surplus (net)	111,2	119,3	20,4	29,0	32,3	30,5	22,8	31,1	34,9	35,1	25,9
Consumption of fixed capital	73,4	75,4	18,3	18,5	18,7	18,5	18,7	19,0	19,2	19,0	19,2
Taxes on production and imports less subsidies	55,1	58,8	13,8	13,2	14,4	14,4	14,7	14,2	15,5	15,4	15,3
Domestic product (gross, market prices)	489,9	505,6	124,4	118,1	127,4	122,5	128,8	122,2	132,2	129,2	134,1

Tabel / Table 3.4.1
Banen en arbeidsvolume van werknemers naar bedrijfstakken
Jobs and labour input of employees by industry

	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>1 000 banen</i>											
BANEN VAN WERKNEMERS											
Landbouw, bosbouw en visserij	131	126	133	146	126	112	128	142	122	111	128
Delfstoffenwinning	10	9	10	9	10	9	10	9	9	10	9
Industrie	916	896	921	913	907	896	899	895	891	880	885
Energie- en waterleidingbedrijven	31	31	31	31	33	30	30	31	32	30	30
Bouwnijverheid	382	369	385	384	378	363	371	373	369	359	367
Handel, horeca en reparatie	1 503	1 487	1 515	1 515	1 487	1 467	1 497	1 503	1 481	1 476	1 507
Vervoer, opslag en communicatie	460	452	462	462	458	450	454	454	449	441	445
Financiële en zakelijke dienstverlening	1 565	1 593	1 568	1 591	1 570	1 539	1 588	1 625	1 620	1 629	1 684
Overheid	978	972	990	971	963	981	983	967	956	962	966
Zorg en overige dienstverlening	1 485	1 506	1 485	1 499	1 502	1 471	1 505	1 523	1 526	1 497	1 526
Banen van werknemers	7 461	7 441	7 500	7 522	7 435	7 319	7 466	7 523	7 456	7 397	7 549
<i>1 000 arbeidsjaren</i>											
ARBEIDSVOLUME VAN WERKNEMERS											
Landbouw, bosbouw en visserij	89	86	90	97	88	79	87	94	86	78	87
Delfstoffenwinning	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Industrie	817	797	819	812	813	798	798	795	797	783	785
Energie- en waterleidingbedrijven	29	29	29	29	31	28	28	29	30	28	28
Bouwnijverheid	361	348	363	362	358	342	349	351	349	339	346
Handel, horeca en reparatie	1 026	1 014	1 031	1 030	1 021	1 005	1 015	1 019	1 017	1 011	1 022
Vervoer, opslag en communicatie	375	368	376	376	373	367	369	369	366	360	362
Financiële en zakelijke dienstverlening	1 151	1 166	1 154	1 161	1 151	1 141	1 164	1 179	1 181	1 207	1 234
Overheid	802	796	812	796	791	804	802	794	785	787	788
Zorg en overige dienstverlening	1 006	1 014	1 006	1 009	1 022	999	1 008	1 013	1 036	1 016	1 022
Arbeidsvolume van werknemers	5 666	5 627	5 688	5 682	5 657	5 571	5 629	5 652	5 655	5 618	5 682

Tabel / Table 4.1.1
Consumptieve bestedingen, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Final consumption, original series (volume changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar									
	2004■	2005□	2004■				2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
	%											
GOEDEREN- EN DIENSTENCATEGORIEËN												
<i>Goederen</i>	-0,3	0,4	-0,2	0,4	-0,4	-1,9	-0,3	1,7	2,0	3,3	3,3	
<i>Voedings- en genotmiddelen</i>	0,7	0,0	0,2	0,6	1,5	-1,3	-0,4	1,3	0,3	2,0	4,2	
Voedingsmiddelen	2,5	0,3	1,8	2,7	3,0	-0,2	-0,7	1,9	0,1	2,0	4,7	
Genotmiddelen	-2,2	-0,6	-2,4	-2,6	-1,1	-3,2	0,0	0,2	0,5	1,9	3,3	
<i>Duurzame consumptiegoederen</i>	-0,8	1,0	-0,3	0,1	-2,0	-3,1	-1,4	3,5	5,0	6,5	7,1	
Kleding en schoeisel	0,5	5,9	2,6	4,0	-1,4	4,0	0,9	6,8	11,8	4,5	8,7	
Vervoermiddelen en onderdelen	-2,4	-5,4	-6,0	-5,5	-1,2	-10,1	-4,0	-1,9	-4,4	5,5	0,8	
Woninginrichting en overige duurzame goederen	-0,9	0,8	0,6	0,1	-2,5	-3,2	-1,6	3,7	4,3	8,0	8,8	
<i>Overige goederen</i>	-0,5	-0,1	-0,7	0,8	-0,2	-0,8	1,5	-0,8	-0,2	0,6	-2,6	
Energie en water	0,6	-0,9	3,7	3,9	-1,1	0,5	1,6	-0,3	-4,6	8,1	0,7	
Motorbrandstoffen en overige goederen	-0,9	0,2	-2,0	0,0	0,1	-1,6	1,5	-0,9	1,7	-4,1	-3,7	
<i>Diensten</i>	2,1	1,4	1,8	2,3	2,4	0,8	1,5	1,7	1,4	-3,7	-3,5	
Huisvesting	1,0	1,6	1,4	1,8	0,0	1,8	2,1	1,2	1,2	1,8	1,6	
Horecadiensten	-2,7	0,4	-4,2	-3,2	-0,7	-1,2	-0,5	1,3	2,2	1,9	2,7	
Diensten m.b.t. recreatie en cultuur	-0,7	0,8	-0,7	-1,1	-0,9	-0,1	1,2	0,8	1,4	1,4	1,6	
Diensten m.b.t. vervoer en communicatie	2,8	1,6	3,0	3,3	2,5	1,0	1,9	2,0	1,4	1,6	2,3	
Medische diensten en welzijnszorg	8,1	0,8	9,2	7,7	8,6	1,1	-0,4	-1,6	3,9	-41,4	-46,9	
Financiële en zakelijke diensten	5,6	4,7	5,0	5,5	7,9	2,8	4,2	8,8	3,2	-1,9	0,4	
Overige diensten	-1,3	-3,1	-3,1	-0,7	-1,5	-3,2	-1,3	-4,2	-3,6	-1,6	-0,6	
Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl IZWh, binnenlands)	1,0	0,9	0,8	1,4	1,0	-0,5	0,6	1,7	1,7	-0,4	-0,4	
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	-7,5	-4,7	-10,5	-8,6	-6,5	-4,3	-4,4	-5,0	-5,1	-3,6	-3,6	
Af: consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	-0,9	0,0	-1,7	-4,8	6,7	5,4	-3,2	-0,6	-0,3	0,2	3,3	
1 Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl IZWh, nationaal)	0,6	0,7	0,4	1,0	0,6	-0,8	0,6	1,3	1,6	-0,6	-0,7	
2 (3+4) Consumptieve bestedingen door overheid	0,1	0,3	0,8	-0,1	0,7	-0,4	-0,5	1,0	1,2	7,2	8,3	
3 Individuele consumptie door overheid	1,5	0,6	3,1	0,9	2,8	-0,2	-0,7	3,3	0,3	13,1	13,6	
4 Collectieve consumptie door overheid	-1,6	-0,1	-2,2	-1,3	-1,7	-0,6	-0,3	-2,0	2,3	-0,5	1,4	
5 (1+2) Totale consumptieve bestedingen	0,5	0,6	0,5	0,6	0,6	-0,6	0,2	1,2	1,5	1,9	2,4	

Table / Tabel 4.2.1
Final consumption, original series (value changes)
Consumptieve bestedingen, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year										
	2004■	2005□	2004■				2005□				2006●		
				II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
%													
TYPE OF GOODS AND SERVICES													
Goods	-0,3	1,5	-0,1	0,3	-0,3	-0,4	0,2	2,4	3,9	5,9	5,5		
Food, beverages and tobacco	0,4	-0,3	0,4	-0,5	0,4	-1,6	-1,4	0,8	1,1	3,0	5,6		
Food	0,1	-0,6	-0,3	-1,2	-0,8	-2,4	-2,1	0,8	1,1	3,2	6,3		
Confectionery, beverages and tobacco	1,0	0,4	1,6	0,6	2,4	-0,2	-0,3	0,8	1,1	2,8	4,5		
Durable consumer goods	-2,5	-0,5	-2,2	-1,6	-3,4	-4,7	-2,7	1,9	3,8	5,8	6,7		
Clothing and footwear	-1,5	3,5	0,2	1,9	-2,7	0,9	-1,6	4,0	10,2	3,4	8,7		
Vehicles and parts	-1,4	-4,4	-5,2	-4,9	0,6	-9,2	-3,3	-0,3	-3,4	7,0	1,8		
Home furnishing and other durable goods	-3,5	-1,1	-2,2	-2,2	-4,9	-5,3	-3,1	1,5	2,4	6,6	7,5		
Other goods	2,3	6,4	2,8	4,3	3,4	6,6	6,6	5,1	7,1	8,5	3,8		
Energy and water	3,7	14,4	6,8	6,3	1,0	17,9	16,6	11,0	10,8	21,1	11,8		
Motor fuel and other goods	1,7	3,3	1,6	3,7	4,5	0,5	3,5	3,6	5,5	0,5	1,1		
Services	3,4	3,2	3,5	3,5	3,2	2,5	3,4	3,6	3,5	-1,7	-2,6		
Housing	4,0	3,8	4,4	4,7	3,0	4,4	4,4	3,2	3,1	3,8	3,6		
Hotels and restaurants services	-0,8	2,4	-1,9	-1,3	1,3	1,0	1,2	3,2	4,3	3,5	4,8		
Recreational and cultural services	1,4	3,4	1,7	1,4	-0,2	2,0	4,0	3,4	4,4	4,0	4,2		
Transport and communication services	2,9	1,6	4,8	1,6	0,6	0,5	1,4	2,9	1,7	1,5	2,5		
Medical services and welfare	8,7	1,8	10,0	9,1	7,9	3,3	0,5	-1,3	4,7	-40,4	-45,8		
Financial and business services	4,2	7,2	3,9	4,8	6,6	3,7	7,6	11,3	6,4	2,2	-2,1		
Other services	1,4	-0,8	-0,5	1,8	1,2	-1,4	0,9	-1,8	-0,7	1,1	1,9		
Final consumption expenditure by households incl. NPISH, domestic	1,6	2,4	1,8	2,0	1,5	1,1	1,9	3,0	3,7	1,8	1,1		
Final consumption by resident households in the rest of the world	-4,9	-1,2	-8,5	-5,5	-3,4	-1,2	-1,2	-1,3	-1,1	-0,1	0,1		
Minus: final consumption by non-residents in the Netherlands	0,1	1,4	-0,4	-4,0	7,7	7,1	-2,5	1,0	1,2	1,9	5,5		
1 Final consumption expenditure by households incl. NPISH, national	1,4	2,3	1,4	1,7	1,2	0,8	2,0	2,8	3,6	1,8	0,9		
2 (3+4) Final consumption expenditure by general government	1,7	2,5	2,2	1,4	2,7	2,2	1,5	3,5	3,1	9,2	10,0		
3 Individual final consumption of general government	2,6	2,8	4,1	2,2	4,0	2,8	1,6	5,3	1,9	14,8	15,0		
4 Collective final consumption of general government	0,6	2,2	-0,1	0,4	1,1	1,4	1,4	1,1	4,6	2,0	3,5		
5 (1+2) Final consumption expenditure (total)	1,5	2,4	1,7	1,6	1,7	1,3	1,8	3,0	3,5	4,1	4,1		

Tabel / Table 4.3.1
Consumptieve bestedingen, oorspronkelijke reeks
Final consumption, original series

	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>											
GOEDEREN- EN DIENSTENCATEGORIEËN											
<i>Goederen</i>	111,8	113,5	28,1	26,8	28,6	28,2	28,1	27,4	29,8	29,8	29,7
<i>Voedings- en genotmiddelen</i>	33,7	33,6	8,4	8,2	8,8	8,1	8,3	8,3	8,9	8,4	8,8
Voedingsmiddelen	21,0	20,9	5,2	5,0	5,5	5,2	5,1	5,1	5,6	5,3	5,4
Genotmiddelen	12,6	12,7	3,2	3,2	3,3	3,0	3,2	3,2	3,3	3,0	3,3
<i>Duurzame consumptiegoederen</i>	46,2	45,9	11,9	11,2	11,5	11,1	11,5	11,4	11,9	11,7	12,3
Kleding en schoeisel	12,8	13,3	3,4	3,3	3,4	2,9	3,3	3,4	3,7	3,0	3,6
Vervoermiddelen en onderdelen	9,4	9,0	2,5	2,2	1,9	2,6	2,4	2,2	1,8	2,7	2,5
Woninginrichting en overige duurzame goederen	23,9	23,6	6,0	5,8	6,2	5,7	5,8	5,9	6,3	6,0	6,2
<i>Overige goederen</i>	31,9	34,0	7,8	7,3	8,4	9,0	8,3	7,7	9,0	9,7	8,6
Energie en water	8,9	10,2	1,8	1,5	2,6	3,5	2,1	1,7	2,9	4,2	2,4
Motorbrandstoffen en overige goederen	23,0	23,8	6,0	5,8	5,8	5,5	6,2	6,1	6,1	5,5	6,2
<i>Diensten</i>	128,4	132,6	32,2	32,2	32,4	32,3	33,3	33,4	33,6	31,8	32,4
Huisvesting	39,3	40,8	9,6	10,0	9,9	10,2	10,1	10,3	10,3	10,5	10,4
Horecadiensten	12,1	12,3	3,2	3,1	3,0	2,8	3,2	3,2	3,1	2,9	3,4
Diensten m.b.t. recreatie en cultuur	8,1	8,4	2,0	2,1	2,0	2,0	2,1	2,2	2,1	2,1	2,2
Diensten m.b.t. vervoer en communicatie	18,2	18,5	4,6	4,7	4,4	4,4	4,7	4,9	4,5	4,5	4,8
Medische diensten en gezondheidszorg	13,2	13,4	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,2	3,5	2,0	1,8
Financiële en zakelijke diensten	23,1	24,8	5,7	5,5	6,1	6,0	6,2	6,1	6,5	6,2	6,0
Overige diensten	14,4	14,3	3,6	3,5	3,6	3,6	3,7	3,5	3,6	3,6	3,7
Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl IZWh, binnenlands)	240,2	246,0	60,3	59,0	61,1	60,5	61,4	60,8	63,3	61,6	62,1
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	10,4	10,3	2,7	4,2	1,7	1,8	2,7	4,1	1,7	1,8	2,7
Af: consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	9,2	9,3	2,4	2,6	2,3	2,0	2,3	2,6	2,4	2,0	2,5
1 Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl IZWh, nationaal)	241,4	247,1	60,6	60,6	60,4	60,3	61,8	62,3	62,6	61,4	62,3
2 (3+4) Consumptieve bestedingen door overheid	118,8	121,8	32,1	28,1	31,1	28,1	32,6	29,1	32,1	30,7	35,8
3 Individuele consumptie door overheid	66,5	68,4	18,2	15,8	17,0	15,9	18,5	16,7	17,3	18,3	21,2
4 Collectieve consumptie door overheid	52,3	53,4	13,9	12,3	14,1	12,2	14,1	12,4	14,7	12,4	14,6
5 (1+2) Totale consumptieve bestedingen	360,3	368,9	92,7	88,8	91,6	88,4	94,3	91,4	94,7	92,1	98,2

Tabel / Table 5.1.1
Investerings in vaste activa (bruto), oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Fixed capital formation (gross), original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
NAAR TYPE ACTIVA											
Woningen	6,5	5,3	4,3	4,0	8,2	-2,9	10,9	8,3	5,3	9,0	3,2
Bedrijfsgebouwen	-9,0	-1,5	-12,5	-9,8	-6,5	-9,2	1,5	1,4	0,5	2,1	-1,1
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	-7,8	1,3	-9,8	-10,6	-5,4	-1,5	1,2	4,7	1,5	4,1	3,6
Vervoermiddelen	-2,0	3,1	-11,0	4,1	-1,9	6,0	0,5	12,0	-3,9	5,1	14,7
Machines en installaties	-3,9	-1,8	13,0	-2,3	-17,5	0,1	-12,5	4,1	2,8	9,8	10,3
Computers	12,9	23,2	9,4	9,2	22,7	13,5	16,5	36,6	25,6	21,9	29,3
Overige materiële vaste activa	-0,2	2,3	-2,2	1,7	4,6	2,1	5,1	2,4	-0,5	0,6	3,0
Immateriële vaste activa	-1,9	9,1	-2,8	-0,2	-2,8	8,3	25,4	6,3	-4,1	-9,4	-13,7
Software	2,7	2,4	1,7	4,5	1,7	2,3	1,7	2,7	3,0	3,7	4,3
Overige immateriële vaste activa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
In cultuur gebrachte activa (bv.bomen en vee)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Overdrachtskosten op grond	-1,9	10,4	-2,2	-5,8	4,3	8,6	13,9	10,6	8,6	6,9	0,9
Investeringen in vaste activa uit productie en invoer	-0,8	3,6	-1,6	-0,9	-1,0	-0,5	5,2	7,4	2,8	5,6	4,0
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	2,5	3,2	-2,6	17,3	-0,4	-5,9	6,3	6,4	6,6	65,5	-6,2
Investeringen in vaste activa (bruto)	-0,8	3,6	-1,6	-1,2	-1,0	-0,4	5,1	7,5	2,7	4,4	4,2
NAAR BEDRIJFSKLASSE VAN BESTEMMING											
Landbouw, bosbouw en visserij	-0,2	-4,1	-9,0	7,1	5,1	-6,7	1,4	-6,1	-6,6	5,0	2,3
Nijverheid (incl. energie en bouwnijverheid)	-5,4	3,9	13,5	-5,4	-20,2	5,5	-7,6	10,0	10,2	6,7	7,0
Handel, horeca en reparatie	-7,4	3,0	-10,5	-6,4	-3,4	1,6	3,7	5,6	1,4	7,2	7,1
Vervoer, opslag en communicatie	-7,6	1,6	-15,3	-2,1	-14,1	-0,8	-2,4	16,1	-3,7	4,6	20,5
Exploitatie van woningen	7,3	5,1	5,5	4,2	9,6	-2,9	10,6	7,9	5,3	8,7	3,1
Overheid	-9,2	2,0	-13,1	-7,6	-4,2	-1,7	3,0	3,5	3,0	4,1	4,6
Overige diensten en n.e.g.	1,6	4,7	-1,5	0,2	6,7	1,9	10,6	7,5	-0,8	0,8	-2,5
Investeringen in vaste activa uit productie en invoer	-0,8	3,6	-1,6	-0,9	-1,0	-0,5	5,2	7,4	2,8	5,6	4,0
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	2,5	3,2	-2,6	17,3	-0,4	-5,9	6,3	6,4	6,6	65,5	-6,2
Investeringen in vaste activa (bruto)	-0,8	3,6	-1,6	-1,2	-1,0	-0,4	5,1	7,5	2,7	4,4	4,2

Table / Tabel 5.2.1
Fixed capital formation (gross), original series (value changes)
Investerings in vaste activa (bruto), oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year								
	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
BY TYPE OF CAPITAL GOOD											
Dwellings	10,0	7,9	8,2	7,5	11,3	-0,8	12,9	11,3	8,6	12,2	6,2
Non-residential buildings	-7,3	0,6	-10,7	-8,3	-4,7	-7,9	3,2	3,7	3,7	5,1	1,5
Civil engineering works	-6,9	2,4	-8,7	-9,6	-5,3	-0,8	1,6	5,5	3,6	5,9	5,2
Transport equipment	-0,3	4,8	-8,4	5,0	-0,4	7,1	1,5	14,9	-2,2	6,1	15,6
Machinery and equipment	-3,8	-0,9	13,2	-1,9	-17,2	0,1	-11,6	5,4	4,0	11,8	11,3
Computers	6,6	4,5	7,1	4,2	9,8	-3,1	-2,6	13,4	9,8	8,6	14,2
Other tangible fixed assets	0,2	3,4	-2,1	2,8	5,1	3,4	6,1	3,0	0,9	2,4	4,0
Intangible fixed assets, of which:	-0,4	11,0	-1,0	1,7	-2,1	10,5	27,3	8,1	-2,3	-8,0	-11,6
Software	4,2	4,5	3,6	6,5	2,4	4,6	3,6	4,7	5,0	5,2	7,0
Other intangible fixed assets	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Cultivated assets (e.g. trees and livestock)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Transfer costs of ground	1,1	14,6	0,4	0,9	4,2	9,8	17,6	11,7	17,6	9,8	3,4
Fixed capital formation from production and imports	0,7	4,5	0,3	0,6	-0,2	0,2	5,6	8,4	4,3	7,4	5,4
Minus: sales of used fixed capital goods	2,1	3,2	-3,3	16,1	0,6	-6,3	5,9	7,9	6,0	65,5	-6,2
Fixed capital formation (gross)	0,7	4,6	0,4	0,3	-0,2	0,3	5,6	8,4	4,3	6,2	5,7
BY ECONOMIC ACTIVITY OF DESTINATION											
Agriculture, forestry and fishing	0,6	-2,6	-7,0	7,5	5,5	-5,4	1,2	-2,7	-4,1	6,8	5,6
Industry (incl. energy and construction)	-4,9	4,2	14,1	-4,6	-19,9	5,2	-7,5	10,5	10,9	8,2	8,1
Trade, hotels, restaurants and repair	-7,1	2,2	-9,9	-5,9	-3,6	1,0	3,0	4,0	0,9	7,7	6,8
Transport, storage and communication	-7,1	2,2	-14,1	-1,8	-14,0	-0,6	-1,9	17,3	-3,1	5,8	20,2
Operation of dwellings	10,7	7,6	9,2	7,7	12,5	-1,0	12,4	10,7	8,7	11,9	6,0
Government	-8,6	2,0	-12,1	-6,6	-4,6	-1,3	2,4	2,8	3,9	5,3	5,1
Other services and n.e.c.	2,3	4,5	-0,1	0,7	6,5	1,6	10,1	7,3	-0,7	1,2	-2,0
Fixed capital formation from production and imports	0,7	4,5	0,3	0,6	-0,2	0,2	5,6	8,4	4,3	7,4	5,4
Minus: sales of used fixed capital goods	2,1	3,2	-3,3	16,1	0,6	-6,3	5,9	7,9	6,0	65,5	-6,2
Fixed capital formation (gross)	0,7	4,6	0,4	0,3	-0,2	0,3	5,6	8,4	4,3	6,2	5,7

Tabel / Table 5.3.1
Investerings in vaste activa (bruto), oorspronkelijke reeks
Fixed capital formation (gross), original series

	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>											
NAAR TYPE ACTIVA											
Woningen	29,7	32,1	7,5	6,8	7,7	7,7	8,5	7,6	8,4	8,6	9,0
Bedrijfsgebouwen	14,5	14,6	3,9	3,2	3,7	3,4	4,0	3,3	3,8	3,6	4,1
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9,9	10,2	2,6	2,2	2,6	2,5	2,6	2,3	2,7	2,6	2,8
Vervoermiddelen	10,3	10,8	2,4	2,2	3,0	2,8	2,4	2,6	2,9	3,0	2,8
Machines en installaties	12,3	12,2	3,4	2,8	3,2	2,8	3,0	3,0	3,3	3,1	3,4
Computers	4,6	4,8	1,2	1,0	1,3	1,0	1,2	1,2	1,4	1,1	1,3
Overige materiële vaste activa	5,4	5,6	1,4	1,3	1,4	1,4	1,5	1,3	1,4	1,4	1,5
Immateriële vaste activa, waarvan:	7,3	8,1	1,9	1,8	1,9	1,9	2,4	1,9	1,9	1,7	2,2
Software	6,4	6,7	1,7	1,5	1,7	1,6	1,7	1,6	1,8	1,6	1,9
Overige immateriële vaste activa	0,9	1,4	0,2	0,2	0,2	0,3	0,7	0,3	0,1	0,1	0,3
In cultuur gebrachte activa (bv. bomen en vee)	0,4	0,3	0,3	-0,1	0,0	0,2	0,3	-0,1	0,0	0,2	0,3
Overdrachtskosten op grond	1,0	1,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3
Investerings in vaste activa uit productie en invoer	95,4	99,7	24,9	21,5	25,2	23,8	26,3	23,3	26,2	25,6	27,8
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	2,0	2,0	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,8	0,5
Investerings in vaste activa (bruto)	93,5	97,7	24,4	21,1	24,6	23,4	25,8	22,9	25,7	24,8	27,3
NAAR BEDRIJFSKLASSE VAN BESTEMMING											
Landbouw, bosbouw en visserij	3,7	3,6	1,1	0,7	0,9	0,9	1,1	0,7	0,8	1,0	1,2
Nijverheid (incl. energie en bouwnijverheid)	11,9	12,4	3,5	2,7	3,1	2,9	3,2	3,0	3,4	3,1	3,5
Handel, horeca en reparatie	6,0	6,1	1,5	1,4	1,6	1,5	1,6	1,4	1,6	1,6	1,7
Vervoer, opslag en communicatie	7,7	7,9	1,9	1,6	2,2	2,0	1,9	1,9	2,2	2,1	2,2
Exploitatie van woningen	32,5	34,9	8,2	7,4	8,4	8,3	9,3	8,2	9,2	9,3	9,8
Overheid	13,9	14,2	3,5	3,3	3,7	3,4	3,6	3,4	3,8	3,6	3,8
Overige diensten en n.e.g.	19,8	20,6	5,2	4,4	5,3	4,9	5,7	4,7	5,3	5,0	5,6
Investerings in vaste activa uit productie en invoer	95,4	99,7	24,9	21,5	25,2	23,8	26,3	23,3	26,2	25,6	27,8
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	2,0	2,0	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,8	0,5
Investerings in vaste activa (bruto)	93,5	97,7	24,4	21,1	24,6	23,4	25,8	22,9	25,7	24,8	27,3

Tabel / Table 6.1.1
Invoer van goederen en diensten, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Imports of goods and services, original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
PRODUCTGROEPEN											
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	3,5	11,6	10,5	8,9	3,5	6,4	16,4	12,9	11,5	12,0	-2,8
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	4,9	5,2	2,5	-0,3	3,2	-1,3	11,9	-0,2	11,0	0,5	-6,5
Voedings- en genotmiddelen	4,9	3,7	8,2	5,6	5,9	3,9	3,4	2,7	4,8	6,4	1,4
Textiel, kleding, leder en lederwaren	0,8	6,3	-0,3	3,1	4,2	4,4	5,8	5,0	10,7	7,6	11,7
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	-1,9	2,1	-1,2	-0,2	-3,5	2,1	1,6	2,8	2,0	0,3	6,6
Aardolie-producten, e.d.	10,0	3,5	-9,3	32,0	18,6	12,5	0,2	0,5	2,0	11,1	35,4
Chemische producten	14,0	6,9	11,0	22,5	15,0	7,8	7,9	4,7	7,3	8,1	7,5
Rubber- en kunststofproducten	3,5	0,9	4,8	6,3	2,6	0,5	2,1	-0,7	1,6	5,8	3,0
Basismetalen en metaalproducten	7,2	1,7	6,4	9,1	6,3	3,2	-0,2	0,5	3,0	9,8	17,2
Machines en apparaten n.e.g.	2,8	0,2	8,4	6,3	2,6	0,7	-3,4	2,1	1,8	18,4	23,8
Elektrotechnische machines en optische apparaten	18,0	12,3	21,0	21,3	23,2	12,3	15,7	16,8	6,2	17,3	13,1
Transportmiddelen	0,9	-0,6	-4,6	2,6	3,4	9,4	5,6	-3,4	-12,6	4,0	9,8
Overige industriële producten	3,3	3,0	6,7	4,4	0,8	2,3	2,4	-1,9	8,8	6,3	7,1
Overige producten	0,5	2,5	0,1	-0,9	9,0	7,2	4,9	5,5	-6,2	6,4	0,0
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	-7,5	-4,7	-10,5	-8,6	-6,4	-4,3	-4,4	-5,0	-5,1	-3,6	-3,6
Cif/fob-correctie	7,5	6,8	7,2	12,5	8,3	6,3	9,2	7,3	4,5	17,5	15,2
Invoer van goederen en diensten (fob)	6,4	5,1	6,0	7,9	10,2	6,4	6,8	5,3	2,2	8,7	6,9
GOEDEREN EN DIENSTEN											
Invoer van goederen (cif)	8,7	6,1	8,7	11,9	10,9	6,5	7,7	6,0	4,6	9,7	9,1
Cif/fob-correctie en herclassificatie	7,3	9,7	6,9	12,7	8,9	7,8	11,1	10,4	9,5	20,7	17,0
Invoer van goederen (fob)	8,8	6,0	8,7	11,8	11,0	6,5	7,6	5,9	4,4	9,4	8,9
Invoer van diensten (cif)	-1,2	1,4	-2,4	-3,3	7,7	5,9	3,7	3,2	-6,4	5,3	-0,6
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	-7,5	-4,7	-10,5	-8,6	-6,4	-4,3	-4,4	-5,0	-5,1	-3,6	-3,6
Overige invoer van diensten	0,1	2,6	-0,6	-1,6	9,6	7,4	5,4	5,8	-6,5	6,5	0,0
Cif/fob-herclassificatie	7,3	11,0	6,8	12,7	9,1	8,5	12,0	11,8	11,7	22,1	17,8
Invoer van diensten (fob)	-0,7	2,1	-1,9	-2,5	7,8	6,0	4,3	3,7	-5,1	6,5	0,7
Invoer van goederen en diensten (fob)	6,4	5,1	6,0	7,9	10,2	6,4	6,8	5,3	2,2	8,7	6,9

Table / Tabel 6.2.1
Imports of goods and services, original series (value changes)
Invoer van goederen en diensten, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year								
	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
GROUPS OF PRODUCTS											
Products of agriculture, forestry and fishing	-0,6	3,5	12,1	6,1	-7,3	-1,6	1,9	2,8	11,9	10,9	5,5
Crude petroleum, natural gas and other minerals	23,8	38,7	27,6	30,2	34,0	29,6	38,3	33,9	52,2	44,3	28,3
Food products, beverages and tobacco products	4,2	3,0	9,4	6,3	2,6	3,3	1,1	1,5	5,9	10,1	5,7
Textiles, wearing apparel, leather and leather products	-1,7	6,6	-1,4	0,5	1,6	3,9	4,1	6,2	12,8	10,1	12,6
Paper and products, printed matter and recorded media	-7,1	1,8	-6,6	-5,4	-8,3	0,8	2,0	2,1	2,2	2,8	8,0
Coke, refined petroleum products and nuclear fuel	28,0	31,8	3,7	71,2	58,1	42,2	30,8	29,5	28,1	49,6	72,7
Chemicals, chemical products and man-made fibres	15,4	13,5	10,1	25,2	22,2	16,4	16,2	10,2	11,7	11,8	10,5
Rubber and plastic products	1,9	3,7	2,8	4,9	2,1	3,2	4,5	1,9	5,2	8,8	5,9
Basic metals and metal products	20,2	8,1	18,3	25,9	25,9	17,1	7,6	3,9	5,0	13,1	29,9
Machinery and equipment n.e.c.	3,5	3,1	9,2	7,6	4,1	3,0	-0,5	5,0	5,0	19,8	25,5
Electrical machinery and optical equipment	11,7	6,4	15,8	15,0	13,7	2,6	6,9	11,0	5,2	14,1	8,2
Transport equipment	1,6	-0,6	-3,8	3,4	4,2	9,5	5,4	-3,3	-12,4	4,7	10,5
Other manufactured goods n.e.c.	2,7	4,6	6,2	4,2	0,8	3,9	3,2	-0,5	11,5	8,8	9,7
Other products	2,0	4,8	1,9	0,4	10,8	9,4	7,3	7,9	-3,7	7,2	1,1
Final consumption by resident households in the rest of the world	-4,9	-1,2	-8,5	-5,5	-3,4	-1,2	-1,2	-1,3	-1,1	-0,1	0,1
Cif/fob-reclassification	10,3	10,2	10,9	17,3	12,5	8,8	11,0	11,1	9,9	24,6	21,9
Imports of goods and services (fob)	7,4	8,3	7,7	10,5	11,9	9,0	8,9	8,7	6,9	14,0	12,1
GOODS AND SERVICES											
Imports of goods (cif)	9,5	9,7	10,4	14,7	12,5	9,2	9,7	9,7	10,0	16,2	15,5
Cif/fob-adjustment and reclassification	11,2	13,2	11,7	18,8	13,9	10,3	12,8	14,1	15,3	27,9	23,9
Imports of goods (fob)	9,4	9,5	10,3	14,6	12,5	9,2	9,6	9,5	9,8	15,9	15,2
Imports of services (cif)	0,5	3,7	-0,5	-1,2	9,6	8,1	6,1	5,5	-4,3	5,7	0,5
Final consumption by resident households in the rest of the world	-4,9	-1,2	-8,5	-5,5	-3,4	-1,2	-1,2	-1,3	-1,1	-0,1	0,1
Other imports of services	1,7	4,6	1,3	0,3	11,3	9,4	7,6	7,7	-4,6	6,5	0,6
Cif/fob-reclassification	11,6	14,6	12,0	19,5	14,5	11,0	13,7	15,5	17,7	29,4	24,8
Imports of services (fob)	1,2	4,4	0,2	0,0	10,0	8,3	6,6	6,2	-2,7	7,5	2,2
Imports of goods and services (fob)	7,4	8,3	7,7	10,5	11,9	9,0	8,9	8,7	6,9	14,0	12,1

Tabel / Table 6.3.1
Invoer van goederen en diensten, oorspronkelijke reeks
Imports of goods and services, original series

	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>											
PRODUCTGROEPEN											
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	10,0	10,3	2,6	2,2	2,4	2,8	2,6	2,2	2,7	3,1	2,8
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	19,2	26,6	4,7	5,3	4,9	5,6	6,5	7,0	7,5	8,1	8,3
Voedings- en genotmiddelen	16,2	16,7	4,2	4,1	4,3	3,8	4,2	4,1	4,5	4,2	4,5
Textiel, kleding, leder en lederwaren	9,9	10,5	2,2	2,9	2,2	2,8	2,3	3,1	2,5	3,0	2,6
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	6,4	6,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,6	1,7
Aardolie-producten, e.d.	7,8	10,3	1,6	2,3	2,4	2,2	2,1	2,9	3,1	3,2	3,7
Chemische producten	29,4	33,3	7,2	7,6	7,9	7,8	8,4	8,4	8,8	8,7	9,2
Rubber- en kunststofproducten	6,1	6,3	1,6	1,5	1,5	1,5	1,6	1,5	1,6	1,7	1,7
Basismetalen en metaalproducten	15,9	17,2	4,0	4,0	4,3	4,2	4,3	4,1	4,6	4,8	5,6
Machines en apparaten n.e.g.	13,4	13,8	3,6	3,2	3,5	3,3	3,5	3,3	3,7	3,9	4,4
Elektrotechnische machines en optische apparaten	61,9	65,8	14,2	15,0	18,0	15,0	15,2	16,7	18,9	17,1	16,5
Transportmiddelen	17,7	17,5	4,3	4,0	5,0	4,8	4,6	3,8	4,4	5,0	5,0
Overige industriële producten	9,7	10,2	2,5	2,4	2,5	2,4	2,6	2,4	2,8	2,6	2,9
Overige producten	58,7	61,5	14,6	14,1	16,5	14,8	15,7	15,2	15,9	15,8	15,8
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	10,4	10,3	2,7	4,2	1,7	1,8	2,7	4,1	1,7	1,8	2,7
Cif/fob-correctie	-2,1	-2,4	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,7
Invoer van goederen en diensten (fob)	290,5	314,6	71,0	73,6	78,2	73,6	77,3	80,0	83,6	83,9	86,7
GOEDEREN EN DIENSTEN											
Invoer van goederen (cif)	228,1	250,2	55,4	57,0	61,9	58,8	60,8	62,5	68,1	68,4	70,2
Cif/fob-correctie en herclassificatie	6,8	7,7	1,6	1,7	1,8	1,8	1,9	2,0	2,1	2,3	2,3
Invoer van goederen (fob)	221,3	242,4	53,8	55,2	60,0	57,1	58,9	60,5	65,9	66,1	67,9
Invoer van diensten (cif)	64,5	66,8	16,2	17,2	16,9	15,3	17,1	18,1	16,2	16,2	17,2
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	10,4	10,3	2,7	4,2	1,7	1,8	2,7	4,1	1,7	1,8	2,7
Overige invoer van diensten	54,0	56,5	13,4	13,0	15,2	13,5	14,4	14,0	14,5	14,4	14,5
Cif/fob-herclassificatie	4,7	5,4	1,1	1,2	1,3	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6
Invoer van diensten (fob)	69,2	72,2	17,3	18,4	18,2	16,6	18,4	19,5	17,7	17,8	18,8
Invoer van goederen en diensten (fob)	290,5	314,6	71,0	73,6	78,2	73,6	77,3	80,0	83,6	83,9	86,7

Tabel / Table 7.1.1
Uitvoer van goederen en diensten, originele reeks (volumemutaties)
Exports of goods and services, original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar									
	2004■	2005□	2004■				2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
%												
PRODUCTGROEPEN												
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	7,7	9,3	5,4	13,2	9,2	8,0	16,0	8,9	3,6	6,5	-2,3	
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	19,5	-0,6	31,7	42,1	16,3	-2,6	9,2	3,4	-7,6	11,5	-2,5	
Voedings- en genotmiddelen	4,4	4,1	5,7	4,6	8,0	5,2	3,9	4,8	2,8	4,0	2,3	
Textiel, kleding, leder en lederwaren	1,5	5,1	1,2	2,4	6,5	5,2	5,3	6,3	3,5	9,7	11,2	
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	1,3	1,6	2,4	4,4	-2,5	-1,5	0,8	1,4	5,5	4,3	8,2	
Aardolie-producten, e.d.	3,8	2,5	-1,1	7,6	-2,4	1,2	5,2	-1,9	5,8	1,9	7,8	
Chemische producten	7,8	4,2	12,1	9,6	5,5	2,3	3,7	6,7	3,9	7,1	8,1	
Rubber- en kunststofproducten	4,7	2,2	4,5	5,8	8,0	4,6	1,5	3,9	-1,1	4,9	4,0	
Basismetalen en metaalproducten	6,3	2,8	7,0	6,9	2,6	-0,1	1,2	5,4	4,9	10,3	14,6	
Machines en apparaten n.e.g.	9,0	3,0	13,1	10,4	7,8	5,8	3,0	0,0	3,6	16,8	13,1	
Elektrotechnische machines en optische apparaten	19,2	14,0	19,5	23,3	25,9	19,6	18,6	13,6	6,6	15,0	11,7	
Transportmiddelen	5,1	-1,3	6,0	14,8	8,1	6,5	2,5	-10,5	-3,1	2,0	9,1	
Overige industriële producten	6,8	4,1	7,4	6,1	8,3	2,7	4,7	5,4	3,7	4,8	8,0	
Vervoer en communicatie	4,5	4,6	8,8	1,7	3,6	5,7	2,5	4,2	6,0	4,8	3,9	
Financiële en zakelijke diensten	3,0	2,4	-3,2	2,8	19,1	11,5	7,7	4,1	-10,2	7,9	7,6	
Overige producten	4,3	6,7	4,6	4,0	5,9	4,5	11,2	7,3	4,0	3,1	-5,2	
Consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	-0,9	0,0	-1,7	-4,9	6,8	5,4	-3,2	-0,6	-0,3	0,2	3,3	
Uitvoer van gebruikte vaste activa	-18,0	3,1	-18,1	-19,9	-17,6	3,1	2,5	4,3	2,9	184,3	0,0	
Cif/fob-correctie	7,5	6,8	7,2	12,5	8,3	6,3	9,2	7,3	4,5	17,5	15,2	
Uitvoer van goederen en diensten	8,0	5,5	8,2	9,8	11,5	7,3	7,4	5,5	2,2	8,3	6,9	
GOEDEREN EN DIENSTEN												
Uitvoer van goederen	9,4	6,3	10,4	12,3	11,2	7,0	8,1	6,2	3,9	9,2	7,4	
Uitvoer van goederen uit productie	6,6	1,3	7,6	9,9	6,3	1,4	3,1	0,9	-0,3	4,8	3,0	
Wederuitvoer	13,3	12,6	14,5	15,8	17,5	14,6	14,8	13,0	8,8	13,8	13,1	
Uitvoer van gebruikte vaste activa	-18,0	3,1	-18,1	-19,9	-17,6	3,1	2,5	4,3	2,9	184,3	0,0	
Uitvoer van diensten	3,1	2,9	0,8	1,3	12,5	8,6	4,9	3,1	-3,9	4,9	4,7	
Consumptie van diensten door niet-ingezetenen	-0,9	0,0	-1,7	-4,9	6,8	5,4	-3,2	-0,6	-0,3	0,2	3,3	
Overige uitvoer van diensten	3,9	3,4	1,5	2,7	13,2	8,9	6,4	3,9	-4,1	5,9	5,3	
Cif/fob-correctie	7,5	6,8	7,2	12,5	8,3	6,3	9,2	7,3	4,5	17,5	15,2	
Uitvoer van goederen en diensten	8,0	5,5	8,2	9,8	11,5	7,3	7,4	5,5	2,2	8,3	6,9	

Table / Tabel 7.2.1
Exports of goods and services, original series (value changes)
Uitvoer van goederen en diensten, originele reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year								
	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
GROUPS OF PRODUCTS											
Products of agriculture, forestry and fishing	0,9	5,7	1,8	-1,3	5,1	6,7	7,8	6,7	1,6	9,4	2,5
Crude petroleum, natural gas and other minerals	20,5	29,3	24,0	43,1	26,1	18,5	36,1	32,1	33,5	58,6	37,0
Food products, beverages and tobacco products	4,1	3,3	7,3	4,7	5,0	3,0	2,2	3,9	4,2	7,8	5,9
Textiles, wearing apparel, leather and leather products	-0,3	5,5	0,4	0,4	4,5	4,9	4,5	7,3	4,9	11,9	12,1
Paper and-products, printed matter and recorded media	-1,9	1,4	-0,6	1,2	-4,8	-1,2	0,8	-0,1	5,9	5,1	10,2
Coke, refined petroleum products and nuclear fuel	20,0	39,6	22,0	41,0	28,0	33,0	37,7	39,7	46,4	43,7	40,9
Chemicals, chemical products and man-made fibres	10,9	10,4	12,1	16,4	15,1	12,9	11,5	10,7	6,9	10,4	12,3
Rubber and plastic products	3,4	5,2	2,3	4,3	8,6	8,2	4,9	6,7	1,1	7,7	6,8
Basic metals and metal products	18,7	10,6	18,2	24,1	21,8	14,0	10,2	10,2	8,3	13,5	24,9
Machinery and equipment n.e.c.	10,0	6,5	13,9	11,2	9,3	8,8	7,0	3,5	7,0	18,3	14,8
Electrical machinery and optical equipment	14,0	8,1	15,4	18,1	17,6	9,9	9,8	8,2	5,4	13,1	7,8
Transport equipment	5,6	-0,7	7,1	15,6	8,5	7,2	3,6	-10,3	-2,6	2,9	10,5
Other manufactured goods n.e.c.	5,2	5,6	5,8	5,0	7,2	4,3	6,1	6,8	5,4	7,1	10,1
Transport and communication services	5,4	7,1	10,0	2,4	4,8	7,7	5,4	7,1	8,3	6,6	4,5
Financial and business services	3,7	2,1	-2,7	3,7	20,0	10,7	7,2	4,0	-10,0	8,0	8,5
Other products	4,8	9,9	4,2	4,3	6,7	6,0	15,3	11,9	6,6	7,7	-4,4
Final consumption by non-residents in the Netherlands	0,1	1,4	-0,4	-4,0	7,7	7,1	-2,5	1,0	1,2	1,9	5,5
Exports of used fixed capital goods	-16,1	3,3	-16,1	-17,0	-16,1	3,8	2,5	3,4	3,5	183,7	0,0
Cif/fob-adjustment	10,3	10,2	10,9	17,3	12,5	8,8	11,0	11,1	9,9	24,6	21,9
Exports of goods and services	8,4	8,6	8,9	11,2	13,1	10,1	9,5	8,6	6,4	13,7	11,3
GOODS AND SERVICES											
Exports of goods	9,7	9,9	11,1	14,1	13,1	10,3	10,5	9,7	9,0	15,8	12,9
Exports of goods from production	8,0	8,5	9,2	12,9	11,4	9,0	9,4	8,0	7,8	15,2	11,3
Re-exports	12,1	11,6	13,9	15,8	15,4	12,1	12,0	11,8	10,6	15,6	15,0
Exports of used fixed capital goods	-16,1	3,3	-16,1	-17,0	-16,1	3,8	2,5	3,4	3,5	183,7	0,0
Exports of services	3,9	3,9	1,5	2,0	13,3	9,0	6,1	4,6	-3,0	5,9	5,4
Final consumption by non-residents	0,1	1,4	-0,4	-4,0	7,7	7,1	-2,5	1,0	1,2	1,9	5,5
Other exports of services	4,7	4,5	2,1	3,6	14,1	9,3	7,6	5,4	-3,2	7,1	6,0
Cif/fob-adjustment	10,3	10,2	10,9	17,3	12,5	8,8	11,0	11,1	9,9	24,6	21,9
Exports of goods and services	8,4	8,6	8,9	11,2	13,1	10,1	9,5	8,6	6,4	13,7	11,3

Tabel / Table 7.3.1
Uitvoer van goederen en diensten, originele reeks
Exports of goods and services, original series

	2004■	2005□	2004■			2005□				2006●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>											
PRODUCTGROEPEN											
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	15,9	16,8	4,3	3,7	3,9	4,3	4,6	3,9	4,0	4,7	4,7
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	8,9	11,4	1,7	1,7	2,8	3,1	2,4	2,3	3,7	5,0	3,2
Voedings- en genotmiddelen	31,1	32,2	7,9	7,8	8,1	7,6	8,1	8,1	8,4	8,2	8,6
Textiel, kleding, leder en lederwaren	7,7	8,1	1,7	2,2	1,8	2,1	1,7	2,3	1,9	2,4	2,0
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	6,2	6,3	1,5	1,5	1,6	1,5	1,6	1,5	1,7	1,6	1,7
Aardolie-producten, e.d.	16,1	22,5	3,7	4,5	4,4	4,6	5,1	6,2	6,5	6,6	7,3
Chemische producten	44,1	48,7	11,0	11,2	11,5	11,8	12,3	12,4	12,2	13,1	13,8
Rubber- en kunststofproducten	6,1	6,4	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7
Basismetalen en metaalproducten	15,8	17,5	4,0	4,0	4,1	4,2	4,4	4,4	4,5	4,8	5,5
Machines en apparaten n.e.g.	15,2	16,2	4,0	3,8	4,0	3,7	4,2	4,0	4,3	4,4	4,9
Elektrotechnische machines en optische apparaten	64,2	69,4	14,8	15,8	18,9	16,2	16,2	17,1	19,9	18,3	17,5
Transportmiddelen	13,1	13,1	3,5	3,4	3,2	3,2	3,6	3,0	3,2	3,3	4,0
Overige industriële producten	6,0	6,3	1,5	1,5	1,6	1,5	1,6	1,6	1,7	1,6	1,7
Vervoer en communicatie	19,5	20,9	4,8	5,1	5,0	5,0	5,1	5,4	5,4	5,4	5,3
Financiële en zakelijke diensten	34,2	34,9	8,1	8,3	10,1	8,5	8,6	8,7	9,1	9,2	9,4
Overige producten	14,0	15,4	3,6	3,3	3,7	3,7	4,1	3,7	3,9	4,0	3,9
Consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	9,2	9,3	2,4	2,6	2,3	2,0	2,3	2,6	2,4	2,0	2,5
Uitvoer van gebruikte vaste activa	0,6	0,6	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,5	0,2
Cif/fob-correctie	-2,1	-2,4	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,7
Uitvoer van goederen en diensten	325,7	353,6	79,7	81,3	88,1	84,3	87,3	88,3	93,7	95,9	97,2
GOEDEREN EN DIENSTEN											
Uitvoer van goederen	255,8	281,1	62,5	63,7	68,9	66,9	69,1	69,9	75,1	77,5	78,0
Uitvoer van goederen uit productie	142,8	155,0	35,5	35,6	37,7	37,0	38,8	38,5	40,7	42,7	43,2
Wederuitvoer	112,4	125,4	26,9	28,0	31,0	29,7	30,1	31,3	34,3	34,3	34,7
Uitvoer van gebruikte vaste activa	0,6	0,6	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,5	0,2
Uitvoer van diensten	69,8	72,5	17,1	17,6	19,2	17,4	18,2	18,4	18,6	18,4	19,2
Consumptie van diensten door niet-ingezetenen	9,2	9,3	2,4	2,6	2,3	2,0	2,3	2,6	2,4	2,0	2,5
Overige uitvoer van diensten	62,8	65,6	15,2	15,5	17,4	16,0	16,4	16,4	16,9	17,1	17,4
Cif/fob-correctie	-2,1	-2,4	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,7
Uitvoer van goederen en diensten	325,7	353,6	79,7	81,3	88,1	84,3	87,3	88,3	93,7	95,9	97,2

Begrippenlijst

Afschrijvingen: de berekende waardevermindering van machines, gebouwen en andere vaste activa die worden ingezet in het productieproces, voorzover die vermindering het gevolg is van normale technische slijtage, economische veroudering of verzekerbare schade.

Basisprijzen: de waardering van de toegevoegde waarde en het binnenlands product. De waardering tegen basisprijzen gaat uit van de prijs die de producent uiteindelijk overhoudt, dus exclusief handels- en vervoersmarges en exclusief het saldo van productgebonden belastingen en subsidies.

Besparingen: het deel van het beschikbaar nationaal inkomen dat niet gebruikt wordt voor consumptie.

Binnenlands product: het totale inkomen dat door middel van productie in Nederland is gevormd. Het is daarmee gelijk aan de som van de toegevoegde waarden van alle bedrijfstakken. Wordt meestal bruto gebruikt.

Bruto: inclusief afschrijvingen.

Consumptieve bestedingen: de goederen en diensten die gebruikt worden voor rechtstreekse bevrediging van individuele of collectieve behoeften.

Economische groei: de procentuele volumegroei van de toegevoegde waarde ofwel het bruto binnenlands product tegen marktprijzen in een bepaalde periode.

Exploitatie-overschot: het deel van de toegevoegde dat resteert na de beloning van werknemers. Bij vennootschappen kan het worden opgevat als beloning voor de inzet van kapitaal in het productieproces. In het geval van zelfstandigen bevat het daarnaast een beloning voor de ingezette arbeid van zelfstandigen en eventueel hun meewerkende gezinsleden.

Finale bestedingen: de waarde van de geproduceerde eindproducten, dat wil zeggen de goederen en diensten die in dezelfde periode niet (geheel) in het Nederlandse productieproces worden gebruikt. Deze bestaan uit uitvoer, consumptieve bestedingen en investeringen.

Intermediair verbruik: de goederen en diensten die in het productieproces worden gebruikt voor verdere bewerking en voor de productie van andere goederen en diensten.

Investeringen: de finale bestedingen die bestemd zijn voor gebruik in een Nederlands productieproces, maar die in de betreffende periode niet of slechts voor een deel daadwerkelijk zijn verbruikt.

Marktprijzen: wordt vooral gebruikt als waardering voor de toegevoegde waarde en het binnenlands product. De waardering tegen marktprijzen is gelijk aan die tegen basisprijzen verhoogd met de belastingen op productie en invoer en verlaagd met de subsidies op productie en afschrijvingen

Main concepts

Consumption of fixed capital: the calculated depreciation of machinery, buildings and other fixed assets that are used in the production process, in as far as this reduction in value is caused by normal technical and economic ageing and insurable accidental damage.

Basic prices: Valuation of value added at basic prices excludes trade and transport margins as well as net taxes and subsidies on production.

Saving: the part of disposable national income that is used for consumption.

Domestic product: the total income generated through production in the Netherlands. It is equal to the sum of value added in all branches of industry. Is usually used gross.

Gross: including consumption of fixed capital.

Consumption: the goods and services used for direct satisfaction of individual or collective needs.

Economic growth: the percentage volume growth of value added, or gross domestic product at market prices over a certain period.

Operating surplus: the part of value added after deducting the compensation of employees. For corporations it can be regarded as compensation for the use of capital in the production process. In the case of family enterprises it also contains compensation for work by the owners and their family members.

Final demand: the value of produced final products, which is to say the goods and services that in the considered period are not (completely) used in the Dutch production process. It consists of exports, consumption and investment.

Intermediary use: the goods and services that are used in the production process for further processing or the production of other goods and services.

Fixed capital formation: the final demand which is put in a Dutch production process, but is not or only partly used up in the considered period.

Market prices: is used to value value added and domestic product. Valuation at market prices equals that at basic prices plus taxes on production and imports minus subsidies on production and imports.

Invoer: bestaat uit de goederen en diensten die door het buitenland aan ingezetenen zijn verkocht.

Nationaal inkomen: alle inkomens die Nederlandse ingezetenen ontvangen op grond van hun deelname aan een (binnen- of buitenlands) productieproces, dan wel op grond van hun bezit van vermogenstitels, obligaties, leningen en spaartegoeden. Is gelijk aan de som van de primaire inkomens en gelijk aan het binnenlands product plus de per saldo uit het buitenland ontvangen lonen, rente, dividenden en dergelijke.

Netto: exclusief afschrijvingen.

Ruilvoetverandering: een indexcijfer dat de verhouding weergeeft tussen de gemiddelde ontwikkeling van de uitvoerprijzen en van de invoerprijzen. Als het prijspeil van de uitvoer sneller stijgt dan dat van de invoer, is sprake van een ruilvoetverbetering.

Saldo lopende transacties met het buitenland: het geld dat een land per saldo aan goederen-, diensten- en inkomstentransacties uit het buitenland ontvangt of daaraan moet betalen.

Toegerekende bankdiensten (rentemarge): de impliciete beloning voor banken die ontstaat uit het verschil tussen de rente, dividenden en dergelijke die banken ontvangen op uitgezette middelen en de rente die ze betalen voor het gebruik van aangetrokken middelen. Deze toegerekende bankdiensten moeten worden afgetrokken van de toegevoegde waarde van de andere bedrijfstakken, teneinde een dubbeltelling in het BBP te voorkomen (de 'correctie verbruik toegerekende bankdiensten').

Vaste activa: productiemiddelen die langer dan één jaar meegaan en die een behoorlijke waarde vertegenwoordigen. Omvat materiële activa en immateriële activa. De aankopen en het zelf bouwen ervan behoren tot de investeringen. De waardevermindering komt tot uitdrukking in de afschrijvingen.

Wederuitvoer: de goederenstroom die, op weg van het ene land naar het andere, door Nederland heen vervoerd wordt en daarbij (tijdelijk) eigendom wordt van een ingezetene, zonder dat hier een industriële bewerking plaatsvindt. Dit betreft onder andere goederen die door Nederlandse distributiecentra worden ingeklaard en uitgeleverd aan andere landen. Maakt deel uit van de invoer en de uitvoer.

Imports: consist of the goods and services sold to residents by the rest of the world.

National income: the income received by Dutch residents because of their participation in a (Dutch or foreign) production process, or because of their possession of property, bonds, loans and savings accounts. Equals the sum of primary income as well as domestic product plus the wages, interest, dividends and the like received on balance from the rest of the world.

Net: excluding consumption of fixed capital.

Changes in the terms of trade: an index that expresses the ratio between the average change in exports prices and the average change in imports prices. If the level of exports prices rises faster than that of imports prices, the terms of trade improve.

Surplus of the nation on current transactions: the money from goods, services and income transactions that a nation on balance receives from or has to pay to the rest of the world.

Imputed bank services: the implicit compensation for banks that stems from the difference between the interest, dividends, etcetera that banks receive on money put out and the interest they pay for the use of deposited means. The imputed bank services have to be subtracted from the value added of the other economic activities, in order to prevent double counting in calculating GDP (the correction item 'consumption of imputed bank services').

Fixed assets: means of production in use for more than one year with a substantial value. Comprise tangible as well as intangible assets. The purchase and own-account construction of them are part of investment. The depreciation is expressed in the consumption of fixed capital.

Re-exports: the goods that, on their way from one country to another, are transported through the Netherlands and (temporarily) become property of a Dutch resident, but do not undergo industrial processing. This includes goods that Dutch distribution centres clear through customs and expedite to other countries. Re-exports are part of exports and of imports.

Verwante publicaties

De gegevens uit de Kwartaalrekeningen zijn beschikbaar in de gratis toegankelijke database StatLine van het CBS op Internet: www.cbs.nl. Hierin staan uiteraard ook cijfers uit tal van andere CBS-statistieken. Verder zijn op de website onder andere de conjunctuurpersberichten van het CBS te vinden en het wekelijkse webmagazine. Actuele gegevens over de conjunctuur zijn daarnaast beschikbaar op Teletekst, Conjunctuurpagina 506, Nieuwspagina 507.

Nationale rekeningen 2005	€ 45,50
De Nederlandse economie 2005	€ 15,60
Statistisch Jaarboek 2006	€ 18,50

Zie voor overzicht van alle publicaties: www.cbs.nl

Elektronisch Conjunctuurbericht

Een actueel samenvattend beeld van de conjunctuur op de website biedt het Elektronisch Conjunctuurbericht. Er wordt kort en krachtig ingegaan op de ontwikkeling van de belangrijkste conjunctuurindicatoren. Alle kerncijfers vinden bovendien handzaam een plaats in één overzichtelijke tabel. Het Conjunctuurbericht wordt vernieuwd zodra er nieuwe indicatoren beschikbaar komen. Via een gratis e-mail- abonnement kunt u daarvan op de hoogte worden gehouden. Het Elektronische Conjunctuurbericht vindt u op het Internet onder: <http://www.cbs.nl/conjunctuurbericht>